

Fenyvesi Ottó

TELE VAN A MEMÓRIA

Fenyvesi Ottó
TELE VAN A MEMÓRIA

Versek és átköltések

2012

A borító Baráth Áron festménye alapján készült.

© Fenyvesi Ottó

A kötet megjelenését támogatta:

a Nemzeti Kulturális Alap
Szépirodalmi Szakmai Kollégiuma

Művészetek Háza, Veszprém

Vár Ucca Műhely könyvek 24.

Veszprém, 2012

HELTER SKELTER

Vadnak születtünk, kereknek, egésznek
néztük a függőnyt, a vasat
láttuk a nagy falat, a barikádokat
láttuk Mao és Guevara plakátját

Mondtuk élet, mondtuk halál
mondtuk eper és vér, forradalom
jöjjön el a te országod, oh yeah!
mondtuk Helter Skelter

Az élet menni Liverpool
Lucy menni a mennyekbe, drágakövekkel
Ob-la-di Ob-la-da, egy nehéz nap éjszakáján
nyomtuk a basszust, téptük a húrokat

Vadnak születtünk, Michelle-nek, Zsötemnek
azt mondták Prága elesett, jaj a Szovjetunió
a Beatles menni toplista, mondtuk yeah!
az élet suhanni tovább Kambodzsa

Mondtuk élet, mondtuk Vietnam
Lennon esélyt kért a békének
hallottuk a hindu gurukat
láttuk az embert, amint a Holdra szállt

Dübörgött a Helter Skelter
égbe mentek a pokol angyalai
mondtuk élet, mondtuk fluxus
Yoko szemében lánggra lobbantak a napsugarak

Képzeltük magunkat csónakba
a mandarinfák és a lekváros ég alá
szükség volt a dalokra,
szükség – az olajra, a tűzre

Elképzelem: anyánknak 54 centi volt a dereka
az életről álmodtunk, a sarkon várt bennünket
lesújtott ránk, villámot, dübörgést küldött
köszöntük szépen a Helter Skeltert

Hallgattuk a csend hangjait
láttuk a szenvedés képeit, oh yeah!
az iszlám katonái már mind betáraztak
várta őket a nagy alma, Manhattan

TELE VAN A MEMÓRIA

Ilia Mihálynak, Szegedre

Árad a Tisza.

Tele van a büszke Kárpátok,
a Tátra, a máramarosi havasok vizével.
Tele van Bodroggal, Hernáddal, Zagyvával.
Szamossal, Körössel, Marossal.
Tele van mesékkel, anekdotákkal.
Pátosszal, lírával, virággal.
Tele van búval, jambussal,
Arannyal, ezüsttel. Petőfivel.
Voltak itt avarok, ujugurok, baskírok,
oláhok, rutének, szlávok.
Volt! Boldog hazának dicső múltja.
Árad a Tisza. Viszi magával
Ugocsa és Bereg szőke kincseit.

Árad a Tisza.

Perzseli napsugár, haragos vízében
csillog vagy százezer karát.
Lomhán nyeldesi a jó magyar földeket.
Tele van a memória, tele a Tisza.
Tele van humusszal, pusztával,
betyárral, paripákkal.
Telítve megszakításokkal, töredékekkel.
A lemez helyrehozhatatlanul megsérült.
A szövegállomány összevissza kaszabolva.
Szilánkosra törtek a mondatok, a szavak.
Nem kapcsolódnak egymásba.
Akadozik a történet, a jó narratíva.
Az idő keresztül-kasul. Előre-hátra.
Bizonyos részek folyton ismétlődnek,
máskor meg előreszalad a fonál.
Az idő egy része kiesik, mintha már
nem is volna jelentősége.

A szálak folyton megszakadnak,
aztán folytatódnak, szerteágaznak.
Ha valami lezárul, befejeződik,
utólag kiegészül. Meg lehet magyarázni,
ki lehet bővíteni.
Örvények, fodrok. Üresjáratok,
homályos részletek tömkelege.
Tekintet nélkül a Tiszára, az események
valóságos és örök érvényű lefolyására.

Le kellene nullázni.
Újra kellene telepíteni a rendszert,
ki kellene törölni végérvényesen a memóriát.
A sok-sok részletet, töredéket, torzót, kacatot.
Újra kellene telepíteni az életet, valami
új és értelmes programot kellene adni neki.

Árad a Tisza.
Tele van a memória. Itt a tavasz.
Hányadika is van ma? Tizenhanyadika?
A hátamon a hideg szaladgál.
Mahavishnu, Figaro. John Player Special.
Vízállás és pontos időjelzés.
Tanjug, MTI, Reuters.
Megérkezett, lezuhant, elraborták,
felrobbantották, kivégezték.
Izrael, Palesztina. Vörös Brigádok.
Megtámadták, megbeszélték, eltemették.
Kivették a vakbelét, meghalt tüdőgyulladásban.
Teng Xiao Ping Hongkongba látogatott.
Valaki kiesett az ablakon.
Nyolc nap múlva meggyógyul.
Második Erzsébet, Sex Pistols.
Brezsnyev és Jimmy Carter – elmentek vadászni.
New York City, felmászott a Szabadság-szoborra.
Megfulladt a Balatonban.
Sakk-matt, Tanganyika, Rhodesia.
Hová tűnt Bobby Fischer?

Lacika elment az idegenlégióba.
Gibraltár, Szahara, Lánchíd, Niki Lauda.
A pingpongban nincsen henc.
Győzött a Ferencváros. Továbbjutott a Vojvodina.
Gólszegény rangadó. Itt a tavasz, itt van újra.
Péntek esti futótűz. Öt napig kosava.
Gurul egy aszpirin. Műsorváltozás:
közkívánatra egy doboz Sandokan.
Sok-sok zene és szebbnél szebb nimfák.
An der schöner blauer Donau.
Hatott-e Pilinszky a jugoszláviai magyar irodalomra?
Egy tangó örvénye, vadul a szemedbe.
Mindenhol jó, de legjobb Párizsban.

Tele van a memória. Tiszával, vízzel.
Higannyal. Szőkéekkel, barnákkal.
Fokozódik a globális felmelegedés.
Elúszik Velence. Csak semmi szemrehányás.
A Lenin körúton időnként villamos.
Good Old Sixties. Isten hozta önöket!
Nyolc és fél óra Fellini,
csak semmi logika.
Travolta bajuszt növesztett,
Josip Broz körszakállt. Valami programhiba.
Sorjáznak hiábavaló, komoly mondatok.
A hátsó ülésen két orosz dorombol.
A Transzszibériai express elindult.
A gulág felett időnként bealkonyul.
Jó estét szerelem! Thumbelina, te drága!
Egy lányom könnyű alakja.
A folyam habja kifut a partra.
Időnként tavasz, időnként memória,
a világ néha túlcsoordul.

Szégyenlősen hallgat a Tisza.
A parton áll majd egy ember. Tápéi.
Kezében könyv, s a vizet kémleli,
a nagy fergeteget fürkészi,

a ficánkoló aranyhalakat,
a dolgok kusza szövevényét,
a rejtező lét titkait.
Szép, okos szóval differenciál,
világot értelmez, sebességet vált.
És nem szabad feledni. Semmit, soha.
A világra árasztott derűt, az évek
keserves, apró gondú munkáját,
a sok filológiai utalást,
a tintalelkű, bús írókat.
A más mezőkre vágyakozókat.

Időnként tavasz. Időnként kosava.
Szél hajlított a fűszál.
Szájbőgő, trampli idő.
A Tisza-parton vajon mit kerestem?
Egyik éjszaka megtaláltam.
DT elvezetett a rogyadozó víztoronyhoz,
ahonnan látni véltem a határt,
az egykori szögesdrótokat, a bácskai
templomok tornyát, a kanyargó Tiszát.
Hallani véltem a méla szláv dudát,
új idők jeges fuvalatát,
a gépzongorára és láncfűrészre írt etűdöket.
Sérült emlékeket, egy szívlapát által görgetve.
A líra nem logika. Nohát!
Aranykori hordalék, özönvíz.
Árad a Tisza.

Időnként nyár, időnként szerelem.
Ismertünk egy lányt.
Egy, a Tiszából jött feketebarna sellőt.
A távolban Tom Waits muzsikált,
egy sárga taxiban született.
Fölfejtethetetlen fonadék,
rekonstruálhatatlan szenvedély.
Az új program telepítve.

Búsan merengő komondor,
hogy fut az árnyék
a hártavékony mából
a jövőbe.

Időnként tél.
Néha zúzmara, hajnalban köd.
Frontátvonulás és szél cibálta fehérenemű.
Megsebzett dokumentumok.
Nem tudnak véget érni.
Időnként majd programhiba.
Lokális és talajmenti metaforák
kuporognak a költészet kapujában.
Jó éjszakát, világ!
Árad a Tisza.
Tele van a memória.

TROMBITA HARSANT VALA

Németh Istvánnak Újvidékre

Aracs, hektárnyi Paradicsom,
a pusztában egy templomnak romja,
szentélyében őseink szelleme
néhanap összegyűlik. Képzeltbeli tornyából
olykor ellátni Bizáncig. Látni a Kárpátok
büszke bérceit, látni a Bánságot és Torontált,
a Tisza torkolatát, Tordát és Elemért.
hol Kiss Ernő, a vértanú nyugodna.
Aranyak, mirhának itt már semmi nyoma.

Tábornok úr, áldott legyen az Édenben!
A sírok kifosztva, a csontok ebek harmincadján.
Egykoron látható volt a faluvégi kendergyár,
a kacsáktól hangos úsztató.
Nyugalomnak híre sincs már,
kincseket hajszol és halmoz a világ.
A primitív vidékiség veszélyzónájában
szemünk hozzászakított a távoli horizontokhoz.
Ajkunkra hiába tolulnak véget nem érő mondatok.

Vajon micsoda trombita harsant vala,
mily erő feszülhetett a toronynak,
a pilléreknek, hogy mind-mind leomlottak.
Másnak Stonehenge jutott,
kincseket rejtő piramisok, paloták,
a kozmosszal vetekedő kőfal.
Fároszok, világgraszoló csodák,
s körüljárják őket a turistahordák.
Nekünk ezek a leomlott falak maradtak.

Etruszkok, Buddhák? Mit nekünk poliszok, inkák!
Itt Isten lakozott, a falak közt szentek tanyáztak,
s a papok égnek emelték a kelyheket.
Királyok és más hatalmasságok is jártak erre.

A templom oltalmat nyújtott az erőseknek
és a gyámolításra szorulóknak,
a kétkedőknek és tétovákknak,
a homályban rekedteknek és a fényben élőknek,
és az istenteleneknek, ha élnek ilyenek.

Dacolva állnak a kopár falak, némán
hallgatják az idő vonulását, az elégiákat.
Baglyok huhognak és pacsirták énekelnek.
Szemünk előtt némi pára még remeg,
ezredvégi délibáb. Mennyi vérrel jelölt csapás.
Visszavárjuk a szenteket, a szerzeteseket.
Vajon miért számúzték őket életfogytiglan?
Körülálljuk a katedrális leomlott falait
és emlékünkre imákat vélünk mormolni.

A poklok pokla már e tövisekkel övezett táj.
Dögvész és háborúk jártak e kietlen síkon.
A fájdalom túl igényes, a test pusztulékony.
Maradnak a vágyak, egy pár fontos mondat;
ők majd mindent túlélnek. Egy hazának vallott
vidéket, templomot, tornyot, horizontot.
A szavak, talán, túlélnek. A romokat,
Aracsot, a világnak futott embereket,
és a távolra hurcolt örömet.

AZ IRODALOM ÉLETE

Bori Imre emlékére

Baj van. Az idő lejárt.
Egy rövid nappal után hosszú, sötét éjszaka.
Egy csokor fény a nyárból. Csordultig telt
könyvek, történetek, irodalmak.
A kéklő cigarettafüstben kopasz apostolok
vitatkoznak a polcokon.
Füst és Kassák. Illyés a sarokban térdepel.
Volt idő, midőn az ablakon
kidobták a mozsarat,
s befagytak mind a tengerek.
Táncoló széljegyzetek a barnuló lapokon.
Fridolin és testvérei csillagutakon menetelnek.
Volt idő, midőn lassú volt a dal,
s lelkünk alig remegett.

Most felhők gyülekeznek. Délen már
érik a mák. A tereken gyülevész,
vérszagú szörnyek.
Új végek és kezdetek.

ÉS KÖZBEN, A CORVINBAN

Horváth Balázs emlékére

Vannak dátumok. Voltak és lesznek,
nagyon fontosak.
S köztük is volt valami, mert
mindig kell lenni valaminek,
kevésbé fontosnak.
Valakit megharapott a kutya,
vagy kihullott kezéből a kanál.
Van mit mesélni, voltak,
s vannak poklok, emberek.
Vannak egyszerű esendők, vannak túlélők.
S vannak hősök, mártírok. Ártatlanok,
mint Bruszniai, a klasszika-filológus.
És vannak árulók, gyilkosok, zsarnokok.
Róluk ezúttal egy szót se, mint egykoron
az öngyilkosokról, a bölcs görögök.
Volt idő, midőn felakasztották a vezér képét
fejjel lefelé a vécében, s voltak kik Rákosit éltették.
Volt, aki a tőkében hitt, volt, aki csak a Bibliában.
És szegények voltak, mint Jézus.

Voltak évek, voltak napok, pillanatok.
Vasból volt a függöny. Csak semmi pánik!
Majd eljő az idő, s elénk tárul a Föld.
Ötvenhat volt, minő dicső pillanat.
Akkor tanultam érteni a szavakat, a világot.
Még nem tudtam semmit.
Csak később, sokkal később olvastam Márait.
Hallottam Nagy Imrét beszélni,
s olvastam egy mondatot a zsarnokságról.
Líra és valóság a konyhaasztalon.
A minap ültem, s néztem a Dunát
(már csak azt, meg a focimeccseket)
és láttam egy őszülő amerikai urat,
az apja magyar, az anyja moholi,

elment, el kellett mennie,
mert harcolt a Corvin közben.
A maga bonyolult módján számvetést
készített. Alapdolgokról beszélt.
Életről, halálról. Hazáról, szabadságról.
Helyzetekről, melyekben az ember
jól érezte magát, illetve nem.
Volt valami a szemében.
Benne volt 56, a lángoló házak,
a menekülő táborok. Párizs
és a Tizedik sugárút pompája.
A hosszú, dagályos éjszakák,
a számolhatatlan cigaretták.
A napnyugati birodalom keserve.
Sokan elmentek, aztán meg visszajöttek.
Hazafelé megromlott bennük a reménység.
Mit nekünk az érzélgős honfibú?
Mások nemzeti maszlagról beszélnek.
Mocskot okádnak, lapulnak.
Tétován legyintenek, azt mondják,
inkább disznóságtra vágynak az emberek.

Volt egyszer egy ötvenhat.
Számolták az októberi napokat.
Nyilván történt valami.
Szuronyt szegeztek és
lőtték a ruszki tankokat.
Hideg tél jött, sötét homály,
ólmos, akasztott idő.
Kőhordás, szívbetegség.
Hallani véltük léptüket.
Vonultak illón a vöröslő ködben,
körülöttük ragyogtak a néma csillagok.
Sistereg a lélek, vénül a gyász.
Sárgul a virág. Jó-e vajh, új kikelet?
Csüggedni semmi ok.
Valami közünk van már egymáshoz.

Térdre borulunk, s lelkünk
szegletében helyet szorítunk nekik.
Kerüljünk minden pánikot!
Könnyű kedvvel vigyük tovább
a keresztet.

ŐSZ A BUHIMBAN

Géczy Jánosnak

Vége hát a nyárnak, vége
a kókadozó rapszodiáknak.
Vetkeznek a fák, lombjukat hullatják,
nem védenek már a rongyok,
a fényes göncök és kacatok.
Csipkebogyó csordogál a szamovárból.
A nyár és a tengerparti fövény
csak emlékünkből dereng.
Ősz türemkedik halkán a Buhimban,
savas eső csepeg az epezínű fellegekből.
Zakatol a nagy daráló,
pörögnek a malomkövek.
Holnapra talán mind megőszülnek a falevelek.
A Bakony lankáin
Koppány zordon szelleme táboroz.
Nyáj illata terjeng
a közép-európai délutánban.
Az esztendők galambcsapatként
röppennek tova.
A naptár pletykákkal tele
és a rózsák kései ragyogásával.
Táplálkozik velük a lelkiismereted.
Folyondár, lonc, tejszínhab korlát.

Vagyunk hát nyakig az őszben.
Vagyunk esendő, bohém mákvirágok,
vagyunk némi visszhang, maroknyi csönd.
Nem vagyunk már itthon senkinek se.
Vár ránk egy veszprémi naplemente
és egy kósza szívárvány.
Maholnap tél hirdeti dogmáit errefelé.
Semmi baj – súgja egy tündér a Séd partján,
vállán és halmain egy halványzöld törülköző.

A víz tükrén elmosódó kedves arcok: Ányos,
a Cholnokyk, Csikász és Verancsics.
Mind embermagas katedrálisok. Meg tömérdek
árnyék, töredék. Kémény, toronyház, viadukt.
Tájdarab egy húszfilléres bélyegen.
Hatalmas mennyiségű közhelyek.
Vége hát a nyárnak, a kozmetikának.
Ősz tündérkedik a Buhimban.
Szél kotor levelet, embert, elemet.
Ugye, nem baj: bennünk is lakozott
egy kicsit a végtelen.

CSAK ANNYIT ÍRJON

A fő utca Petőfi Sándor.
A falu neve Maradék. Szerémség.
Öregasszony a tornácon.
Két ló az udvaron.
Rövid nyakú, középmagas fiatalember.
Készült fellépni a bakra.
Van néhány perc ideje.
Nem mondhatja meg a nevét.
A vállát rángatja. Csak.
Ravaszul mosolyog.
A kút mellett egy fekete
fejkendős asszony. A feleség.
A szeme fekete, sovány.
Szótlanul figyel.
Nyolc hektár. Két ló,
meg egy tehén. Úgy hívják Milka.
Ott hátul az istállóban. Szalmakazal,
szárkúp, góré kukoricával.
Van egy Zastavánk. Tavaly generálóztuk.
Tudja, amikor leégett
a falu. Nagyon égett.
Nyolcvan kilométeres sebességgel
száguldoztak a lángok.
Még a fák is füstöltek. Kijöttek a tévések.
A felesége miért nem jön közelebb?
Minek? Nem tud magyarul.
Leszkováci. Ott voltam katona.
Velem egykorú. Májusban múltam
huszonnégy. Magyarországon
még nem jártam. Messze van, nagyon.
Egyedül gazdálkodik?
Nem, az apámmal. Ötvenhat, de reumás.
A föld lejtős, nehéz a lovaknak.
A termésért keveset fizetnek.

Rendbe kellene tenni
az udvart, meg a házat.
Csak fényképezzen. Jöjjön,
megmutatom az istálló plafonját.
Gyerekek van?
Egy kisfiú. Bent van a tévés szobában.
Egész nap dolgozunk.
Becsapnak bennünket.
Van egy kis szőlőm.
Épp, hogy megsavanyítsa magát az ember.
A fiatalok inkább elmennek
a városba, meg külföldre.
Mi nem megyünk sehová.
Egyelőre maradunk.
Ebben az utcában
én vagyok az egyetlen fiatal.
A többi mind öreg.
Ezt írja meg az újságba.
Meg, hogy a lovakat nagyon szeretem.
A nevét nem mondhatja meg.
Csak annyit írjon, János.
A falubelieknek Janika.

A KANÁLIS PARTJÁN

A szél türelemmel csapkodja a tornácajtót.
Repedezett, vaskos karosszékben ül.
Soha nem féltem én a víztől, a folyóktól.
Végighajóztam a Dunát, a Tiszát,
a Drávát, a Szávát.
Aki fél, azon bosszút áll a folyó.
Elnyeli, magához békíti.
Mozdul egyet a félhomályban.
Csak vizenyős szeme kéklik.
A tengertől biztos féltem volna.
Oda nem jutottam el.
Hat elemi. Nyáron markot szedett
a felnőttek mellett,
vagy a birkák után járt a réten.
Tizenhat éves korom
óta van nékem bajuszom.
Egyszer sem engedtem,
hogy a borbély tövig levágja.
Itt élek a csatorna mellett.
Kevés a víz, alig ér derékig.
Kanális a Duna és Tisza között.
Ferenc Jóska építette.
Régebben hiányzott a víz.
Nagyon hiányzott. Ma már nem.
Inkább birkákat őriz.
Negyvenöt birka és huszonnyolc bárányka.
Az idei esztendő nem kedvezett nekik.
Van egy unoka, feleséggel.
Néha megkérdik, hogy van tata?
Gazdálkodnak. Traktor van,
arató-cséplőgép. Daráló.
Van egy mikro, meg a birkák.
Hiába minden. Minket itt felejtett az Isten.
Itt a kanális partján. A telepen,
a szegényrészen.

A bombázáskor remegett alattunk a föld.
Semmit se láttunk.
Csak hallottuk, ahogy elhúznak
fölöttünk a gépek.
Minket nem bántott senki.
A távolban Baranya lankái.
Vukovár ostromakor
idehallatszott az ágyú.
Hosszú történet.
Az már egy másik ország.
Útlevél kell oda, vagy micsoda.
Sokszor elnézi a fehér ludakat,
ahogy bágyadtan lógatják fejüket.
Aztán egyszer csak lerázzák tollukról
a szántóföldek porát, elrúgják magukat
a megperzselődött fűtől,
s hangos gágogással átszálltak a kanális fölött
a ritkás erdő és a Duna irányába.
Fehér tollukon lángra lobban a napsugár.
Bódult fejjel néz a lángoló ludak után,
megfeledkezve a birkákról,
a porhanyós földről, a tanyáról.
Elmenne a szárnyaló ludak után.
Elmenne a kanális partjáról,
el a Vaskapuig vagy a Fekete-erdőig.
A hegyekig.
Az ittenieknek hegy a vakondtúrás is.
Csontos arca megvillan
az összegyülemllett félhomályban.
Mi már réges-rég egyedül vagyunk.
Egyedül, akár az úszó
fadarab a kanálisban.
Hát így vagyunk mi ezzel.
Régebben hiányzott a víz.
Most már nem. Megvagyok nélküle.
Éjszakánként néha hullámszott alattam az ágy.
Ilyenkor lebotorkáltam a kanálishoz.
Sokáig néztem a vizet.

Mentem vóna, el innen,
de a combtővig érő vízben nem járnak hajók.
A Duna már nagyon messze van.
A partjáról szerettem nézni az uszályokat.
Állni ott sokáig,
és nézni az olajbőrös vizet,
ahogy gyűrődve felszalad az uszály oldalára.
Már csak a birkák bégetnek
csendesesen az akolban.
A kanális felől haragos szél tördeli
türelmesen
az akácfa száraz ágait.
Erre már soha nem
ébred fel álmából.

SOK A SZÖVEG

Nem értek semmit – Csók, puszi, ujházi¹

Tegnap nem tudtam bélyeget venni – eltévedtem itt egy nagy postán, automaták, izé, sorban állások. Nem értek semmit. Nincs bélyeg! De volt, csak beidegeltem. Ma március 17. van. Itt a tavasz, és olyan volt a késő délután itt a Híd környékén, mintha a Föld egyik szívének a közepén lennék. A hátamat meg kéne gyurmázni, mert elrontottam: sportolni fogok! New York City. Szóval hihetetlen, hogy pont itt vagyok.

Tegnap meglátogattam a buszfőpályaudvart, ami emeletes, onnan tekerednek le a buszok, a sorban állók belül (az épületben), a 223. stb. ajtók előtt. Egyes sorok összevissza tekeregnek nagy nyugalomban (a buszok kívül vannak). Sok a szöveg.

Estefelé az Éva (jövök ide, zongorázás hallik) megmutatta egy Liba bébinak (nyelvész, irodalom? továbbtanuló, itt) a stúdiót, mert valami születésnapi buli volt.... Na, sokan eljöttek, a Halász Andris, az öccse a színházasnak, a Károlyi Zsiga, ő Lengyel Andris satöbbikkel végzett, két házzal arrébb van a műterme. Jó, hogy itt működik. Kb. húsz éve itt él, unja már rohadtul a várost, lakott már sivatagban, most Belgiumba készül. Ketten bementünk egy talponállóba, egy Luk az utcáról (egyenesen bent vagy, és nézhetsz ki állva), rendes hely. Az András ismeri persze, művészek járnak oda, olcsó, de kitűnő a mexikói tequila. Só a pohár szélén és citromszeletek, így megy ez. Holnap buli lesz a teraszon, állítólag nagy. A huszadik emelet tetején. Tériszonyom van. A múltkor akkora szél fújt, hogy kis se mentem, de szép volt a kilátás.

Lenin és a krokodil

Mondom neki beszélgetni kéne, azt mondja, jaj, nem fog menni. Nem szeret, sok a duma. Inkább hagyjuk, maradjunk csendben, sörözzünk. Valaki majd tiszteleg. Egy reprezentatív albummal. Nem a Csók István Galéria. A kiállítás elmarad. Majd a Szent István Múzeumban lesz valami. Nem érdekli. Az idő neki dolgozik. Ő az idő emigránsa, s különben is. Valami boldog, tétova derű, csendes és rezignált ironia lengi körül.

Mesterei: Kmetty János és Bernáth Aurél. Kmettytől kitartást, mesterséget. „Sinálni kell!” – mondogatta fáradhatatlanul Kmetty, csak néha javított

¹ (Ujházi Péter: Levél New Yorkból, 1999)

bele munkákba. Bernáth Auréltól a színek titokzatos világát. A korai képeken iskolázottság, finom színek, klasszikus kompozíciók. Halászbárkák, tájképek a Dunáról. A Velencei-tó. Gonda János, a tragikus sorsú járási tanácsnok jóvoltából a Nadap környékén egy művésztelep. Francia tengerpart, New York-i felhőkarcolók. Történelmi csataképek, sőt táncoló bakák, és falusi kocsmák törzsvendégei is!

S akkor leszakadt az ég, Székesfehérvár. Avantgárd viharok. Azok szép csöndben elvonultak. Ami vele járt: harsányság, krikszkrakszok, elrajzolt figurák és a dekomponáltság. Gyermekekrajzok, falfirkák. Talán rokoníthatók, de minek. Felborult a táj, körhinta-perspektíva. A tárgyak, a házak, az emberek iránya mintha változna. Billen a hétköznapi, különös hangsúlyok. Nagyon sokszor nem illő motívumokat. Tárgyakat, kacatokat. Egy halom múlt századi ügyirat a szemeteskukában. Mondom neki: egy talált tárgy megtisztítása, Tandori. „Uram, az én emlékezetem olyan, mint egy szeméttároló”² vagy „A művészetek története nem egyéb, mint ama tárgyak lajstromának felfedése és megnevezése, amelyekre figyelmet kell fordítani”³. Mondhatnám még Danilo Kišt és Leonid Šejkát. Nem tudja, nem tudatos. Csak úgy jött.

Dobozképek. Szobaszerű, háromdimenziós tér, labirintus. Egyre több. Tele semmiségekkel, törmelékekkel, zúvalékokkal. Fa- és fémdarabok, tollak, papírfecnik, tükrök, gizgazok, kütyük.

A megmunkálás másodpercei, órái, hajszálvékony vonalak, permetek, aprólékosan kidolgozott felületek, színárnyalatok. Dobozok, kalodák.

Nyüzsgö a törmelék, és mégis boldog valahogy. És nincs egyedül a töredék-paradicsomban. Az idő szele titkon együvé fűjja azokat, akik úgy gondolják, hogy a dolgok alakulnak. Vető/Zuzu, a Bizottság és sokan mások. A tenyészet lassan majd áramlatokba rendeződik, van idő kivárni. A szeme sem rebben közben: az idő utolérte őt. Micsoda aktuális művek – sóhajtozik a közönség, irigyen. Ő meg tehetségesen vigyorog: hát Istenem, mit tegyünk?

Az utolsó korty sör után vidáman felpattan:

– Láttál-e már Lenint krokodillal?

Ott kuporog a műterem padlóján, a fotel mögött, egy kuporgó Lenin, a pesti Felvonulás téri egykori Lenin-szobor kicsinyített mása – a félelemtől bronzba meredve –, egy haragzöld műanyag krokodil társaságában⁴.

² – mondja Jorge Luis Borges egyik hőse

³ – állítja Susan Sontag

⁴ Ujházi Péter alkotása

Amnesia temporis

Nem emlékszik. Amnézia, vagy mi a fene? Hatvanhatban érettségizett. Akkoriban fényképezett a ködös Duna-parton egy kutyasétáltató lányt. Táskarádió, macskaköves út, magas vízállás a Parlamentnél. A másik képen a Margit híd. Alatta emberek. A hídon autóbusz, babakocsi. A Dunában a nap tükröződik, a hó fekete. Egy pár nézi a partról a vizet. A háttérben a Margit-sziget. A pártház előtt kártyázó nyugdíjasok.

Buda. A Lukács fürdő ivócsarnokában öregúr gyógyvizet kortyol. Hölgy is van a képen. Egy másik szögből. Öregember és egy gyerek. Az öreg kezében könyv, költészet a levegőben. Pénztáblakok.

A fürdő udvarán Moszkvics, Wartburg, Trabant.

Balzac utca. Új-Lipótváros. Odalátszott a Duna, a Margit-sziget, a Rózsa-domb. A Hármashatár-hegy. Napernyők az ablakban. Szegény emberek laktak arra! Az utca hangulata tovatűnt.

A könyvben néhány sor alá van húzva: „A fotográfia nem arról beszél, ami nincs többé, hanem csak arról, ami egészen biztosan volt.” (Roland Barthes)

Gimnazisták az utcán. Nem tudja, hol fotózta. Mintha grund lenne, Új-Lipótváros? Az utcakép felemás, foghíjas, látszanak a bombázás során felrobant házak helyén épült újak.

Angyalföld, a prolinegyed: „Cigányok”. Fáy utca, egy bicegő ember, a kép bal sarkában egy idős néni. Rákospatak. Lagzi a művelődési házban. Palotán?

Északi vasúti összekötő híd. Püskösd idején, báméskodó biciklisek. Ugyanott tavasz, távolabbról. Eltűnt a horgász, az egyik képen még ott van, a másikon nincs.

A Duna árterülete. A család tagjai felmásztak egy fára. Körülöttük víz, az áradó folyam.

Duna-parti ház. Asszony gyerekekkel. A nő arcát félig eltakarja egy muskátli.

Lossonczy Tamás festőművésznél. Erre emlékszik. A háttérben képek. Tubusok, ecsetek. Terpentinszag volt. Hamvas Béla írt a művészeiről egy tanulmányt. A katalógusba kellett fényképek.

A kúria tetején omladozó szobrok. Leereszkedtek az angyalok. Gyere velem a mitológiába!

A Kilenckről is készített egy sorozatot. Az asztal körül ültek: Győri, Oláh, Péntek, Rózsa, Mezey, Konczek, Utassy, Kovács, Kiss.

Augusztus huszadika. Az új kenyér ünnepe. Tűzijáték, fénycsóva a Gellért-hegy felett.

Emberfej lóval. Bronzsobrok öntése. Rotyogó, fortyogó fémek.

Kassák stúdió. Halász Péter társulata. Kex, a Baksa-Soós. Egy Csajka autó, mellette kisgyerek áll. Nem tudja kicsoda. Amnézia. Kiesett az emlékezetből. Hetvennégyben emigrált, turistaútleveél. Hontalanság, Helvécia. Mindent elfelejtett. Azt a fekete-fehér, szürke, Isten nélküli világot. Amnesia temporis.⁵

⁵ Kovács Endre fotóművész kiállításának címe.

MAXIMUM ROCK AND ROLL

Bada Dada. Rajkszög és Pikasszó, fuck off!

Gáz van, az élet egy kurva-
hosszú dal. A gitáros nagyon rendben.
Virga, akkord, gerjesztés.
100 kilométer alagút. Kijárat sehol.
Ülünk pad azon délután. Piros Csizma,
Bife London. Némán csillog a bakelit.
Olcsó cigik és rossz szagú szerelem.
Újvidék ünnepelt, táncolt.
Téged meg ki a franc kérdezett?
A falnak dőlve egy nőbe élvezett
a Tolsztoj utca legjobb gitárosa.

Beszakadt a film. Frank Zappa Alive.
Jóestét, jóestét! Drága, aranyos páblikum!
Ez itt az apokalipszis kezdete!
Ülni pad. A Dunába hidak omlanak.
A palackba zárt szellemek
már nem sírnak a gyönyörtől.
Emberek sietnek kenyérért, vízért,
krumpliért. Nem adni a formaságokra!
Korán van még öngyújtózni.
Rajkszög és Pikasszó, most!
Egyik éjjel megérkezett Rozika,
tudod, villám sújtotta halálra.
Felrobbant 1 kis daganat.
Felrobbant a művészet.
Az ágy alatt skizó tombol,
a cipő félretaposva, a zokniban titkok.
A világ kifosztva. Nó kosz, nó sólet,
oszt csak lesz valahogy:
pénz, pina, pálinka.

Szilágyi Lackó. Red Hot Tattoo.

Ülök pad azon délután,
szabad asszociációk kusza végtaggokkal.
Ömleni csontzene, a lehető legjobb értelemben.
Born to Be Wild. Születni vadnak, rosszcsontnak.
Születni punknak, születni Lackó és Zoé,
a halott macskák királynője.
Indítani vállról rakéta. Robbantani egy kis daganat.
A lényeg adott. Joy Division:
Dead Souls, She's Lost Control.
A dobost nem lehet kirobbantani.
A bőgő korrekt. Mindent tud.
Akusztikus múzsa. Az gerjesztő.
Ördög és pokol, médiaterror. Punk and Roll.

Ülök pad azon délután. Naplemente sugárút.
Ez is ki van pipálva. Bevettük, megettük.
Pitbull az egész világ. Nagyon profit.
Rebel, Rebel! Nyoma veszett az időnek.
Minden olyan gyorsan történt. Lázadj, lázadj!
Mindent elnyel a közepszerűség, a psziché,
a pánik. Érkezni fájdalom, keserűség. Menni
föld alá halál és túlélés. Nem belenyugodni!
Semmibe. Nem nyugodni! Neeeeemm!
Bombák látni felrobbanni. Nur bomba kommer.

Ülök pad azon délután. Menni narratíva.
Menni Berlin, menni Párizs.
Punk's Not Dead! Oi! Oi! Oi!
Bowie über alles. Zoé bárkájában
a rosszcsonatok ijedten morgolódnak.
A félszemű banditák száz mérfölddel
bele egy téglafalba. Go narrative! Go isolation.
A semmibe vezető út zenékkal tele.
Munkát, kenyeret, patkányt, egeret!
Ez lenne hát az utolsó kötélén táncoló pogó,
a labirintus vége. Lackó és Bada,
menni underground, oké, cselendzser!

FULL EXTRA

(Szabad ötletek J. A. tiszteletére)

Kis magyar szabadság
Lebukott a revizor
Moszkvával tárgyal Maszhadov
Bűn és bűnhődés
Még nincs döntés a hárommilliárdról
Négy keréken az EU-ba
Torgyán gondolkodik
Az európaiak túl sokat fürdenek
Húszéves a tavaszi fesztivál
Tíz év nem a világ
Kudarc a városházán
Nem keményít be a kamara
Elszakadt a pókháló, rendőrkézen a pókok
Madár a négy közé repült

(Napi Magyarország, 1999. december 11., szombat)

Irány a tízezer
Emberi jogi gondok a Ferihegyen
Ki a magyar, és mennyit ér, ha az?
Mi volt a kérdés?
Egy csillag kihunyt
Kapaszkodni tessék!
Béketüntetésből őrjöngés
Putyin enyhülni látszik
Falakat döntött a szélvihar
Negyedszázad létbizonytalanságban
Koszorúzás a kígyóölőnél
Leszámolások a szerb alvilágban
Lesben álltak a támadók
Előny a sokat telefonálóknál
Két cikk, nem egy

(Magyar Hírlap, 2000. január 18.)

Lámparádé harisnyaközelből
Moszkvából Szamarába
Bonyodalmak a golfpálya körül
Nincs előrelépés
Miért mondtak le a tanácsadók?
Magyar hídlakó Rómában
Ötletek helyett konkrét tervek
Divat kezd lenni a szauna
Ütközés a nyolcas főúton
Jók a bébiételek
Szennyezett teák Kínából
Milyen a mosolyunk íze?
Ó jöjj, ó jöjj, Immánuel!

(Vas Népe, 2000. január 29.)

Gyertya, fény, keringő
Kisállami nyomorúságaink
Cián a Tiszában: Mozgó mézszárszék
Nyugaton a helyzet
Marad a Klu-Klux-Klán
Drágán add az étered!
Szerzői jogok a telefonközpontban
Túlnépesedés helyett ökokatasztrófa?
Boldog, boldogtalan
Halál vagy irodalom

(Magyar Narancs, 2000. február 10.)

Fej nélküli holttestek
Tojással a demokraták ellen
Heten a kozmoszban
Szeretni kell a sikert
Mit eszünk szerdán?
Lázadás a globalizáció ellen
Hol vannak az ellenmérgek?

Nekünk mindegy, hol vagyunk kisebbség
Alkotmánybírószágon a bezdáni szemét
Elvitte a fekete vonat
Mit keres a spárga az asztalon?

(Magyar Szó, 2000. május 7.)

Fogytán a telkek
Talán nem fog senki megsértődni
Újra együtt a nagy csapat
Katakizma elnapolva
Nem rázta meg a villanyszámla
A házibuli folytatódik
Mélyrepülésben az euró
Perzsa sakk, fix ix

(Heti Világgazdaság, 2000. május 13.)

Ébresztő dudaszó
Ma ballagás, hétfőn írásbeli
Alkotmányos a pitbulltörvény
Mosolyogva viselem a támadásokat
A válópert rendszerint a férj adja be
Megint drágulnak az üzemanyagárok
A mentőknek nincs akadály
Félelem és szorongás a posztkommunizmusban
Mérséklődött a könyvpiac bővülése
Az elkárpótolt optimizmus
Zsírleszívás nadrággal
Az alkohol butít
Újra keresik az eltűnt asszonyt
Kakukk megint röhög
Hova lett nyolcmilliárd korona?

(Népszabadság, 2000. május 13.)

A bővítés nem függ Ausztriától
A legszegényebbek is kedvezményeket várnak
Véget ért a 31. magyar filmszemle
Libanont támadta Izrael
Privatizálják a bósi vízművet?
Újabb összecsapások a hegyekben
Címüvérek az interneten
A hölgy nem volt vezetőképes állapotban
A csoda elmaradt
Új elnök Zágrábban
Drágulnak az építőanyagok
Elkerülhetetlen a demonstráció?
Akcióban a somogyi áramkommandó
A galaxisok ütközése állandóan tart
Várj egy évet, majd meglátod!
Döntőbe jutott a postás
A számítógép is tévedhet.

(Magyar Nemzet, 2000. február 9.)

Hajnali szivar a Mixát téren
Minden nő kurva
Emberhús a kirakatban
Az istállóépítés csapdái
Oravec Imre hatvanéves
Nálatok gut a demokrácia?
Változatok egy ügynöktörvényre
A mutatóujj megszólal
A tévében a Bigbradör kefél
Tišma úr is elment
A hiba nem az ön gyermekében van...

(Élet és Irodalom, 2003. február 21.)

LINGUA ILLYRICA ELVESZETT JELENTÉS

(Átköltések, versfordítások)

HATÁROK

Boris A. Novak

Mindenki ugyanazt a teliholdat látja... távoli horizontokról, egymástól túlságosan is távol. Közöttünk a beszéd szakadécai. A puha mohával benőtt fakéreg elrejti nyomunkat. Csak úgy

átléped a határokat, idegen területre érkezel, az újabb határidők hazájába. Bizonytalanul kúszol a határzáron át: északnyugatra utazol, ahol majd lelked szégyenteljes

nyikorgása végigkísér a sima, súlyos köveken. Ott állsz pőrén, sötét, délkeleti férfiak között, gyanús nevekkel, remegve, meztelenül, mint a zsákmány. Nem kell menekülni. A határ végzet.

Most már tudod: ha átléped a határt, nem törlöd el. Egy magasabb rend fogja meghatározni lépteid. A térkép nem látszat. Jobb, ha suttogunk. Odaát, minden határon túl, az ajkad az otthonom.

BALKÁN BLUES

Tomislav Marijan Bilosnić

Nem érdekel az absztrakt, se a biokémia,
se a félelem, se a jövőmondás.
Nem tudom, mit akarok, de tudom,
hogyan fogom elérni. Bicskával.
A testvéreim mákvirágok,
a lelkük könnyű, mint a szellő.
De én versenyző vagyok, vágótázó,
és nem engedem magam cseszegetni, mint a ló.
A földből élek,
de a felhők között összetöröm magam.

TANÓRA A KÖLTÉSZETRŐL

Vasko Popa

Egy fehér padon ültünk
Lenau mellszobra mellett

Csókolóztunk
Közben versekről is
Beszélgettünk

Versekről beszéltünk
Miközben csókolóztunk

A költő nézett bennünket
Nézte a fehér padot
Az út salakját

Olyan szépen hallgatott
Azzal a rézből formált szép ajkaival

A verseci park padján
Lassan megtanultam
Mi a legfontosabb a költészetben

SZÉPSÉGES SEMMI

Vasko Popa

Ha Sterija esténként még mindig ott sétálna
Az Almási úton, mint életében
Bizonyára találkozhatnánk

Emlékeztetném
Hogy azt írta
Versec szép város

Másutt meg azt
Minden semmi

Némi buzgalommal
A két állításból
Levonhatnék egy következtetést

A semmi szép

Ha éppen jó kedvében volna
A nagy költő és tréfamester
Talán még rá is bólintana

NYITOTT AJTÓ

Vesna Parun

A madarak is, amikor elhagyják
ősszel a mocsarakat, halk Isten veleteket
súgnak a némán hajladozó nádszálaknak,
amelyekből tovatűnik a nyár tündöklése.
A fa is, ha elválasztják a társától
a bajban és a bánatban,
mintha megtámasztaná a hiányzó ágait,
a folyó sodrását kémelve.

Ő meg kinyitotta a kunyhó ajtaját,
felézett az égre és elment, égve hagyta
a lámpát, a mozdulatlan könyvek mellett,
hátrahagyva a süket csendet, melyet csak
árnyak imbolygása zavar meg.

Ó, éj, borítsd gyászba, változtasd sziklává
a vad hegyek alatti kereszteződésben,
ahonnan a farkasok vonítása
a tengerig hallik!
Hulljanak rá levelek, hogy suhogásuk
elrejtse szomorú magányát.
A hold is kerülje el,
ne aranyozza be,
a fényel, mely lenyugtatja a völgyeket.

Változtasd szívét virággá, ó, éj
a közöny magas bércén,
ahol már nem érik el könnyeim,
az algák sós ízével keverve.

Változtasd rideg szigetté,
kietlen és zordon parttá,
melyre soha nem fognak leszállni
se a gólyák, se az ezüstszínű darvak.

Tépjék északi és déli viharok
a hullámok morájába vesző fokait,
és körülötte mindent árásszon el
tengernyi bánat, kétségbeesés
és örökös gondterheltség.

Én akkor majd becsukom az ajtót,
eloltom a megfáradt lámpát,
az éjszaka majd gyöngéd lesz,
törli az emlékeket.

Ő akkor majd ködképpé válik.
Jótékony távolság ereszkedik
közénk, mint baráti kéz,
amely eltakarja a világ kietlenségét.

A SZERELEM ÁTKA

Vesna Parun

Milyen tiszták lehetnénk a szerelemben,
szépségesek a magányban!
Milyen bátrak a viharban,
szabadok a napfény kertjében,
és az éjszaka bódító virágai között.

Mennyi mindent tudhatnánk
a boldogságról és a kétségről.
Ó, bölcsesség, miért nem hívtunk előbb!
Te, aki nem hagyod kialudni az igazság tüzét,
és felperzseled az élet szennyét, ne kímélj bennünket!
Mutassátok meg, száműzöttetek,
a földet, ahol éltek, hogy mi is kivonuljunk,
ebből a kegyetlen és szépség nélküli korból.
Ezekből a sikátorokból, melyekben
az éjszaka nyomora vert tanyát,
ebből az ifjúságból, ahol az álom hazugság,
a szerelem pedig átok.
Ahol vakon élünk, és már soha
nem virrad reggel számunkra.
Ahol nem nyílik édes dallamra a szánk,
de kard sincs az övünkben.

Soha nem leszünk már tiszták, a szerelemben,
szépek a magányban!
A vihar kiszakít majd minket
és a vizek elsodornak.
Semmi nem menthet meg bennünket.
Se a sírás, se a gyűlölet, se az igazság tüze,
amely felperzseli kétségbeesésünket.

Hol vagytok, ti, leggyorsabb lovasok?
Ó, élet, miért nem téged választottunk!

TENGER

Josip Pupačić

és nézem a tengert, ahogy felém kúszik
és hallgatom, „jó reggelt” mondja
és ő is hallgat engem, súgok neki valamit
majd megismétlem köszönésem
s a tenger hallgat, és egyre csak kúszik
csak nézem a tengert, az aranyló vizet
nézem a tengert, ahogy felém kúszik
„jó reggelt” te aranytenger, mondom neki
„jó reggelt, tenger” visszhangozza a rengeteg
és a nyakamra tekeredik, átölel a tenger
a tenger és én, én és az aranyló tenger
együtt ülünk a parton, a fövényes szirteken
és csak mosolygunk, nevetgélünk

NOCTURNE

Tin Ujević

Ma éjjel a homlokom izzik,
verítékben fürdik az arcom,
gondolatim álom hevíti,
ma belehalok a szépségbe.

Szenvedély fűti a lét mélyét,
fáklya lángol az éjszakában,
sírunk, könnyezünk a csöndben,
és meghalunk úgyis egyedül.

ZÁGRÁBI ZÁPOR

Tin Ujević

Záporozik az eső
a nehéz felhőkből.
Ömlik, mintha dézsából öntenék
mezőre,
gyümölcsösre,
legelőre;
veri az ablaküveget,
kopog az ajtónkon,
a tetőnket paskolja.
És zajong,
zenél
mindenféle nyelveken,
idegen tájszólásban,
erőszakos,
megtermékenyítő eső.

Hangja
kedves a fülnek,
mint szájnak a szőlőszem.

Reggelre oly tiszta lesz a város,
mint az ünneplőbe öltöztetett gyermek;
a szürke fényben,
ami az utcákra és terekre
az égből rávetült,
a gesztenyefák között sétálva
valami nagy szomorúság ült ránk,
gyászoltuk halottainkat,
akik nem lehetnek velünk,
hogy lássák az új Zágrábot,
a szépséges Horvátországot,
a gyönyörű zágrábi őszt, mely lopakodva érkezik.

És csak esik,
verdesi az ablakunkat
mint megannyi csupasz madárfióka
zuhanórepülésben,
szívzaggató csipogás,
az elnémulás kapujában.
Az eső lemossa a fák lombját,
a házak újra tiszták, a cserepek vörösek.

Zivatarban olyan jó írni.

Az eső susterog,
morajlik,
csörgedez;
az eső jajveszékel;
irányt változtat,
visszatér,
siránkozik,
és újra ömlik, csak ömlik
az udvarokra, ahol tócsák keletkeznek,
a tetőkre, ahonnan belefolyik a csatornába;
az eső egyhangúan muzsikál,
mint üvegharang nyelve
a fatörzseken,
a nyírfák ágain,
az idegeken,
a szívekben.
Esik
és esik
az eső
majd megáll;
elfolyik az úton.

És akkor, akár a birs illata
a harmatos horvát hegyeken túlról
előtör a kék tenger utáni vágy,
az új égboltok, szélesebb horizontok utáni vágy.
Eső legyél mindaz,

ami bennünk szunnyad;
drága
eső te vagy, aki bennünk sír;
vigasztald meg
eső azt, aki bennünk jajveszékél.

Valaha szédülten hallgattuk,
a Marjan-hegység fenyőinek susogásán keresztül,
az esőt,
a hárfák hangolását
a borzalmas zenebonára,
sírásra-rívásra.
Hallgattuk éjjel és nappal, ahogy zokog
szenvédélyesen,
míg el nem pattan bennünk minden
rozsdás kötelék
aminek el kell pattannia.

Ez az őszi zápor mégis kedvesebb
az éjszakai tombolásnál,
a meleg ágyból kiverő bőránál.
Folynak a lélek mezején a meleg cseppek,
a kegyelem,
a jóság, a megbocsátás
cseppjei;
elsírat,
elringat minket,
eláraszt minket,
a kegyeletteljes,
irgalmas,
világosságot hozó
zágrábi őszi zápor.

Eközben tudjuk, odafönn a Tuškanacon
szőke és barna lányok
lehelete párásítja az ablakot, ahogy homlokukat
az üveghez nyomva figyelik az esőt, a felhőket

és a virágokat az udvaron. Álmodoznak,
míg mi az esőről énekelünk, fiúkról, lányokról,
virágokról.

És amikor eláll az eső,
a nyitott ablakon keresztül
nagyot szippantunk a levegőből:
zápor után
ilyen angyali kékség sehol
sincs széles e világon.

A Nap gyorsan szétzavarja a felhőket,
beragyogja a dombokat
és felszárítja a tócsákat
a zágrábi zápor után.

&

Nikica Petrak

Most jön a java: pirkadatkor
Zágráb fölött felhőszakadás,
mindent elárasztó zápor,
zivatar, bibliai özönvíz

A zaja már az ablakban,
a langy félhomályban
fejem Bárka,
megparancsolom neki,
hogy mentse a szavakat, párosával
hímnem, nőnem, mentés

Nem tudom, hol van az Ararát. Állandóan
visszatér egy halálosan kiéhezett galamb;
ők már párzanak, kotlanak és turbékolnak,
búgó neszeiktől valósággal úrrá lesz
rajtam valami boldog, ősi félelem

A TÖRTÉNELEMBŐL KIHULLVA

Nikica Petrak

Wer jetzt, irgendwo in der Welt...

Minden ami most a világban zajlik
– nélkülem történik,

És annak aki, éppen elindul valahová,
könnyű: nélkülem megy.

A világmindenség az otthona:
nem vonszolja önmagát teherként.

Új útra fog lelni,
talán, ki tudja.

A horizont egyre szélesebb,
füstfüggönyön keresztül sodorja a szél,

és én, rosszindulat nélkül, a vakság fiaként
tapogatózom, nem látok, szép vagyok,
csak egy vén akarhatja még, vakon,
Goethe
és mások fiának,
himnuszait a világnak
énekelni.

MEGINT FIJI

Ljiljana Dirjan

Majd reggel érkezünk meg. Gondolatinkban addigra szétolvadnak Ararát havas ormai. Felhörpintünk valami meleget. Aztán az élet kérge alá férkőzünk. Árral szemben. Iránytűvel, galvanométerrel felfegyverkezve és Whitman soraival: „Velem utazva megtalálod azt, ami sohasem fáraszt el.”

Itt vagyunk a tengernél. Allons.

Terveket, szennyes fehérneműt és hegedő sebeket hagyunk magunk után. A messzeség szétpukkan apró kis intim évszakokká.

Felhörpintjük egymás nedveit. A halakat, a szirteket, a tarajos hullámokat, a lírát, a hajókat, a nagyvilág csodáit testvériesen megosztjuk és elfogyasztjuk.

Egyenletes falatokkal.

Az egész egyszer valahol úgyis újra összeáll.

BALLADA A HORVÁT ÉS A SZERB SZAVAKRÓL

Josip Sever

És ha majd végleg kiirtják
egymást a szerb
és a horvát szavak.
Vajon mi marad?
Marad a néma nyelv,
marad a madarak nyelve,
marad a fáké,
a virágoké,
a bogaraké és
a csecsemőké.
Megmarad
a méhek nyelve,
a dongóké, a katicabogáré.
Megmarad a lovak nyelve,
a teheneké és
a szamáré,
a cicáé
és a szibériai tigrisé.
És akkor majd
a legkiválóbb szibériai bányákból,
érchegyekből
rózsaszín hajnal fakad.
S akkor majd
horvát–szerb
nyelven fognak csevegni
valamiféle
világúrból
érkezett
ismeretlen
lények.

AZ ESŐ SABLONJA

Josip Sever

az órától a térről
a prágai és a vlaška utcán lefelé
eső vonult végig
mint egy fúvószenekar

nekem egerek
cincogására hasonlított
vagy a füst árnyékára
amint áttör a zuzmón

vagy a lyukas időre
az üreess téren
ami hazug
és megsemmisül.

SZENTIMENTÁLIS PRODUKCIÓ

Josip Sever

amikor a költőnek saját arcával
labdázni – nincs kedve
új érzékeket bocsát forgalomba
akárha pénzt verne
és egyedül úszik
a tavasz felé.

de a tavasznak se híre, se hamva
csak a tenger, háborog és morajlik
és a nyár aranyából felépített város néha
kísértetiesen megcsillan a vér áramaiban.

a költő átadja magát fájdalomnak
éhség és szomjúság körös-körül
az életből számúzve
bevonul a legendákba
és a szóbeszédbe.

MEGÁLLÍTANI A LOVAT

Ivan Slamnig

Van itt egy probléma: meg kellene állítani a lovat.
Egy nehézkes, nagy pej kót, mely lomhán fut felém,
a tövisbokrokkal szegélyezett szürke úton,
rajta kantár és nyereg, de lovas sehol.
Kiszámítom a mozgását, és mindent kitervelek:
el kell kapni, és meg kell zabolázni, majd
bal kézzel megpaskolni a nyakát, hogy megnyugodjon.
Rajta. Na, most. Fölemelem
a jobb kezem, de meg kell állapítanom,
hogy könyöktől lefelé hiányzik,
a balt is emelném, de bénán lóg.
Hiányzik a térdem, meg a vállamból egy rész,
a lapockám.
És, jaj, kihullt az összes hajam.

AZÉR CSAK VÓT VALAHOGY

Ivan Slamnig

A tenger mellett éltem, egy bánságban
a zetaiban, éltem az NDH-ban,
a DFJ-ben, az SFRJ-ben
de mindvégig helyben maradtam.

Akárhogy fűrészeltek bennünket,
mindig csak vót valahogy,
a szilva kék vót,
a tojás meg fehér.

Szerettük Bebát és Anikát,
régi dalokat dúdoltunk,
hallgattuk a termodinamikát,
az öregtől pénzt kunyeráltunk.

De most királynévá teszlek,
az illírek országában, Hellász,
Polától balra és jobbra
megkoronázom magamat.

Balommal téged viszlek,
jobb kezemben kard, hős vagyok,
és a tömeg ujjong, éljenez,
miközben a trónra felmegyünk.

VENDÉGLŐBEN, EBÉD UTÁN

Antun Šoljan

Ülök a vendéglőben, ebédem romjai felett,
és nézem a tengert.

(Nem lenne szabad ily fenség előtt
ételmaradék társaságában mutatkozni, tudom.)
Újságlapok mögé rejtőzöm, magasra emelem őket:
nem érzem jól magam a tenger vizslató tekintete miatt.
Elfordulok, fészkelődöm, de mindig előbukkan,
leselkedik a lapok mögül, elönti a hasábokat, a fotókat,
nyomdafesték helyett a zsálya illatát érzem.
Mert a tenger ott lüktet mindenütt,
amit a szem lát, az csak a felszín.
A tenger, az iszonyú ősanyag, mindig figyel
még erre a fókuszon kívüli esetlen, apró,
jóllakott pontra is, ami én vagyok.

A hatalmas tenger előtt mindig lelkiismeret-furdalásom támad.

SZÜLETÉSNAPOK

Tomaž Šalamun

Huszonötödik születésnapomra a katonaságnál
ajándékot kaptam: egy kagylókkal ékesített
zsebtükröt, a talapzatán őzek és egy patak;
azonkívül kimenőt kaptam a városba,
krémest és egy pohár bort.

Megnéztem egy mozifilmet, amelyben Jean Harlow
állandóan festi a haját, majd meghal.

Azok az emberek, akik sokak tesznek az emberiségért,
általában magányosan, fáradtan végzik.

Néha rosszul sül el a dolog, megöli őket
a sok hajfestés. Négy év múlva,
szintén a születésnapomon,

azon morfondíroztam, New York City olyan,
mint a jugoszláv néphadsereg: rengeteg ember,
akiknek semmi közük egymáshoz,
és azelőtt sohasem találkoztak.

Rauschenberg megmutatta Twombly festményeit
az ötvenes évek elejéről. Majdnem mindenki elment
a Long Islandre. Meleg volt. Nagyon.

Tatjana Grosmann az erkélyről megmutatta az utcát,
ahol a háborút követő években iratok nélkül lakott.

Senki sem hitte el neki, hogy ő Tatjana Grosmann.

Ha valaki véletlen megöli, nem tudták volna
bizonyítani a gyilkosságot, mert nem voltak papírjai.

Aztán visszamentem a 34. utcába,

Lefeküdtem és cigarettáztam,

a Tommyt hallgattam, a Who együttest.

Mindezt alighanem csak azért írom,
mert nagyon esik az eső.

ÉGETETT SIENA

Tomaž Šalamun

Ha majd nagyra nővünk, le fogjuk bombázni Párizst,
a rakéták tágra nyitják majd a pinceajtókat.
A tetőt fehérre festjük,
a víz torkát feketére.

Ha majd nagyra nővünk, le fogjuk bombázni Párizst,
sült galambok lesznek az erkélyeken.
A szánkó után egy óriási papírtekerccset kötünk,
a szamovárba összegyűjtjük a ferde napsugarakat.

...

Tomaž Šalamun

van egy lovam. négy lábon áll.
lemezjátszóm is van. rajta szoktam aludni.
van egy testvérem. szobrász.
kabátom is van. hogy ne fázzak.
vannak növényeim is. hogy legyen némi zöld a szobámban.
van egy maruškám. azért, mert szeretem.
gyufám is van. hogy néha rágyújthassak.
testem van. vele azt csinállok, amit legjobban szeretek.
van bennem némi rombolási hajlam,
a destrukció sok gondot okoz.
vannak éjszakák is. általában az ablakon keresztül érkeznek szobámba.
van hajlamom az autóversenyzésre. ebből kifolyólag autókkal versenyzem.
van pénzem. kenyeret veszek érte.
van hat jó versem. remélem, lesz még néhány.
27 éves vagyok, az évek úgy elröpültek, mint a pinty.
van egy kis bátorságom. az emberi ostobaság ellen harcolok.
március hetedikén van a névnapom. boldog lennék,
ha hetedikén szép napra virradnánk.
van egy pajkos kis barátnőm. esténként, ha ágyba teszik,
azt mondja: šalamun és már alszik is.

...

Tomaž Šalamun

te zseni vagy, tomaž šalamun
te nagyszerű vagy, te szép vagy
te magas vagy, te nagy vagy
te erős vagy, te fenséges vagy
te vagy a legnagyobb minden élő között
te király vagy, te gazdag vagy
te zseni vagy, tomaž šalamun, el kell ismerni
te oroszán vagy, téged tisztelnek a csillagok
a nap minden nap felragyog neked
te minden vagy, te vagy az ararát-hegység
te örök vagy, te vagy az esthajnalcsillag
te kezdet és vég nélküli vagy, neked nincs árnyékod, s nem félsz
te fény vagy, égi jelenség
nézzetek tomaž šalamun szemébe, láthatjátok benne az ég fenséges
fényeit
nézzétek a kezét, nézzétek meg a kutyáját
nézzétek, hogy megy, látjátok milyen kecses a lépte
a bőre finom olajoktól illatozik
a hajad csupa csillagpor
a csillagok csodálják, ki csodálja a csillagokat
a tenger kék, ki a égbolt védőszentje
te hajó vagy a tenger közepén, nem árthat neked se szél, se vihar
te hegység vagy a síkság közepén, te oázis vagy a sivatag közepén
te speculum humanae salvationis, az elkárhozottak megmentője vagy
melletted minden fény elhalványul, melletted minden csillag elsötétül
minden téglá, minden ház, minden morzsa, minden por
minden gyapjúsál, minden vér, minden hegység, minden hó
minden fa, minden élet, minden völgy, minden szakadék
minden gyűlölet, minden bárány, minden villanás, minden szivárvány

HISTORY

Tomaž Šalamun

Tomaž Šalamun egy szörnyeteg,
Tomaž Šalamun egy elszabadult ágyúgolyó.
Senki sem ismeri röptének pályáját.
Félhomályban fekszik, félhomályban úszik.
Az emberek és én csodálkozva tekintünk fel rá,
reménykedünk, nem lesz baj, merthogy üstökös.

Lehet, hogy az Isten haragja,
monolit, a világ határa.
Lehet, hogy a kozmosz azon pontja,
mely energiát fog szolgáltatni bolygónknak,
ha elfogy a kőolaj, az acél, az étel.
Lehet, hogy csak a sejtek játéka, egy léhűtő,
s ki kellene tekerni a fejét, mint a póknak.
De ha valami elnyelné akkor Tomaž Šalamunt,
valószínűleg inkább a feje.
A fejéből új végtagok nőnének ki.
Valószínű, hogy két üveg közé kellene tenni,
le kellene fényképezni, formalinba kellene tenni,
hogy a gyerekek csodájára járnának, mint a magzatoknak,
a különös tengeri teremtményeknek és ebihalaknak.
A stadion kapujában a jegyszedők, kétszer is eladhatnák
a jegyeket. Ez jó lenne az embereknek, mert lenne kenyerük.
A következő évben valószínűleg Hawaii-szigetén vagy
Ljubljánában lesz a rendezvény. Hawaiiin nagyon meleg van.
Az emberek meztláb mennek az egyetemre.
A hullámok nagyok, néha eléri a százlábnyi magasságot is.
Állandóan dörmög, mozgatja a Földet.
A városban martalócok rohagnak.
A vége fantasztikus lesz, csupa szerelem,
mert a levegőben só árad, és fuvallat.
Ljubljánában azt mondják az emberek: nézd!
Az ott Tomaž Šalamun, elment feleségével, Maruškával
a boltba, hogy tejet vegyen,
mert tejet szeretne inni.
And that's history.

TÖRTÉNELEM

Tito Bilopavlović

Amíg a méltóságos úr szeretkezett,
a történelem megállt és várakozott
a lepedővel letakart fekhely mellett.
Elégedetten bóbiskolt az éjjeli
szekrény és az ágytál.
Lágy és halk csata zajlott,
majdnem felért egy valós győzelemmel.
A billegő széken
alsónemű párolgott.
Az eszmék odakinn,
mint hízott patkányok pusmogtak,
és Istenem, mindez
egy emberöltőig is eltarthatott volna,
ha időközben le nem ég a mécses.
Vajon akkor hova, merre sikamlott
volna velünk földgolyónk?

BARÁTAIM

Tito Bilopavlović

Hol vannak barátaim?
Tizedik napja keresem őket.
Bolond részeg – mondta a vécésnéni.
Önigazgató – írták az újságok.
Derűs dallamok – szóltak a rádióból.
Sorsod a kezekben van – kiabálta valaki a szószékről.
Hatvan százalék – szegezte le a számvevőség.
De vajon hol vannak a barátaim?
Tizedik napja keresem őket.
Azokat a fickókat, akiknek dala
a feledés ernyőjét és a házak
tetejét a magasban tartja.
Vajon hogyan fogom nélkülük
az asszonyt ámítani,
hogyan fogom elhíttetni vele,
szebb és jobb idők jönnek,
már épphogy ide nem értek.

NAGY TÉMÁK

Tito Bilopavlović

Mi korán kelő dalkovácsok vagyunk,
korrektül versbe szedjük
a feketekávét, a telefont,
a pizsamát, a platánfát,
a harmóniákat és a szerelmet.
Mi kerüljük a nagy témákat,
még nem nőttünk fel hozzájuk,
ezért lassan érvényesülünk.
Mindent bal kézzel csinálunk,
a jobbal pedig a hajunkat tépjük.

ISMEREM ÉN AZ ILYENEKET!

Tito Bilopavlović

Ismerem én az ilyeneket! Minden reggel
társadalmi lakásuk erkélyéről figyelik
a világ rezdüléseit.
Sőt a messzeséget fürkészik.

Számomra felettébb gyanús,
hogy már kora hajnalban ébrednek, csak azért,
hogy neszeket hallgassanak, hogy a napkeltét
bámulják. Ismerjük mi az ilyeneket.

Engem, elvtársaim, zavar a lárma, őt miért nem?
Süket talán? Mi a baja?
Különben is, kérem szépen, a napba nézni
csak a vakok bírnak.

Ismerem én az ilyeneket, csak alakoskodnak.
A dolog háttere felettébb gyanús.
Szó mi szó: reggelente miért nem megy dolgozni,
mint a többi rendes ember?

OLVASSATOK

Tito Bilopavlović

Ha tudnám, hogy elolvassátok verseimet,
nap mint nap ihatnátok a számlámra,
akkor is ha rámenne az asszony összes fizetése,
vagy tiltott dolgokat művelnék, például verseket írnék
Zágráb főterén, s honorárium nélkül osztogatnám őket.

Szeretném, ha olvasnátok a verseim,
egészen felmegy bennem a pumpa, ha arra gondolok,
nektek bizony mindegy. Rám se hederítetek.
Akkor is versbe foglallak benneteket, otthonaitokat,
béna eszméiteket, öltönyötöket, személyi jövedelmeiteket.

Olvassatok evés közben, a szünetben, a klozetban,
a moziban, a cirkuszban vagy ahol épp kedvetek szottyan,
olcsóbb vagyok mint a Vjesnik vagy a Borba!
Vagy talán nem elég gusztusos, hogy az utolsó
felvonásban miként nyiffan ki a költő?

...

Branko Maleš

anyu, apu, a nővérem és én elmentünk
a dombok közé! kirándulni! igazi virágok közé!
ez a kirándulások történelmének kezdete volt!
amikor szlovéniában leszedtük az első gombát
apu meggyógyult!
pedig senki sem hitte volna!
megcsókoltuk egymást és visszajöttünk
a néma zágrábba!
s aztán hamarosan megkezdődtek a harcok afrikában
ahol az oroszok élnek!
néma vagyok! nézem a tévét!
fösvény vagyok!
csukjatos le, ha nem lesz megoldás
majd feltámadok!
eső a zuhany alatt! én a néma egészségből!
a hírek este és a villanykaróról érkeznek,
nem hallom a bemondót, kopasz a feje!
vajon ki fogja még egyszer homlokon csókolni?

...

Branko Maleš

a szemem alatt lévő karikák, mint a négerekéi!
tintás óráim edényei!
És nem panaszkodom!
emlékszel?
emlékszem!
akkor te egy diszkó vagy!
újfent és újfent!
minden éjszaka a halálig! a vese haláláig!
milyen intim mindez, ugye? Éppen elég,
hogy valaki elraboljon!
emlékszel?
szerdán majd eszembe jut! februárban!
addig fősvény leszek!
a hazugság mindig fiatal! gyengéd!
a világ általa mindig szalad! nincs alvás!
elloptam egy néger szeme alól a karikákat!
szemüveget fogok szülni!

...

Branko Maleš

pénzt akarok!
az én kis nyuszikámat az erdőbe csalogatom
és ott majd elcsábítom
elásom magamba
felhörpintem a mezőket
és nem lesz többé nyom!
boldog vagyok!
leborotválom a hajam
és aranyat növesztek
aranyat!
ha a nagymamához érek
elbújok a gyapjúba
hadd legyen jó melege az aranyak
amíg
20 000 szóval
álmodik

LET'S SPEND THE NIGHT TOGETHER

Branko Maleš

lec spend, lec spend mór
ich hab herz verloren, na ja
hajnalban meghalok mint egy
boeing elrablója
nekem már nincs ezen
a világon semmi dzsogingom!
a sebész és a bádogos ősi szakmák
és polgári skandalumok
a szemöldököd hogy el tudott hódítani!
taknyot csempésztem kisdíákként
és genetikus vandálként!
lec spend, lec spend mór
ich hab herz verloren, na ja!

OLVASNI TITOKBAN KELL!

Branko Maleš

egy videoklipben coca-colát ittam
körülöttem 500 gyönyörű fiatal mosolygott
mint 24 karátos hülyék
kirándulása!
olyan kényelmetlen volt, vajon mi a fenén nevettek?
egyszerűen csak szomjas voltam
emberek, ne igyatok coca-colát
nyilvános helyen!
e. taylor, a kerekded riporternő, rögtön befut
a kamerákkal és a forgatócsoporttal!
két perc alatt itt terem 482 szépség,
még rottyogó bogrács is lesz!
valaki majd meg is dug valakit!
de tényleg emberek, lefilmeznek benneteket éppen abban
a szent minutumban, amikor valamit igazán szeretnétek,
ha végre valamit őszintén
éreztek,
amikor egyedül maradtok magatokkal, amikor szomjasak
és szentek vagytok!
a coca-cola valójában egy betiltott ital!
fényképeznek, drágám, a képeket pedig
elviszik a rendőrségre!
s őt, a sötétbőrű coca-colát, csak lakatlan
szigeten szabad fogyasztani, de előtte figyelmesen
nézzünk körül!
mert mindenütt ott vannak, haver! ha felnőtt leszek
összezúrom a műholdjaikat és a nikonokat,
hadd picsogjanak!
ilyen az én szerelmem!
ilyen a formám!
így neveznek!
a coca-colát titokban kell iszogatni, a pokróc alatt,
a lovak nyergében!
winnetou is ezt csinálta, napokig csak ivott

és nem borotválkozott, aztán pedig az önző manitu
magához szólította
a rózsaszínű örök vadászmezőkre
mindez mintha tegnap lett volna!
elindultam ma reggel hatkor
az indián csikójának nyomában!
Aahahaahaha! kiáltoztam a hegyek között
imitt-amott üres coca-colás üvegekbe botlottam
tehát, jó nyomon voltam!
és még mindig ott vagyok!

MINEK NEVEZZELEK?

Branko Maleš

a nejem elaludt az ágyban!
a tévé kikapcsolta magát, és bútorrá
váltzott, én meg egy nagy levegőt vettem
és azóta a víz alatt úszom!
ilyen mély csendben minden sikerül!
a feleségemnek egy szempillantás
alatt szakálla nőtt
amikor hasra fordul, olyan szőrös
mint a filozófia!
ott fekszik az ágyon egy kupac hegel!
rózsát nyomok a kezébe és azt mondom:
micsoda nap!
jó lenne kiiktatni a szintaxist,
mert senki sem tudja igazán, hogy ki kivel beszél
és ki alszik!
olyan előzékeny voltam, hogy a villany
is kialudt!
elkezdhetjük? vágjunk neki a sötétségnek
legyen téma a fény!
nem tudtam, hogy elhagy-e, amikor elindult,
amikor elindult a kiégett lámpa felé?
lehet, hogy már szentté változott!
lehet, hogy már állami ünnepként tisztelik!
lehet, hogy a szakálla alatt sós a bőre?
vajon ki tudja, kedvesem?
a vízvezeték-szerelők okos emberek, de hol találjak én
hirtelenjében egyet is zágrabban
horvátország gazdasági, politikai és
kulturális központjában?
fel kell jutnom a holdra! jé, mennyi szemét?!
haa! egy nagyot ordítottam a zajc utca irányába!
a feleségem még mindig szundikál, én pedig
álmot fejtek!

már fel kellene kelnie,
a kép egyre halványabb
a színek is szőrösek!
ha felébred, beszélnem kell vele
olyan sok közös témánk lehetne!

XXX

Branko Maleš

transzformátor áll
az erdő szívében
hozzálépek és megcsókolom
elsírja magát
behatolok a belsejébe
és örökre benn maradok
az egész falu
villanyfénybe borul
a parasztok búzát isznak
és dalolnak
az asszonyok gyerekeiket ölelgetik
maleš a transzformátorban van

„THIS IS NOT A LOVE SONG”

Branko Maleš

a kankó fehér csokrai között hagyta lak,
az újságosbódé előtt, ahol 500 ezer
kínai és mongol gyűlt össze szélvészgyors vespákon!
itt van a szomszédasszonyom, maričičné is,
hogyan van hölgyem? még mindig rendszeresen
meglopja vállalatát a fia?
mindannyian örömmel nézegetnének,
de inkább eladlak; a kapott pénzből
megvásároljuk néhány születésnapodat,
összeszűrjük őket egy aranytól fénylő hétbe,
égjen csak a vagyonunk, lángoljon,
mint egy háborús film!
úgy szeretek gazdag, magas és szép lenni,
segéd leszek majd az egyetemen
és butikot is nyitok majd ott!
gyűrűs tubicám, maradj még a bódében,
van-e elég csokrod? a péniszek olcsók,
itt senki sem foglalkozik komolyan a szaporodással;
mert egyre kevesebb a kankó, mert az alumínium
túl drága,
és a nap is szűkebb, mert 35 éves vagyok
és kefir iszom az erkélyen, és azt gondolom,
hogy a világ túl kicsiny, és még arra is gondolok,
hogy ki fog engem most felhívni és ki fogja
azt mondani, branko, légy az életem főszereplője,
én pedig erre majd azt válaszolom,
nem, most éppen sok a dolgom, hívjon máskor,
milyen gyönyörűek a bölcsészkarai asszisztensek!

megettem a sorsjegyet, alice-t és a szarkát,
megittam száz kancsó mesét,
mert fiatal voltam, kétségbeesett gyorsúszó!
az őserdő mélyén mindannyian engem figyeltek,
határtalan voltam és az ajkaim is milyen szép húsosak!
emlékszik-e maričić asszony?
emlékszel-e arra mikor puszta kézzel belenyúltam
az égő televízióba? jasna volt a neve,
nagyon kipirult, aztán meg hogy nyávogott!
emlékszel-e, hófehér pénztárosnő, arra mikor
szélvédő voltál és a karlovac felé vezető
új autópályán ölemben lovagoltál?
emlékeznek-e az elnök urak, amikor
kilencéves koromban hadat üzentem
kínának, mongóliának és japánnak?
istenem, emlékeznek-e önök
egyáltalán valamire?

A DRAŠKOVIĆ UTCAI ZÖLDSÉGKERESKEDÉSBEN

Branko Maleš

1.

és akkor megnősült a fiam,
15 dkg mortadellát vettem
a szállodában emberek laknak, akik
kanyargó ösvényeken ereszkednek le a strandra,
amikor ezt tizenegyedszer is megismételtem,
fehér kendőbe csavarta fejét és arra várt,
hogy valami majd meglengeti a gyönyörű kelmét,
mert fúj ám rendesen, a nap pedig szinte perzselt,
abban a francia tengermelléki városkában
és amíg ő kifizette az üzemanyagot,
az elromlott pumpából kiömlő
folyadék a nyitott kétülésest és
a cigarettáját követte, amit néhány pillanattal
később gyújtott meg
és akkor hirtelen
valami nagyot villant, s minden kifehéredett,
én is felkeltem, mert a teremben felcsapódtak a székek

2.

én vagyok a te asszonyod
(mondta a kitergetett fehérnemű)
várlak a zöldségárusnál és azt hiszem,
hogy üvegre ragasztott papírfecni vagyok,
fél háromkor mindig egy mérnök halad el előttem
és csak bámul, én meg remegek, ő is,
én egy árcédula vagyok

3.

a mortadellát a lemezjátszó korongján hagytam
és kiszálltam mexikóban az autóból,
a könyv vékony gerincét fixáltam,
a belsejéből egyre hangosabban kántáltam
a betűkből kirakott szavakat,
ó, milyen könnyűek azok a ferde szavak,
mennyire elferdülve folynak a pusztába,
és mindenki, az orr nélküli róka, a csütörtök,
az ifjú fáraó, aki zöld madarak énekét hallgatja,
valamint egy hatalmas holdkaréj alakú
LSD-tabletta, mind-mind tudta,
hogyan mezítelen vagyok
és hogy a pálmafák az ingemről már réges-rég
a bőrömről menekültek

egyszer meghaltam egy buszban,
mert életem végéig utazni szerettem volna;
és akkor, hogy még nagyobbra nőjek
éjszakánként gyakran kijárogattam az erkélyre

a szálloda papja a tanúm

4.

az ifjúság kötelező
azokat az éveket a radio luxembourg
bérmunkásaként húztam le
és a nyelvem alatti mangánból és a vizeletemből
származó aranyból finom csokoládét gyártanak
erőszakos szépségek részére.
a fiatalságomra tett kitérő előtt valaki
a homokba odafirkantotta: „homok”

a törpekaktusz nevetésében remegő nyuszi,
aki különben vadásztölténynek öltözött, rám nézett,
az utolsó nagy professzionista tekintetével

biccentettem neki és megéreztem, hogy
félhangosan fejemre hull a púder
úgy éreztem magam, mint dragica jurković
a zágrábi bankból, elszántam magam:
csókra, beszélgetésre és hasonló jókra

5.

a mortadellát felzabáltam, mert én élet vagyok
egy hanyag mozdulattal a lemezjátszóm
üres korongjára tettem egy doboz lehányt cigit,
mint tizenöt cérnavekony néger sorakoznak,
akik a buszból csak a gázöngyújtót láthatták

ölelj át, túl keskeny a gondolataim köre,
mondja a mérnök és tovább remeg
a hölgy fél háromkor, megigazítja a frizuráját,
emlékszel, kezdődik, nem, mondtam szégyenkezve,
mert mindenre emlékeztem
az asszony pedig, mint a tenger egyéltű naplementéje
még egy pillantást vetett arra a dinnyeképű
sima arcra

6.

kinyitottam a szemem valahol mexikóban
vakondot, gilisztát és ezüstegereket hallgatok,
ahogy a bajuszba kapaszkodva
a hold gyengédségéről pletykálnak,
föld alatti csövek gyűlölt don quijotéja
krákogással és munka nélküli műanyaggal
teli éjszaka

amikor a természet többé nincs megvilágítva,
moziba illik menni,
épp egy ember haldoklik, a többiek ide-oda
rohángálnak, mint a szél

gondterhelt vagyok, mert azt a halott szereplőt
a következő jelenetekben
már nem fogom viszontlátni
amikor minden kifehéredett, felálltam
és összehúztam a szemöldököm

mexikó közepén

7.

a homokfövenyt óról készült
fényképekkel raktuk tele
milyen szép voltál egykoron, mondta dragica
a fotókat szemlélve
aztán pedig rájuk léptünk
és remegni kezdtünk

a karfiol fehér és ezért nagyon drága, írta
az egyik polcon, melyen csak egy
zöld karfiollevél maradt

mintha marko egyedül ment volna el az óvodába

ÉN VAGYOK A FAZÉK, A SÁRGARÉPA ÉS A TÓCSA

Branko Čučak

Roszzul élünk, barátom.
Eljött, hát, a vallomások ideje.

Ha keserű is, ha ronda is,
őszintén el kell mondani,
vonogatni kell a vállunkat.

A betegek az erdő mélyére mennek,
a füvek nem használnak, semmilyen gyógyír nem segít,
jó hosszú lesz a sírás-rívás,
fájó és vég nélküli a panaszunk.

Augusztus forró tűzében
hóemberként állok.
Csak olvadozom, elfogyok.
Eljött, hát, az igazság pillanata.
Eljött a vallomások ideje.

Részeg néphős vagyok,
aki csalódott a marathoni csatában.
Egy lankadt Don Juan vagyok,
aki tiszteletköroket fut
szerelmei ágya körül.
Én vagyok a nagy esélyes,
aki a cserepadon ül és picsog.
Csak olvadozom és elfogyok.
Én vagyok a fazék, a sárgarépa és a tócsa.

AZ ÁLLOMÁSON ÁLLOK

Vojislav Despotov

A vágány mellett sétálok. Az állomáson állok.
Az állomásfőnök jelt ad. Az állomáson állok.
Felszállok a vonatra. Az állomáson állok.
A vonat elindul. Az állomáson állok.
Kinézek a vagonablakon. Az állomáson állok.
Megérkezem a tengerre. Az állomáson állok.
A sekély vízben fürdök. Az állomáson állok.

ÓT MINDENKI ISMERI

Vojislav Despotov

Őt mindenki ismeri. Mint olyant, mindenki.
Őt mindenki ismeri: régóta. Mindenki tudja,
hogy kurva. Mindenki jól ismeri.
Ő az első reggeli napsugár.

CSAK ÜL, ÉS ENGEM NÉZ

Vojislav Despotov

Csókolom. Csak ül, és engem néz.
Könyveket mutatok neki. Csak ül, és engem néz.
Haragszom. Csak ül, és engem néz.
Elküldöm, kitessékelem. Csak ül, és engem néz.
Kimegy, nem fordul vissza. Csak ül, és engem néz.
Dühösen fut le a lépcsőn. Csak ül, és engem néz.
Azt kiabálja, többé soha nem jön vissza.
Csak ül, és engem néz.

MOZIBA MEGYEK

Vojislav Despotov

Felöltözöm. Moziba megyek. Felteszem a szemüvegem.
Moziba megyek. Jegyet veszek. Moziba megyek.
Az első sorban ülök. Moziba megyek. Feszülten
figyelek. Moziba megyek. Távozom. Moziba megyek.
Cigaretára gyűjtök. Moziba megyek. Hazafelé
tartok. Moziba megyek. Alszom. Moziba megyek.

A SZERB BIRODALOM VÉGE

Vojislav Despotov

Ma reggel 6.45-kor kinyújtózkodtam az ágyamban,
az éjszaka és az álom birodalmának határán,
jobb kezem beleakadt egy nagy, vastag
könyvbe, egy keménykötésű sötétszürkébe.
Függőlegesen zuhant le, pont az orromra,
most aztán a két szemem között
egy seb éktelenkedik,
kiserkent a vérem, sötétség borult rám,
de csillagot nem láttam,
egyetlen nacionalistát se.
Lenne némi igazság a könyv általi halálban,
luxuskivitel és szép kötés.
De ha harc, hát legyen harc.
Mielőtt kimentem a fürdőszobába,
a főparancsnokságra, hogy a tükör
előtt szemügyre vegyem sebesülésemet és a jelet,
észrevettem, hogy ez valójában
a Szerb birodalom vége című könyv
harmadik kötete, melynek szerzője R. Mihaljčić.
Odaállítottam a könyvet a falhoz,
és kegyetlenül agyonlőttem, az agresszív
Szerb birodalom végét.

PROGRAM

Vojislav Despotov

Nagyon szigorú programot dolgoztam ki
Versek és poémák írására
Az ötéves tervem a következő:
Egy (fekete, lakkozott) kötetre
Való jó vers a kozmikus dolgokról
(A verseket a felismerhetetlenségig stilizálni)
Egy kicsi (sárga?) könyv olyan versekkel,
Amelyek véletlenül jutottak eszembe,
Valami különös inspiráció folytán
Kávéházban, hajón vagy zuhanyozás közben

Húsz százalékanak szellemesnek kell lennie,
Néhol rímeljének, nagy, elképesztő dolgok
Felismeréséről szóljanak, de pofonegyszerűen

(Kell majd egy nagy adag cinizmus is – jól keverjük össze!)

Legyen egy rakás vers a katasztrófákról és a kataklizmákról
Félelmet keltsenek és egyeseket szoláris energiával töltsenek fel
A kik csalódtak a nyelvben és a nehéz igékben
A megrémült tudatot helyyel-közzel ellentmondásba kergetik

Ezt a csomagot ajánlott fiókban őrizni
És alkalomadtán váratlanul kinyitni

Írni kell hét-nyolc verset
A nagy városokról, öt-hatod a sportról.
A politikáról legyen csak három
Egy hosszú az autópályákról
Ahol a rendőr megbünteti a gyalog közlekedőket

Negyven százalék legyen komoly hangvételő,
harminc százalék átlátszóan szomorú
A többi ironikus, kellemes és ravasz
A verssorok fele legyen hosszú, a másik fele legyen rövid
Legyen címük, néhánynak ne legyen, csak csillaggal jelöljük
Ajánlás egyáltalán ne legyen

A végére tervezek egy csokor tartalék verset
A szexről, a virágok locsolásáról és a családi tragédiákról

Különös örömmel tervezek
egy appendixet a mexikói kábszernövényekről

És mivel a költészetből sosem elég
Ezért az életemben meglepetések is lesznek

Például majd tizenkét
bloody fucking haiku is helyet kap

EGY KIS JÉGKORSZAK

Vojislav Despotov

Az évezredek óta halott mammut is beleremegett
a jégbe fagyott szibériai sírjában

a jégbe fagyott szibériai sírjában
az évezredek óta halott mammut is
megretten, arra a hírre, hogy újfent jégkorszak közeleg.
Európa ünnepi munkarenddel várja közeledtét –
mindenki sítalpakat és bundát vásárol –
nagyon, de nagyon hideg lesz!
A meztelenek mind meg fognak fagyni!
A földgolyó összemegy, belsejében
megfagy a magma, s már előre égnek áll a hajam.
A mágneses mezők majd kioltják egymást,
a pénz, a politika és a szex
iránti vágy majd kialszik.
Csak a tudomány kékharisnyái
örvendeznek majd a rosszindulatú fizika kilengései miatt!
Fázós tenyerünk reszketve a tűz fölé tartjuk,
mert a nappali átlaghőmérséklet fagypontra alá süllyed.
Még az eszkimók is fázni fognak,
Hosszú idő után megint be fog fagyni az Adriai-tenger.
Az Adriai-tenger, dér tengerészeket öl majd!
Csak a költő örül a kataklizmának,
A jövő nagy kihívását zaklatottan várja.
Ő soha, de soha nem fagyna meg,
mert a lelkét belső tűz hevíti.

EGY HÓNAP A TENGEREN

Oto Horvat

Legalább lesz miről beszélni a következő
hetekben? Csak egy nap
esett az eső. Pontosabban egy éjszaka.

Újabb ismeretségek és unalom.
Esterházyt fordítottam.

Summa summarum? Hát, igen.
Piszokul leburnultam.

S mi várt idehaza?
Csak egy-egy mozzanat.
Az üres postaláda,
a leengedett redőny, a hideg bojler.

A DÉLELŐTTI IDILL ELMARAD

Oto Horvat

„Tíz perc múlva ott vagyok
nálad. Apámtól kölcsönkaptam a kocsit!”
Jó. Gyorsan rendbe tettem
a szobát, letakarítottam az asztalt.
Az álmából felriasztott sün fogmosása.

Tíz perc. Tizenöt.
Fél óra. Óra.
Aztán egyszer csak te,
telefonálsz:
„Összetörtem a kocsit. De nem
vagyok bűnös.
Az apámat majdnem megütötte a guta.
Tudod, az ő autója.”

Nagyon sajnálom,
J.

SZIVERI ALBÉRLETI SZOBÁJA A TELEPEN, AZ ADY UTCA 23.-BAN

Oto Horvat

olyan hideg van itt, mint az erdőben.
ma este nem lesz fürdés:
a melegvizes csap jégbe fagyva.
ajkam bal sarkából a jobb oldaliba
sercintem a városi busz porát,
foltokat szemlélek a falon.
az előző lakók listáját.
a szétcsapott szúnyogok helyét,
az olcsó italos üvegeket⁶,
a magány borzalmának nyomait,
amikor a végső ellehetetlenülésben
koszosan ledőlsz arra a kemény fekhelyre,
és valami, amit szentnek neveznek
pillanatok alatt teljes mértékben és
feltartóztathatatlanul
elhagy.

⁶ az okosabbak meg fogják érteni az egyetlen Igazságra való utalást: a test örök gyengeségét

TÖRTÉNELMI BESZÁMOLÓ A KÖLTÉSZETNEK NEVEZETT HISTÉRIÁRÓL

Ivo Svetina

Minden művésznak, mindenkinek, akit annak tartanak,
joga van szabadon alkotni,
az eszméivel összhangban, mindentől függetlenül.

A költészet abszolút imagináció, tiszta és mezítelen
kitaláció. Amikor majd a szent inkvizíció elé idézik,
a Jó és a Rossz nevében, Hazugságnak minősítik.

A költészet a test histériája, a test sejtése,
amely visszatér önmagába, hogy vad ordas hordákkal
elköltözzön az ész tartományába, a lángok és a kardok
hétköznapijain keresztül. Szétszedhető-összerakható szívében
a Szabadság uralkodik.

Meg kell értened!
Mindent, mindent; gyermekem! Mert ez a szabadság;
óh, az istennők istennője!
Ezeket a szavakat a forradalom lángoló földjéről húztam elő...
amikor épp kinyíltak.
Költészet! Benned lakoznak fiatalságom emlékei.
Benned valósulnak meg a testem szavai. Szavaidban
valósul meg a testem, költészet. A sötétségből
valami nehéz és finom fehérség világít, az éneklés csendes luxusa.
A test histériája, amely a szavakból, a szavak által születik.
Bennük lakozunk, bennük élnek a színek és az egyiptomi
aranykenyér fája. Messzire a végestől.

A költészet döntés a társadalom ignorálása
és annak mellőzése között.

EZT A VERSET A PÉNISZEMMEL ÍROM

Ivo Svetina

Ezt a verset a péniszemmel írom, benned írom, amíg meztelenül játszadoxunk az ágyban, amikor fényes japán rajz vagyunk, a bor mámorával átítatva a bőr selyemnyomata; amikor méz csordul mozdulataidból, szárnyaink vannak, s te pedig fájdalom nélkül olvadsz az ujjaim hevében, melyek melled aranybillentyűin játszanak. Szívem a torkodban kalapál, kiszakadva a hullámzó mesebeli tájból; te fiatal nőstényszarvasom, feketehajú vázám, szőke választékkal a kebleid között, csillogsz, törpe, kis ölebem, az éjszaka virágszirmait szállítva. Fehér sirály vagy, az adriai képeslapról, szivárványos vasárnap csendes ágyunkon az árnyékban, kert, amelyben paripák kortyolják elektromos töltésű anyagi részecskéid fölött az árnyakat.

A SZÜLŐFÖLDRŐL

Arsen Dedić

A szülőföld csak júliusban és augusztusban üzemel.
A szülőföldem annyi, amennyinek én akarom.
A szülőföld nem tudja felfüggeszteni a vonzalmam.
Idegen föld napja sok jó eredményt hozott.
A szülőföld naiv.
Minden jöttment a nyakába varrja magát.
A szülőföldnek szerény a zenei ízlése.
A legrosszabb szövegírók folyton róla fecsegnek.
A szülőföld egyenlő a víkendház területével.
A szülőföld iránt érzett szerelem viszonzatlan.
Szülőföld útközben.
Szülőföld a szülőföld ellen.

VIDÉKI MOZI

Arsen Dedić

A vidéki moziban
mintha megállt volna az idő
ott még a tegnap hősei laknak

és soha nem fognak betérni
e sajnálatra méltó helyre
Bergman, Antonioni
és az új hullám filmjei

A vidéki moziban
ócska filmeket vetítenek;
ott a film végén még
mindig győz az igazság

HAZAFIAS KÖLTEMÉNY

Arsen Dedić

Nem tudok Moszkvában verset írni,
a behavazott emeleti szobában, hajnalban,
kipakolt bőröndök között.
A szobalány úgy becéz, mint az anyám,
miközben csencselünk:
egy kis nejlont és csokoládét.
Nem tudok verset írni,
az üres papírra ránézni,
nem tudok ceruzát fogni.
Ég alattam az ágy.
Franciaországban zavar
az átmeneti érzés és a táj némasága.
A gondolataim önkényesek,
szókészletem szakadozik –
mintha a levegőnek beszélnék.
Akár a falnak ütköző madarak,
fej nélkül visszapattannak,
mással- és magánhangzóim,
dalmát dialektusom.
Szemem meg sem rebben
a Rajna zuhatagainál.
Semmit nem jelent nekem
a közelben lévő bolond falu,
a hajókázás azon az északi folyón.
Semmit nem jelentenek
a kísértetek, a kerti törpék
a császári borospincék.
Nem tud megadni Wagner zenéje,
és a kései barokk.
Nincs dal Párizsban;

a menekült kormány is széthullott.
Magam maradok a salzburgi alkonyatban,
a Glockenspiel kávéház teraszán,
Mozart sötét szobrát bámulom,
a teknőclevest és a sört.
Milyen élet ez;
nem tudok dalra fakadni a brüsszeli esőben,
az Innsbruck feletti hegyekben
és az asszony karjaiban, kinek
szerelmi játékát nem ismerem.
Pénzbeváltás, szuvenírek, ehetetlen ételek,
képeslapok, arany Prága –
magányom különböző formái,
beteges vonzalmam irántad, szegény származásom
balsorsa és reménye kísért,
s mégsem születhet vers.
Mert nekem egy lepusztult vasútállomás kell
Perković és Šibenik között, tikkasztó
hőségbe, aranyba és kőbe csomagolva.
Szükségem van a júniusi
zágrábi égszínkéék esőre,
az autómra, a cigarettáimra és a pálinkára
valamint az Adria mozira,
hogy egyenesbe jöjjenek.
A manzárdban egy zongora és a tested.
A lábamnál a tenger hullámozzon,
a rózsaszín konyha mélyén anyám szavai
„hála Istennek, megérkeztetek”,
a Slobodna Dalmácija napilap
valamint a pénztárcában lévő fénykép –
szükséges ahhoz, hogy mondjak valamit,
hogy a bizonytalanságban letisztuljanak
érzéseim, hogy megnyugodjak.
Hogy rendet rakjak lelkemben
és megírjak egy költeményt.

NE HAGYD MAGAD, INES

Arsen Dedić

Ne hagyd magad, Ines.
Ne hagyd magad legyűrni az esztendőket által,
ne add át magad más szokásoknak,
mert még mindig kellemes a szobád;
szép beosztás, kevés tárgy.
Jobb ízlésed volt, mint nekem.
Minő gyönyör, gazdasszonyod éppen kórházban.
Mindig különös voltál,
a leveleid színe és ajándékaid
másnap kilenc körül kikísértél az állomásra.
És örökre eltűnt a zöld autóbusz,
mint a belgrádi lejtőn
a viharban letépett levél.
Szmokingba öltöztem,
pillantások keresztüzébe.
Ne hagyd magad, fiatalságom,
ne hagyd magad, Ines.
Sokáig készülődött a barátságunk,
és akkor véletlenül, egy forró pálinka mellett,
néhány keresetlen szó, alig palástolt vágyak.
A modorod úrinőé, a tekinteted parasztlányé.
Én közönséges királynóm!
És aztán a kebled, az ágy,
és az én szobám, mint egy narancsszínű lámpás,
Zágráb kékeszöld vizei felett;
Proletár brigádok utca 39., Grković-lakás.
Esző áztatta utca, az alkonyatban
kattogó villamosok zaja.
A nosztalgia, szerelem, és a szegénység
gyönyörű pillanatai; fürdőszoba a folyosó végén,
és – kérném, ha valaki keresne...
Ne hagyd magad, Ines – itt vagyok,
csak felkeltem, hogy megfordítsam a lemezt.

VIHAR ELŐTT

Slavko Mihalić

Nézd, azokat a felhőket, Vera, miért hallgatsz,
Istenemre, nem vagyok állat, nyakunkon az eső,
Milyen hirtelen lehűlt a levegő,
Messze vagyunk a várostól.

Rendben, Vera, sohasem felejttem el,
Amit nekem adottál.
Mi most egyek vagyunk, minek annyit beszélni,
Azok a sötét felhők általában vihart hoznak,
Már minden elcsendesedett, a tücskök, a búza.

Ha akarod, maradhatunk,
Téged féltelek, nekem már mindegy,
A mezőn veszélyes a villám,
S most mi vagyunk a legmagasabb pont
(és olyan átkozottul magányosak).

Ma este sírni fognak a gazdák
A ledöntött búzatáblák fölött,
Nem érdekel, ki mit gondol,
Ne sírj, Vera, csak az idegek miatt van,
Minden sejtünkkel érezzük a vihart,
Mondom neked, az élet sokkal egyszerűbb,
Lám az első cseppek, nyakunkon a vihar,
Gombold be az inged, látod,
Még a virág is összezárja szirmait, ha bajod esne,
Nem tudnám megbocsátani magamnak.

Persze, hogy szent lesz emlékezetemben ez a hely,
Kérlek, lépkedj gyorsabban, és ne fordulj hátra.

ASZTALNÁL. AZ ÓCEÁN KÖZEPÉN

Slavko Mihalić

Elveszve, az asztalnál, az óceán közepén,
magányos szirtnek képzelem magam,
mely a világ végén, a mélységbe bámul,
az őstengerbe, amiből senki sem menekülhetett,
és nem is akart, csak a tompa morajlást hallani,
a titokzatos körforgást, a Föld,
a Nap, és a Csillagok járását,
magányos kozmosz, a többi száz között,
még nem tudni, mi körül forogsz,
hacsak nem e golyóstoll körül,
amely ízekre szedi az időt, mindent kinevet,
s gúnyolódik, felfedi a dolgok jobbik arcát,
ugyanúgy, csak visszafelé.

ÉBREN A FÖLDÖN

Dinko Telečan

nincs kedvem aludni
nincs kedvem képzelődni
nincs kedvem játszadozni

nincs kedvem a kerítésen álló madárhoz
míg a halat szemlélem a tányéron
nincs kedvem az éber állathoz
és a gyermekkor pezsdítő cseppjeihez
nincs kedvem az álomhoz
és a lelki nyugalomhoz
amely egyre mélyebb hazugságba süllyeszt:

felnégyelve élni
a földön
mint a szélrózsa

LISSZABONI SZARKOFÁG

Dinko Telečan

add meg nekem, Uram,
hogy általad vezérelve felismerjem
halálom óráját, megfosztva tőled,
kétezer mérföldre a földtől,
ahol születtem,
amellyel együtt lélegzem,

egy lisszaboni zárda szegletében
megtaláltam a saját szarkofágom
éppen az én méretem, beleférek,
magába rejt, a fejem búbjától a talpamig

lehunyom szemeimet, vagy inkább zárd le őket te,
és visszatérek oda, ahol a fények nem ragyognak
a sötét magzatvízbe, az ősrégi tojásba
visszaringatózom, a legtökéletesebb magányba

add, Uram, hogy újra élvezhessem
annak a víznek az érintését,
mert minden oldalról vérzek,
de leginkább luzitán sebeimből

APOKRIF, RÉSZLET

Dinko Telečan

majd sok ősszel később,
eljön az utolsó, mely néma tanúja lesz elmúlásunknak,
a halál pillanatának, amely felnyitja az állat szemét,
s újtára indítja a gyermeket, aki tőlünk tanult látni,
és a gondolat is szárnyra kel meghódítani a Földet,
hogymajd az egekbe emelkedve forradalmat szítson,
de hol az állat, ki az a gyermek, és melyik a gondolat?
Amerre nézünk, mindenütt a felhalmozott méreg
kupacok, tarkák és borzalmasak,
a menthetetlen természet tényeivel,
az elrontott élet okker terméseivel
kereskedünk, olykor piszok szerencsénkbe csomagoljuk
vagy éppen vakondtúrásba rejtjük őket –
félretéve a halált, mint bekészített szemfedőt –
testünket bronzosra kvarcoljuk, így álcázva az elmúlást,
mely ott van mindenütt –
a lányok lenge ruhájában
városunk utcáin, végtagjainkban, a tüdőnkben
(ó, meredek betűk, felvarrt szemöldökök és keblek)
az ősz a varázslatok maradványaival kereskedik –
abban az időben az ördög a mi sóvárgásainkból építette fel magát,
amikor az apokalipsziseket írták,
amiket most nyálazunk
a boldognak hitt ünnepek között Patmoszon –
kapirgálunk könnyesen, fesletten, mocskosan és megrendülten
melléknevekkel fűszerezve
a nagy mű közelében, a nagy
és szépséges istennő testét
éteri beszédtemává lazítjuk,
szavakba, amiket könnyű kimondani és visszavonni,
amikkel bájosan megénekelhető minden
a vitális szervekre veszélytelenül –
az álarcok és gesztusok.

a halál cirkuszának kellei ősidők óta készen a nagy előadásra,
amely egy őszön elkezdődik majd, minden különösebb bejelentés nélkül
– vagy
– vagy le hull a hályog a szemekről?

DIONÜSZOSZI

Dinko Telečan

Hamvas Béla emlékére

mert bor nélkül a téli cellámban
ölelő színesség és korholás híján
elhagy az erőm
az ősi purgatóriumot megjártam
kisajtoltam magamból több tonna titáni vért
a szőlőskert polgára lettem
megfürödtem a tűzben
mindennel szakítottam kivéve azt
ami olyan tisztán légiesen
olyan fényesen csordul
mint a nyári égbolton
a villám

ÉLETEM AZ ÉGITESTEKKEL

Miodrag Pavlović

Tegnap este csodálattal szemléltem a teliholdat, telis-tele volt, sokáig fenn volt az égen. Fényesen ragyogott, és rajtam kívül senki nem látta. Csúcsformában volt, akárcsak én. A földön fehér hótakaró, benne néhány nyom. Oh, holdfényes téli éjszaka, milyen hosszú vagy, milyen mély az álom és milyen nyomasztó a korai ébredéstől való félelem! A hold derűs fénnel szemlélte a csillagok rendjét. Testén rajzok, két vonagló táncos és sugallatok az igazi égboltról, a végtelen, mélylila pusztaságról, melynek mélysége különös világokat rejt magában. Egy végtelen tenger, melynek felszínén virágok úsznak, tengeri jelek, távoli hajók és egy jéghegy.

Elnémultak a madarak, némák a patakok. Az őrség alszik. Én pedig örvendek az éjszaka fényeinek, a csillagközi távoknak. Az égbolt mélylila, mint boróka a hegycsúcsokon. Öröömöm nem nappali, nem ingerli végtagjaim, nem józan és nem kábult; csak sodródik valahová és reménykedik valamilyen, aztán meg csak lezuhan valahol és megnyugszik. A napfelkelte, a megvilágosodás másmilyen lelkesedést hoz; valamit felfedezünk ott, ahol a függönyök legvastagabbak, hol a sötétség a legsötétebb. Északon, éjfél után, télen, magányosan, az erdők árnyékai között, az ég kristályboltozata elrejtve vagy összetörve, a vakság határán levő mélysötét színek, és az üresség, mely olyan tartalmatlan és olyan feneketlen, hogy senkit nem vonz magához és nem nyel el.

A Napnak a hatalmasok és a zsarnokok örülnek. Volt olyan idő, amikor én is lelkesedtem, ha a hegygerinc mögött feltűnt a nap, a nagyfejű óriás, pompázó fénykoronával övezve. Örültem, hogy felkél a világ ereje az erőseknek és a tevékenyeknek. Örültem, mert beragyogta a palotákat és a napi parancsokat, a vagyonokat és a kiváltságokat. Örültem, hogy a holnap mává változott, és lelkesedtem azért, hogy a nappal valósága megérkezett a világos és gazdag vidékekről, az óriások földjéről. Örültem, míg a nappal adottságai nem kezdtek túl kicsinyesnek tűnni, inkább kötelesség lett, eltörpültek az ember apró termete miatt. Szerettem, ahogy az álmatlanul göndörödő éj-

szakai órákat felváltotta a napkelte, első pírja a fenyőfák túlevelének hegyén jelentkezett, aztán adakozó bőkezűséggel egy kis vöröst kevert a kanyargó Duna zölden rothadó vizébe, majd győzedelmesen a város fölé emelkedett a sárga-fehéren izzó gömb, és felébresztette a kórust, hogy sokoldalúsága és életvágya megrázó döbbenetében füstös és sistergő morájával ünnepelje őt. Kalemegdan ösvényeinek legmagasabbikán álltam, mint a virradás ügyeletes ellenőre. Az éjszakai írás és imádság csak várakozás volt, hogy vajon megérkezik-e időben a napkorong, arra a pontra, ahonnan majd levezényli a nappali versenyfutást. Utána aludni indultam, rövid és mély alvás várt rám, álmok nélkül. Alvás, mely ellenállt a hangoknak, a nappal fényének és a napi kötelezettségek kihívásainak. Az óriási gömb átvette az uralmat, és elhozta az életet jelentő meleget, visszahozta az elementárist, mely nélkül az élet felismerhetetlen. Az óriás, a mindennapok varázslója, az álmok hóhérja megjött, hogy vezesse a harcosokat és a munkásokat.

HALLGATÁS VISSZHANG NÉLKÜL

Miodrag Pavlović

A hallgatás az isteni felsőbbrendűség jele. Az Isten, a világmindenség ura minden élőlélynél jobban tud hallgatni, még a madaraknál is, akik pedig olyan hirtelen és megfontoltan némulnak el. Az ember is tud hallgatni, időnként fölismerve a hallgatás jelentőségét, értékét és szükségszerűségét, de Isten a hallgatásban felülmúlhatatlan. Épp ezért a hallgatást nem lehet lemérni, nem lehet az Isten csendjét az emberi szótlansággal összehasonlítani.

És mégis vajon az Isten hallgat vagy a hallásunk fejletlen? Néha jól kivehetően halljuk Isten hozzánk intézett szavait, amikor a hallgatás úgy megtelik jelentéssel, hogy elmosódik a határ a kozmikus beszéd és az emberi felfogóképesség között. Az Isten haragja, amit a népek néhanapján kellett hogy érezzenek, mindenesetre nem volt egyértelmű. A zsolnárok csupán halovány visszhangjai a dühös megnyilatkozásnak.

Az, hogy az ember is tud hallgatni, az egyik legnagyobb bizonyítéka annak, hogy a mítosz részesei vagyunk. De gyorsan és könnyen feladjuk ezt az isteni állapotot, vagy megpróbáljuk erőszakkal meghosszabbítani, amiből törvényszerűen káromkodás, szitkozódás, ricsaj származik. A szót ki kell mondani ahhoz, hogy a másakra terheljük, hogy megszabaduljunk tőle, még ha ezért fizetni, ölni, hódítani is kell, netalán az eszünket veszteni.

Így képzeljük el a világ teremtését, minden idők kezdetét is: először volt az óriási ütés, ami megkongatta a harangot, a harangnyelv kilendült, átszelte a teret, és aztán minden felrobbant, szétszóródott. Ez volt az elemi hang. Nem volt visszhangja. Így keletkezett a csend. A harangnyelv lendületét a csend követte. Mi volt akkor az isteni? A csend, amely mindent elnyelt, vagy a robaj, amely a teremtésnek és a legkülönb lények létrejöttének a kezdetét jelentette? A legkönnyebb azt mondani: az egyik és a másik is. Az egész. Először volt az óriási zúgás, aztán a mélységes csend, mintha saját maguk ellen lázadtak volna fel a hangok. A hallgatásnak nincs visszhangja. A hangok szétszéledtek és elszaporodtak a térben, elveszítették isteni tulajdonságukat. Valaki eközben az emberre szegezte tekintetét. Csak őáltala tudunk testet ölteni. A világ teremtésének pillanatán kívül. A végső elnémulás előtti pillanatban.

MEGINT AZ

Novica Tadić

Megint a dolgok és emberek végzetes kavarodása.
Látom a hamutartót a szunyókáló fotelek mellett,
És azt mondom: hamutartóbaba.
A kamrában üvegszűzek lapítanak.
Láttam ostoba fehér székeket, ahogy szájukat tátották,
Magasból aláhulló
Lapos és langy ülepekre.
A kocsmában egy kasszaemberrel csevegtem.
Az egyik Hegedű mellesleg azt mondta nekem, egyszer:
Mindenkinek van saját hangja.
A mozi előtt valaki váratlanul megdicsért és továbbállt.
A másikat az utcán láttam fülhallgatóval sétálni.
Az asztalon írógép ásít. S látom, ahogy lejegyzem:
Aznap egérszínű pantallóban voltam. Kék
Kopott kabát, régi cipők. Senkivel
Nem beszélek. Csak reménykedem. Nem akarok semmit.
Senkit se sajnálok. Semmitől se félek. Találkozom
Ezzel-azzal. A dobozos tantival. Magányos
Léggyel, aki izgul valamiért. Irodai vakegérrel.
Szarkával a karón. Balkán vénasszonnyal. Paranoiással
A nyilvános vécéből. Azzal, ki elszökött
Mondattörmelékeimmel. Öszvérrel. Tökössel, Tetűvel.
Múlj, fekete
Eszteendő.

FELPAKOLTAM

Novica Tadić

Nyakamba vettem szebbnél szebb dolgokat.
Életemre majd egy váza virág kerül.
Csendben haldoklom, a fal felé fordulva fekszem.
Álmomban angyalok ölelnek, gyerekszellemek.
A függöny résein beáramló fény a sárga padlóra esik.
Egykoron a szörnyet tápláltam, szorgalmas és gonosz voltam.
Borzalmas és eredendő dolgokat csempésztem a világba.
Bűnös voltam; de most már megnyugodtam.
Tudatom egysíkú, sötét és csendes.
Már tudom, hogy Isten nem halott. Az Úr éhes.
Ha megérkezik, a Föld asztaláról felfalja a gombákat.
Végezetül majd hallani fogom a mennyei nyáj bőgését.

A Nap menekülés közben majd felhúzza szoknyáját.
Minden egyed tudata ki fog aludni, mint a parázs a hamuban.
Abban a végső jajszóban benne lesz az összes elhunyt halálsikolya.
Élőknek és holtaknak majd összekuszálódik
A sörényük a végső nyerítésben.
A könyvek mind csukva lesznek, és egyetlen betűt tartalmaznak.
A Mindenható aszott kezéből kihull a világ,
Mint egy kimerítő játszma után a kártyalapok.
Gyere, lásd, napok óta a falnak fordulva fekszem.
A falak újra feketék és végtelenek lesznek,
És minden állomás sötét, láng nélküli barlang.

SZIGET

Andriana Škunca

A felhők
alatt
összegyűlt

Közel az éghez

Elutazni
olyan, mint
meghalni

Maszületett bárányok
a már megtörtént
és a majd
bekövetkező között

A sziget
belsejéből
visszatér
az éjszaka

Hallom ahogy a hullámok
magukkal cipelik
a tenger által szétszabdalt
sós sötétséget

ILLATOK

Andriana Škunca

A szigeten minden illatos: a bor, hal, olívaolaj.

A kocsmá, hordók, sajt. Régi házak, szekrények, emlékek.

Birkák, gyapjú. Kakukkfű, szardella, a disznóparéj illata.

Pillangóké, csalogányé, a sikolyé, mályvái. Boldogasszony
füvei, gyopár, kamilla.

A rozsmaring illata, a főt spárgái, az esőé. A temető illata,
halotti koszorúk és pálinkák.

NAPSZÉL

Andriana Škunca

Csónakok rothadnak a kavicságyon. Fények az éjszaka peremén. A napszél algákat hord a partra. Kötelet fon a növényekből. A tenger kiveti magából a szennyet. A part szikláit hullámok morzsolják. A finom homokszemcséket a sekélyes részeknek tartogatja. Az elsüllyedt nap fordított képet vet. Ferde vonalakká töredezett. A légi áramlatok nem zavarják meg a készülődő árnyakat. A felhőgomolyagok eltűnnek az ég völgyeiben. Egymásba olvadnak a sötét és áttetsző színek. Felpattannak a törékeny héjak. A sziget csúcsáról a porózus sziklákon át az esti szél fuvallata közeleg. A visszhangzó kőrengetegen át sós por suhan.

ÉJSZAKAI DAL

Andriana Škunca

Múlik az éjszaka. Egyedül vagyunk és ez jó. Eljöhet hozzánk az elhagyatott temető angyala, hogy lámpással megvilágítsa a homokarcot. Egy felhő jelzi útját, az ágy, amelyre virradat előtt lefekszünk. A vízben áztatott kötélén a planktonnak csírái. Halak pikkelye, rajtuk a világ tengereinek sója.

A világítótorony fénye áthatol a sötétség kátrányán, egészen az öböl szilárd nyílásáig.

Mindenhol sötétség. Mintha szénfeketévé változott volna a tér, amely a parányi héjakban véget ér. A szél megemeli a parton kifeszített hálót. A kockakövek között kiszáradt algák. Nyikorognak a lehorgonyzott halászhajók. A hálókból kifogott halak verdesnek a maradék fényben. Az éjszaka összezsugorítja a világot. A sirályok lecsapnak a hulladékokra.

TENGER, Ó TENGER

Delimir Rešicki

1989-ben
jugoszláviában
végre feltalálták a hamburgert.

egy kristály tengeralattjáró
az éj leple alatt feljött a felszínre
holdtöltét okozva,
sokáig nézte dubrovnikot,
jóságos ajkaihoz közel merészkedve.

minden tengerész
azonnal levelet írt haza,
és minden beszélgetésüket
attól fogva sterilizált magnószalagra rögzítették.
és akkor az egyik tengerész
partra úszott,
hogy letörölje azt az egyetlen könnycseppet,
a keserű bort, ami évszázadok óta
szivárgott a városfalon éjszakánként,
és akkor 80 milliárd keresztet látott a horizonton,
egyetlen ámenedben, ó, tenger!

én selyem vagyok, melyet messzi földön eladtak,
sarokvas egy régmúlt nap zsalugáterében.
sorsunk a kagylóház belső falán
meg vagyon írva.
a város tetejéről látni a sírom,
tenger, vajon téged miért nem gyújtanak fel?

a minceta-erődön
senki sem volt,
se akkor, se most,
aki az izzó parázson táncolva
megszégyeníthette volna a sandákat,

akiknek hírnökei voltak a barbár karavánok,
akikkel oly jól megértették magukat
koldusaink.

a gričen délben
kilőtt ágyúgolyó
felszántja atyáink földjét.

ellopok egy leveses zacskót
és kikanalizom belőle
egyenként a szedret,
fényjelzéstől fényjelzésig
felszippantok egy kis árbocot, ó, tenger,
give me more,
jól beáztatott vattapamacskok.

azután pedig
te és én
együtt elolvassuk a levelet,
amit valaki
fekete lobogóra írt,
egyetlen estélyi ruhájára,
amit régen elküldött már

szájra szájra egy épp felbontott üvegből.

TAVASZI TENGER, VRSAR

Delimir Rešicki

Zvonko Makovičnak

Abban a szegény ember kabátbélésébe
varrt pár fillérben
– amivel egyszer határokon keresztül menekült,
miközben nem látott mást, csak a saját nyomorát,
nem érzett mást, csak a saját félelmét –,
abban benne van minden,
amit valaha is elmondhatnék neked.

Te vagy a cérna,
a láthatatlan szál,
amellyel a mai napig be van varrva a szám.

A vörös föld, melynek porával
megjelölték az elveszett
glagolita breviárium oldalait,
az éjszakai fáradtság színe szemedben.

Az ismerős világ
eltűnik a visszapillantó tükörben,
az út jobb oldalán ott van a tavaszi tenger.

Valahonnan a málló vakolatban
rejtőző időből,
mely lassan őrlődik
a kövek között,
megérkezik a kaszás
és a vak bárány.

Az elillant angyal ruhája
kilométerekre eltakarja a csillagokat
fölöttünk, ahol megállunk.
Ki ebből a forrásból ontja szomját,

elmondhatja, látta a tiszta ég egy darabját
a tengerben, amely velem együtt hallgat,
és nem hálózza be a kikötőben
lehorgonyzott halászhajókat.

Halott hattyút láttam,
a Dráva holtágába fagyva a tél elején,
néma volt.

Különös módon, de egészen bizonyosan
Mozart nagy Requiemjére
emlékeztetett, amit CD-ről
hallgattam az autódban.

Ahonnán jövök, messze van,
ahová megyek, eltűnik és visszajön,
ha egy pillanatra lehunyom a szemem,
mint a kép a rossz szállodai televízióban,
éjfél után.

R. M. Rilke soha nem adott
precíz utasítást,
hogyan öregedjen méltóságteljesen a költő,
és épp ez az a láncszem,
amely hiányzik nekem, hogy el tudjam mondani,
azt, ami azelőtt történt, sokkal régebben,
mint hogy megértettem, hol kezdődik
és hol végződik a feledés,

a közöny, melyből
hiába próbál kigyógyítani a tenger,
s ezek a fehér hideg falak,
a penész a nedves köveken,
a szobád, ahol a béke
egészen egyszerű

valami, ami ajándékba nem adható,

valami, ami nem mindig felismerhető.

BARANYAI FECSKÉK

Delimir Rešicki

Elmúlt
negyvennégy
esztendő.
Csak két ezüstpályó maradt,
azokból a napokból,
a régi olvasókönyvbe rejtve,
egyenként,
mindkét halántékba.
Ellenőrzöm őket, helyükön vannak-e,
napfelkeltekor és napnyugtakor.
Egyszer majd elrepülök velük a semmibe,
mint a falu bolondja, mikor hagyták
lövöldözni a lakodalomban.

Sohasem tudtam, hova mennék.

A mezőn merre induljak,
reggelente, a sarlóval,
hová a pipacssal este,
amit párnádra tettem,
alighogy megszülettem.
A csillag, ami esténként
kihuny az alföld fölött,
nem nekünk ragyogott.

Nézem a vizeket, zavarosak,
mint az álmok.

Ebből a sárból teremtette
az Isten a tündérrózsát,
a mécsesét és a fecskét.

Ebből a sárból építi
a fészket a fecske, az eresz alatt,
az ajkad alatt, a nyár végén pedig
hazarepül a világ kezdetére

hogyan megözevegyüljön.

DIADÉM

Delimir Rešicki

Láthatatlan manna hull
tavasszal a mezőkre az égből.
Olyan, mint a pókháló,
melyet elbűvölve bámulnak
a holdkóros halott fiúk az egykori
osztrák-magyar kaszárnyákból.
Elvesztettem minden ajándékot,
amit neked őriztek,
azokban a tágra nyílt szemekben,
melyek pitypangok a szélben.
Lehet, hogy túlságosan is hasonlítunk,
de lehet, egyáltalán nem.
A befagyott Dunán üvöltő szélben születted.
Legyőztem magamban az emberektől való félelmet,
amikor végleg elveszítettelek.

Vajon mi olyan szomorú a cimbalom-
muzsikában, ha nem az eltévedt ember
hangja az összetéveszthető világokban?

A budai hidak
mindig a kezedre emlékeztettek.
Semmi sem maradt belőlük,
mindenem ami volt,
rajtuk keresztül sietett diadémot
rajzolni a hóba,
hazaérni még vacsora előtt,
megcsókolni a lángszínű hajad,
az utcai lámpákban, amelyek
a világ összes partját megvilágítják,
a világot, amelyet soha többé
nem akarok látni,

csak néha azoknak a fiúknak a szemében,
a régi osztrák–magyar kaszárnyákból,
azokon a fényképeken,
amelyek szeretném, ha legalább néha
egy kicsit hasonlítanának rám.

NOSZTALGIA

Delimir Rešicki

Bartchnak

Van valami titok
a pannóniai versekben.
Ezt mindig is tudták a síksági
özvegyek és a szüzek.

Tapasztaltam, amikor
vonattal utaztam Eszékről Északra,
Lengyelországba.

Valami azt súgta nekem,
figyeld a kezed,
miközben álmosan néztem
a vonatablakból
a kifeszített halászhálókat,
ahogy csillognak a reggeli harmattól és halpikkelytől
a Balaton-parti falvakban,
tekintetem a semmin nyugtattam,
az üres horizontot bámultam.

Nem szél az, mi váratlanul
felborzolja a búzamezőt, amit
lázban égve álmodban érzel,
azzá a gyerekké változva ismét,
kinek nem sikerült hóval betemetni a szemét.

A köd sávjaiban, amelyek
pirkadatkor elterülnek, és hangtalanul lebegnek
a gyermekkornak e bús földje felett,
az aknamezőkön
évek óta érintetlenül
egy csodás növény illatozik.

Arcod egy pillanat alatt
eltűnt a víztükör fodrai között.
Sehol sem volt,
mire megnyugodott a tó felszíne
a fűzfák és az imbolygó nyárfák alatt.
A varázsló vágyakozva kortyolta
az abszintet a tó vizéről,
mit sem törődve azzal, hogy a nap
már magasan állt az áldott állapotban
meggyilkolt hercegnő szemében.

Pár száz kilométerrel odébb,
Csehországban, alkonyatkor polka szólt,
leánysága utolsó napjaiból.

Az ősök kezének sebei már régen
mandalaként vésődtek
a kitárt börtönök falába,
a szemében

soha senki nem jegyezte fel a nevét.

ADALÉK A HORVÁT IRODALOM TÖRTÉNETÉHEZ

Zvonko Maković

minden olyan, mint 1912-ben, amikor
ernst ludwig kirchner
emocionális bombáival
szétrobbantotta a kubista tereket,
hegyes, sötét figurákkal
érezkeltette a közeli bomlást,
a költők pedig szétcincált
mondatokat hívtak segítségül.
volt olyan horvát, aki ekkor
daphnéról énekelt,
mások ügyetlenül szóttek
langyos hexametereket,
s voltak, akik mekegve
dicsőítették a nép erejét.

lehetett közöttük kettő vagy egy,
de lehet, hogy létezett egy kései jövevény,
akiről nem tudunk semmit.
én inkább úgy gondolom, senki sem volt,
aki felfogta volna az idő szellemét,
vagy néhány egyszerű, saját mondattal
megragadta volna a kor lényegét.
valahol savanyú bor illant,
a zrinjevaci szökőkutak halkán susogtak,
az emberek birkák módjára sétáltak
és hajbókolva üdvözölték egymást.

kirchner festményein az asszonyok
sötét ruhákba öltöztek.
a mirogojon az asszonyok
szintén feketében sétáltak
és a kalapjuk „coty” illatot árasztott.

ez az érzés, amit akkor, ott
senki sem fogott fel,
és nem tudta kifejezni
néhány egyszerű mondatban.
amikor gürcölsz, nem számítanak
a pontok és a vesszők.
a szavak ilyenkor csak felfűződnek
és lágyan alá zuhannak.
és ez így nagyon jó.

PORGY AND BESS

Zvonko Maković

hazudni, miért ne. a szavak úgylis csak
esetlegesek; a szavak nem tárgyak,
szavak, amelyek nem szavak. hazudni, miért ne:
szavakkal. felállok és odamegyek az asztalhoz:
nem álltam fel és nem mentem oda. a rádió gombja
nem ugorhat ki, ha benyomom, akkor igen.

szavak és szavak, hazudni és nem hazudni.
miért ne hazudhatnék? miért nem mondhatom ki
akármelyik szót, amely épp lenyűgöz, de nem gondolok rá –
pedig kimondom – és mégsem gondolom. minek:
beszélni (nem akarom kimondani) és beszélni
és nem kimondani. a „beszéd” minden esetben hazugság.

hazudni, vajon miért ne hazudni. amikor kimondtam,
már hazudtam: a múlt nem jelen. a jelen már múlt.
a szavak nem szavak. a szavak szavak. hazudni, miért ne?
kítátottam a számat, úgy tettem mintha azt mondanám, padlás.
nem mondtam semmit, becsaptam a számat:
hazudni, miért ne. hazudni a szavakat,

a szavakat hazugságokba önteni. megfordítani őket. leköpni,
gyöngédséget színlelve. a szavak nem szavak.
az ajkak árvái, a szájüreg füstje, a szószátyár
memória iszapja: a szavak (hazudni, miért ne?)
a nyelvről átfordítani őket a fogakra, a fogakról az ínyünkre,
onnan tovább a körforgásba: hazudni, miért ne?

AMERIKAI BARÁT

Zvonko Maković

Szeretnék mindent megjegyezni.
Azt mondja: a mozdulatokat megfigyelni.
És a nyomokat. És a szavakat is,
nehogy elvigye őket a huzat. Aztán lassan
kinyitom a jegyzetfüzetem, a könyveket
és nem kell semmin se csodálkoynom.
Az érzelmeim eltompultak.
Bűnhődöm és bűntársakat keresek,
úgy könnyebb elviselni bajaim.
Ezeket az ostoba függőket tavaly
ősszel vettem. Mindez már le volt írva,
és a hölgy, aki feltúrta a kabát ujját,
hogy megnézze hány óra, egyszer csak
azt mondta: „ezeket az ostoba függőket...”
a haját közben hátradobta és arra
gondolt, hogy Brenda Lee milyen könnyedséggel
lépdelt azokban a magas sarkú cipőkben,
melyek kidomborították lábán
és csípőjén az izmokat...
És akkor eszébe jutott az a jelenet, amikor
Brenda Lee oldalra fordult, magasra emelte kezét,
hogy keblei szépen kidomborodjanak.

Valaki megbotlott az úton és akkor
a villamos fékezni kezdett.
Valaki ma reggel megvette az újságokat
és utálkozva olvasta
a gyászjelentéseket.
A villamos ablakában
névtelen emberek arca,
mozdulataik olyan irreálisak.
Rezenéstelen tekintetük a reménytelenségről vall.
Egy csomó kusza bejegyzést
talált a noteszban. Címek, telefonok.

Miközben sorrendbe szedte a neveket,
valaki nagyot sikoltott.
A sikolyt annak tulajdonította,
akinek először a nevére akadt.
Ismerősét úgy képzelte el,
mint egy hídról leugró öngyilkost.
Kitöröltem a neved a noteszból,
mondta neki, és az arcán átsuhant
egy, nyomokat kereső, félmosoly.

AZUTÁN

Zvonko Maković

A versekben minden máshogy van.
Amikor mások írását olvasom,
minden világosnak és könnyűnek látszik.
Mint a tűzön perzselődő papírszelet,
amely még ellenáll a lángoknak,
és nem érzi a hamvadást. Udvaromban
a hamu olyan univerzális.
Ámulatba ejt, csalóka, mint egy elbűvölő kép.

Sokan az elveszett szépségről írnak,
a közelgő szerencsétlenségről, mely hirtelen
jön, meglepetésként, és beveszi magát
szépen halkán a magányos szívekbe.
Szeretnék valamit mondani az udvaromról
és a folyóról, amit az ablakomból kellene látnom.
A kőrisfáról és a két hársról, melyeket
néhány nappal előbb tőből kivágtak.

Azóta a mese mechanizmusa számomra
teljesen elérhetetlen lett.
Az a pernye, mely az ablak előtt hull alá,
az a fekete korom, amely tegnap
még tán valaki asztala, ágya, könyve
vagy éppen semmibe vett élete volt,
a torkomat fojtogatja és elhomályosítja a kilátást.
Vajon ha kezemmel legyintek egyet,
tudni fogok-e majd valamit érezni?

AZ IDEGEN

Zvonko Maković

Amikor bezártam a hotelszobám ajtaját,
hirtelen szorongás tört rám.
Megijedtem attól a rengeteg lehetőségtől,
amely abban a pillanatban megnyílt
előttem, ahogy a tenyerembe
szorítottam a kulcsot.
Arra gondoltam, jobb lenne visszamenni,
bezárkózni és egyedül maradni egész délutánra,
a bútorok és egyéb személytelen
tárgyak között, melyekről
lerí a gazdátlan időtlenség.
Mégis elindultam a folyosón,
amíg lefelé mentem a lépcsőn,
újból felvetődött bennem,
hogy visszamegyek a szobámba.
Leértem, a néptelen recepción
hagytam a kulcsot,
és kimentem az utcára.
Már a járdán álltam,
amikor meghallottam a forgalom zaját,
a legkézenfekvőbbnek tűnő
elhatározásra jutottam.
Harminc méterre a szállótól, balra,
a kereszteződés után a sarkon
egy kávéház állt, ahová gyakran
betértem, hogy elüssem az időt.
De rájöttem, nincs mit elütnöm,
az előttem álló idő teljesen üres volt,
teljesen bizonytalan.
Ahogy a zöld jelzésre vártam,
a hírlapárusnál néhány újságot vettem,
a papír minősége alapján választottam őket.
Bementem a kávézóba, az újságokat
lapozgatva rájöttem, néhányat közülük

már délelőtt átnéztem.
Találtam egy cikket, amelyben a hazámról írtak, de már reggel elolvastam.
Ahogy mondatról mondatra még egyszer átolvastam a szöveget,
igyekeztem felfogni mélyebb értelmét, mert az itt leírtakról nekem is volt véleményem.
Két dolog zavart, sehogy se tudtam megszabadulni tőlük:
képtelen voltam meghatározni az érzelmi kötődésemet ahhoz, amit „az én hazámnak” neveztem.
Ugyanakkor, az érzések összevisszaságáért, amely teljes egészében hatalmába kerített, saját ürességemet kárhoztattam.
Szavak után kutattam, amelyekkel kifejezhettem volna állapotomat, de csak egyetlen szintagma kavargott a fejemben: **ALKALMAZKODNI KÉPTELEN.**
Nem voltam benne biztos, hogy mire vonatkozik és honnan ered.
Inkább annak hittem, hogy ez egy fogalom, amit valahol hallottam vagy olvastam és új kontextusba helyeztem.
Azt kérdeztem, mennyi igazság lehet abban, hogy bizonyos fogalmak, mint például az alkalmazkodásra képtelenség, mennyire meghatározhatják egy idegen lelkiállapotát.
Aztán eszembe jutott, hogy éppen ma a Naschmarkton, hogy kötöttem össze a különböző kontextusokból származó szavakat, és milyen meggyőző kép jött létre.
Egy cigányasszony a legsilányabb kacatot árulta, a tárgyak előtt egy névjegy díszelgett: **JOVAN NIKOLIĆ.** És éppen abban a pillanatban amikor elolvastam a nevet, a nő cigarettára gyújtott, majd félretette a dobozt, amin azt írta: **MEMPHIS.**

Eszembe jutott, hogy Krleža
háborús novelláiban a tisztek
Memphis cigarettát szívnak:
A következő szó, amit húsz méterrel
később megpillantottam
a GALIZIEN volt, nagy betűkkel ki volt
írva egy bűzös kocsmá bejárata fölött.
És egyből az jutott eszembe,
hogyan ezek az ostoba
és közönyös szövetségbe tömörült
Nikolićok, Memphisek és a Galizienek,
nem mások mint az a humusz,
melyből kinő a kifejezés:
ALKALMAZKODNI KÉPTELEN,
amit nem tudok megmagyarázni.

Hallottam, egy néger odaszólt a pincérnek:
„Sört kérek” és mindjárt világos lett
számomra, hogy a néger és
a naschmarkti piacon
látott Nikolić asszonyosság
között valami kapcsolat van,
mindketten kívül élnek azon a kereten,
amelyet kisajátítottam magamnak,
és ami teljes egészében az enyém.
Aztán kimentem az utcára, és moziba indultam.
Hosszú idő után újra beültem az Easy Riderre.
A film közepe felé felkeltem, szégyenkezve
elhagytam a termet, kellemetlen érzéssel távoztam,
mintha pornót néztem volna.
Az előtérben találtam egy telefonfülkét,
gyorsan felhívtam a szállóm recepcióját.
Amikor meghallottam a „foglalt” jelzést,
megkönnyebbültem.
A pultnál álló emberek hangja
a rohanó gépkocsik zajával vegyült.
Amikor kimentem az utcára,
Felhőket láttam, a látszólagos káoszban

valami logikát követve kavarogtak,
és az éjszaka is lassan leereszkedett,
és ahogy a nehéz, tompaszürke égbolton
kirajzolódtak az utca másik
oldalán folyó építkezés emelődarui,
úgy egy, a deszkapalánkra ragasztott,
óriási CAMEL-plakátra is felfigyeltem,
egészen valószínűtlennek tűnt,
és ő is részévé vált annak a sémának,
amit egész idő alatt olyan intenzíven éreztem.

MESE A VÁROSRÓL

Jagoda Zamoda

A villamossíneken suhant,
a zrinjevaci liget padocskái alatt felnevetett,
az egyik közeli kávéházban felhörpintett valamit,
belebújt egy Ujević-versbe,
a megáradt Szávába belemártózott,
egy maksimiri fa lombjába belecsimpaszkodott,
felkaptatott a meredek utcákon,
a Napredak könyvesboltban betűkkel kacérkodott,
a Gumzej butikban levetette gönceit,
a Ladanban tollait borzolta,
az a furcsa, szeszélyes, krležai,
felsővárosi,
borgózós, napsütötte, szégyenlős,
hajlékony, jóízű,
sírós-rívós, langyos,
büszke, acélos, metsző, zágrábi
ősz.

HÁROM MINIATÚR

Jagoda Zamoda

Slava Raškaj, a műteremfestő

Slava nem foglya fehér zágrábi műtermének,
amely egykor halottasház volt.
Gyakran megy emberek közé.
Fürgén jár-kele festőállványával a zágrábi utcákon,
néha a Fűvészkert vagy a Maksimir irányába siet,
ahol egész nap a vizet nézi és fest.
Haza csak késő este, naplemente után tér meg.

Várakozás

Nyolc hónapig várta Krleža azt a pillanatot,
amikor 1981. december 29-én éjfél után
megtért, drága felesége, Bella mellé.
Vajon felkelti-e ott az örök álom közepette is,
hogy felolvasson neki a kézírataiból,
mint azon a réges-régi téli éjszakán,
az ötvenes években, amikor felriasztotta
őt álmából és elújságolta neki,
hogy Lenbach báró épp most lőtte főbe magát.
A bárónő félálmában elmosolyodott
és szelíden csak annyit mondott:
„Másra nem is számítottam”.

Anna és Oszkár

Anna és Oszkár állandóan
egymáshoz közelítenek,
teljes mértékben különböznek,
néha közelednek, néha eltávolodnak,
szinte röpülnek. Soha közel,
soha nagyon távol egymástól...
Akkor is párok ők, amikor nem azok.
A táncparketten és azon kívül is.
És a kezük állandóan kinyújtva.

AZ ÉJSZAKA HANGJAI

Tatjana Gromača

egy messzi hajó halkuló dohogása
a betongyár titokzatos moraja
oly misztikus, mint az óceán áramlása

Az éjszaka neszei – száguldó gépkocsi
az ablaküveg repedése
a bádógkukák tologatása
majd ahogy a betonjárdához csapódnak,
mint pisztolylövés.

Az éjszaka hangjai – eső, hó, jégdarabok.

Az éjszaka hangjai – a létezés egyhangú tartománya.
Az éjszaka hangjai – tehát még mindig itt vagyunk.

VILLÁM

Jovan Zivlak

Magasabb rendű életről beszélsz nekem, kedvesem
városokról, melyeken keresztül víz csobog
és a kiválasztott nép gondtalanul sétálgat ide-oda
tornyokról beszélsz, melyekről
zöldellő rétekre látni
és a pinty a lombok között reszelős
ujjongással a tengerről énekel
a tengerről, mely önnön messzeségébe vész
fényes palástjainkat lengető szelekről
a nevekről, melyeket ismételtünk, hogy
szemrebbenésnyi időre megnyíljon az emlékezés kapuja
az ajtók, amelyeken sohasem mentünk át
a boltívek ismeretlenek hangját visszhangozzák
s mindent beborít a fűszerillat
elvezelve a megvilágosodáshoz.
de én itt vagyok nyelvem sivatagába zárva
anyanyelvem reménytelen ölelésében
lélegzetteddel szívom magamba hónaljának kipárolgását
hallgatom ziháló keménységét
elborít a sötétsége
emberi testek viharába lök
vére a kemény tarlóra emlékeztet
amelyen fényes fenevadakat kergettem
sója kimarja ajkaimat
miközben ő maga bagoly módjára rejtőzik
hogy ott fejezhesse be énekét
ahol a szívét a villám kitepte.

ROSSZ VENDÉG

Jovan Zivlak

hogy miként születtem
hosszú mese. istállóban. füstölőben
disznófarkak között. kukoricaföldön
ahol tétlen szarka matatott és mezei
egér hunyorgott félszegen, jön-e bagoly.
a bölcsességről addigra
már majdnem mindent megírtak
mintha az ismert életbe léptem volna be
anyám rejtegette visító kicsiny szörnyetegét
ki fogatlanul egy egész világot követelt magának.
apám letagadott. innen származnak a mesék
a szeplőtelen fogantatásról. a szökésből legendát szöttek
én igazából semmire sem emlékszem.
később tantermekben tolongtam.
tanárok közt, akik vesszővel
hadonásztak és szökdéceltek
miközben egyetlen istenről énekeltek.
megtanultam hogyan kell elosztani
és hogyan telnek meg az edények:
csakis a nagyból a kicsibe és nem másképp.
megtanultam
hogyan kell összeadni
hogyan átönteneni és megsejtettem, hogy a féreg az almát
rágva titkos tanokra okít és elcsábítja a nebulókat.
a bor és a többi később jött. meg a csavargások.
a tenger. a víz. és a lakomák, melyeken a szám néma
maradt. vajon miért néztek rám olyan furcsán
némelyek azt akarták tán
nyeljem le a gombócot vagy kössek
csomót a nyelvemre, vajon minek szántak
pallérnak vagy rombolónak
énekmondónak vagy rossz vendégnek
aki csak lármázik.
megbotlottam, míg a feloldozásra vártam
vajon nyüsztsek egy életen át
vagy kettőben megbocsássak.

FORRÁSKÚT

Jovan Zivlak

a származásról szóló meséket
és az egész terhet
a kételyek batyuit
az edényeket melyekben az életről és az
árnyakról szóló tudományokat őrizted
most eldobhatod. előlről kezdheted a semmiből
arról a pontról hol nincsenek írásos nyomok
a betűket elsirathatod. a tudás szerint
a véged egyben a kezdeted
a világ olyan mint a kagyló
benne mindig ugyanaz a zúgás hallható
a csalárd forrás csobogását megidéző
ősi morajlás. és itt kezdődik az árulás
a hasonlóság beleömlik az emlékezetbe
felkészít arra hogy csak
összegyűjtött senki lehetsz
alig létező valaki
aki az egész után kutat
a kéz gesztusai után
a kicsinyke lény
az arcok megsokszorozója után ki azt mondja:
amit elveszel adva van
amit adsz el van véve
mit leírsz
már el van olvasva
a hallhatót nem ingathatod meg
azzal hogy összekötöd a mindenséggel mely
épp itt tesz partra ebben a szomorú álmoságban
hol cigarettát és újságot vásárolsz
és azt kérded:
vajon a felhőkből a megtépázott égboltról aláhulló
elnyűtt síró hang lenne
az a csillapíthatatlan semmi
akihez szólásért
fohászodom.

ATYA VAGY FIÚ

Jovan Zivlak

adott a disznóknak. hívta a tyúkokat.
verebekkel vitatkozott a látszatról.
nézte az elnémult kutyát,
lényére tekintett. levelek zizegtek
behatárolva a messzeséget, s az égen
viharfelhők gyülekeztek. senkit nem várt.
megérkezett a vihar az állatok közé az udvarba.
a villám fényében,
pelyvában cikázó macskák
szaladtak a tűzzel a pitvarba, nehogy kialudjon.
riadtan vette észre, hogy kezét megnyalta a villám,
végigszaladt a mellkasán a szívéig,
tovább lángható végtagjaiba, majd ledöntötte
a levegő és a lélegzet által megszentelt
falakat. mindez nagyon rövid ideig tartott,
akár a könyörületért esdeklő koldus érkezése,
akár az asztalról lesöpört gyümölcs zuhanása.
felkelt a földről testét tapogatva,
s arra a beszélgetésre gondolt,
amit odalenn folytatott.
semmi nem jutott eszébe,
sem a lehetséges kérdések,
sem az arc, mely előtte lebegett,
arról érdeklődve,
vajon atyának vagy fiúnak született-e,
és visszapillantva addigi életére
fejével hóna alatt igyekezett a bőrét menteni.

SZEMÉTDOMB

Danilo Kiš

Emberi és állati hulladék: köröm, haj
Elektromos töltéstől töredezett női hajszálak
A zsilett által felvágott hólyagok csillámja
Sebek sötét váladéka
Lábszőr, orrszőr, fülszőr
Női hónalj illatos mohája

Halak koponyája
Halfarok széttárt legyezője,
Hal gerincének kétélű fésűi
Leforrázott csirkék feje,
Nedves fekete tollak,
Görcsbe rándult viaszpikkelyes csirkelábak
Állati csontok velő nélkül
Csomóra kötött zöldessárga baromfibél
Halak csontváza egy kupacban, szúrós túcsomóként
Halhólyagok felfúvódva

Almacsumák
Szilvamagok, barackmagok, dinnyemagok
Meggymagok, mint vitaminkapszulák
Összegyűrt indigó tele rejtjelekkel
Az erjedő gyümölcs húsában kukacok lakmároznak
Szétrágott szipkák, meggyfából, kaucsukból, borostyánból
Megsárgult ujjakkal fogott szipkák
Kék borotvapengék, kék zsilettborítékok, villamosjegyek, címkék
Felhasznált távirószalagok
Keményített csipkefoszlányok
Elhasznált ajakrúzsok aranyozott hüvelyei, mint üres töltényhüvelyek
Tojánhéjak, melyekből szárny és toll nélküli csőrös lények bújtak elő
Sörösüvegek kupakjai
Összetört virágcserepek
Gyékeny, rothadó szalma
Esernyő fekete lobogója

Napernyő csontváza
Szalvéták a halott ajkának lenyomatával
Üres papírzacskók hajlatában rejtőző kristályok, mint kagylóhúsban a gyöngyök
Sztérvágott sárgarépa, zöldből pirosba átmenő évgyűrűkkel
Levágott ajkakat idéző borsóhéjak
Kiégett villanykörték, a tűzmadár tojásai (drótok)
Tagsági könyvek tízparancsolatokkal, melyekben már senki sem hisz
Koszorú ingujjak (mandszetták)
Selyem nyakkendők, mint vízi növények kitépelt nyúlványai
Kipréselt fogkrémtubusok
Dugók
Holdfénynél készült fotók
Rothadó szegfűk undorító bűze
Tulipánok, nárciszok, kardvirágok
A szemétdombnak ünnepélyes temetői látványt kölcsönző liliomok
Szögek, iratkapcsok, rajzszögek, varrótűk, csavarok, hajtűk
Vöröslő réz dróttekerccs
Üres golyóstollak
Pókháló nejlonharisnyákból
Páratlan kesztyűk
Madzagok, cipőfűzők, karikák, csempék
Régi cipők, melyek már olyan zöldek, mint a fű
Napról és égről készült gyermekrajzok, melyeket az esőcseppek remekművekké varázsoltak
Rikító könyvborítók, mint a költészet múzsájának véres anyaméhe
Női hajcsatok kiferdülve, mint a papagáj csőre
Ázott krepp-papír szalagok
Rozsdás huzalok
Hegyzővel faragott ceruzák csipkés hulladékfonata
Dió héja, mint a madarak szétnyitott koponyája
Emberi agyvelőre emlékeztető rothadó dióbél
Szívószálak és elvetélt cigarettapapír harisnyák
Elkopott fogkefék, áttetsző foglalatukban csak a gyökér maradt
Bádog- és kartondobozok
Üveg epruvetták, melyekben érett borsószemként heverték az aszpirintabletták
Tejes-, sörös- és kólásüvegek

pióca-keskenyszájú üvegek
sípszerű furulyaüvegek
összetört bendőjű üvegek, szétmarcangolva mint a halak gyomra
megsebzett zöld üvegek
cefre- és okádékszagú üvegek
mint a „levágott malac szájába dugott alma”-szájú üvegek
mint „tintásarcú általános iskolások”-szájú üvegek
narancshéj, mint asszonybőr a combokon
narancshéj belseje, mint a kesztyű bélése
vízben megsavanyodott kenyér héja, mintha fogatlan öregek szájában
kifacsart, félbevágott citromok
almahéj fodros spiráljai
a dinnye héja, mint friss lóhús, tele fekete legyekkel
banánhéj hímvesszőről lehámozva
krumplihéj durván levágva, mintha kenyeret szeleteltek volna
Gesztenyebarna hajtincsek
Cigarettahamu
Elnyomott cigaretták csonkjai, mint a szemétdomb fehér férgei
Nyálkás óvszerzacskókban elvetélt magzatok
Törött porcelántányérok
Gyűrött újságok egyhónapos késéssel
Műanyag palackok
Véres és gennyes vattacsomók
Gombok tömkelege szaruból, fémből, gyöngyházból
Gézkötegek a hímezőkeretről
Tamponok fehérgyökerű aranyszőrzettel
Versek (mint ez is)
Levélborítékok kiszakadt lila béléssel
Bélyegek pirosak, sárgák, kékek, zöldek
bélyegek, pöffeszkedő államférfiakkal, költőkkel, az úr meghódítóival
a nyelv érintésével foglyul ejtett bélyegek, ahogy a szeretők ejtik rabul
egymást
bélyegek, melyekért gyűjtők rajognak, valósággal bebalzsamoznák őket
bélyegek, megbélyegezve, akár a marhák
bélyegek csipkés kerettel
bélyegek nyíló virágokkal és bömbölő oroszlánokkal
bélyegek városok pecsétjével
bélyegek dátumokkal, akár a tejesüvegeken, hogy a szemétdomb mindig

friss legyen
Vonatfülkében térden írt levelek
behemót írógépeken kisasszonyok által gépelt levelek, akik előtte kecses
ujjaikról vaját szopogattak
gyerekkézzel írt levelek
reszkető kézzel írt öregek levelei
kávéházak teraszán írt képeslapok
híres szállodák fejlécével ellátott levelek
szerelmeslevelek, melyeket az eső tragikussá változtatott
Iskolai füzetek, melyeket érdemes volna megőrizni az öregkorra
Gyászjelentések, melyekről nincs mit mondani
Saláta, káposzta, zöldség, fagyal
Kapor, bors, szegfűszeg, karfiol
Almacsumák (újfent)
Fenséges orgonafürtök, mint a dohányosok kimetszett tüdőlebenye
Rongyok, válltömések, gallérok
Viaszosvászon, muszlinkendő, selyem
Rózsza
rózsák, melyek nagyon illenek a szemétteléhez, akár a versekbe
rózsák, melyek úgy bűzlenek, mint az emberek
rózsák, melyekre legyek szállnak
rózsák, melyeket susogó selyempapírba csomagolt a virágárusnők nedves
keze
rózsák, melyeket kristályvázákban tartottak, mint az aranyhalakat
rózsák, melyeknek cserélték a vizét, mint a betegek homlokán a borogatást
rózsák, dróttal megkötözve, mint a gazemberek
rózsák a patások ízületéhez hasonló ízületekkel
rózsák műlelhez hasonló levelekkel
rózsák, melyekért hajnali három harminckor felkeltem nehogy reggelre
elfelejtsem őket

Budapest, 1966

FOHÁSZ A BÚTOROKHOZ

Vladimir Kopicl

Uram, gyermekkoromban
Jimi Hendrixnek képzeltelek,
valami határtalan kékségnek, melyből hasis füstölög,
de mióta szétfröccsentél a képernyőn, inkább Jaruzelskire
hasonlítasz, bár egy kicsit frissebbnek tűnsz, mint ő.

És mondd, mit keresel te még itt?
Az éjszaka himnuszait rögzítették, már senki sem emlegeti
a csillagokat, elidegenedésnek számít már,
ha valaki kiemelkedik a porból. A valóság nem hagy békén,
sem az első, sem a második csatornán.
Valami szakadatlanul csöpög, mint egy rossz csap,
s nincs, aki bátran kimondaná:
„Jó éjszakát”, „Viszontlátásra”, vagy „Isten veled”,
de még azt sem, hogy „maradj békében”
mert az magától értődik.

Amikor kicsi volt, Cicciolina azt mondta:
„Termékenyüljete és szaporodjatok”, de az egész dolog
valahol elakadt, lehet, hogy a rossz idézet miatt.
De azért jó volt. Nagyon jó.
Mevagyok a bútorokkal,
mesélnek nekem. Te pedig egy egyszerű
adáshiba vagy. Neked itt nincs helyed.

Ezért légy szíves, mellőzd a trükköket.
Azt a klipet nem fogjuk megnézni.

VÁLTOZÁS

Vladimir Kopicl

Változásra van szükségem.
A valóság nem vesz rólam tudomást.
Mit hozott a tél, mit vitt el a nyár?
Az istenek félrehúzódtak,
dicsőségbe rejtették a fényt:
most az éjszaka követei
szövik homályban a hatalmat.

Vajon mutat-e valami jót a tea?
A horoszkóp megbolondult,
a csillagok túl közel.
A szépasszonyok menetközben,
elhasználták érzékszerveiket.
A bölcsek gazdálkodnak. A dopping
romlásba dönt.

Változásra van szükségem.
Az éjszaka néma.
A természet, e mélabús talány:
alszik.

AFTER MIDNIGHT

Vladimir Kopicl

A hit zavarba ejt. Elbizonytalanít.
Borongós lejtők, völgyek:
hóvihar a sötétben.
Ebből a világból nem látom

az éjszakát, ahol minden megvilágosul.
Gyufát kell szereznem
a tudat lángra lobbantása érdekében.
A valóért.

Hogy élesebben láss, elég,
ha nem alszol.
A reggel csak megérkezik,
és a kakas kinyújtja nyakát.

A meleg dunyha alatt,
lapulva,
a lényeg nem
moccan.

Horkol az Isten.
Erotikus álma van.
Felhevülve közelít
a sátánhoz.

SEX ANGELS

Vladimir Kopicl

A nem a mélység fénye és lenyomata,
hűvös reggel az alkonyatban,
és félelem nélküli halvány éjszaka, melyben megolvad
az őrület, és vad szelídség ébred
emlékezetünkben, az adatok lágájában.
Játszik velünk az Isten, aláhúzza a hangsúlyost,
feltüzel és kézen fogva vezet,
mert nem tudja – vajon szeretem-e,
s hogy általam létezik-e,
mert gyenge, kába és megingott lélekben.
Vajon érzel-e engem,
beszippantod a lelkem, azt a meleg feszültséget
és áramlást, ami meghajlítja a lélegzet irányát:
az ég oly nehéz, a szív tompán reng, dübörög,
a szakadék szélén nemesedik,
begörcsölve és kiengesztelve.
Tested a Föld körvonalával érintkezik,
az abszolút ponttal, ahová minden ismeretlen
ajtónak kulcsa van rejtve,
a Hold Naptól érintetlen oldalán:
tej remeg a sötétben, tűz marja.
Hol vannak az alany határai,
Hová menekül a véges,
vajon kijátszható-e az éjszaka árnyéka,
s az érintés tökélye, mely hullámokká,
visszhangokká alakul,
az idő érrendszerévé, eredendő sötétséggé.
Mondd ki, evezz a mélybe, kutass,
de ne használj ismert szavakat:
az érzékek gyermekei isteni szavakkal kéjelegnek.
Minden könnyű és végtelen,
tisztá ritmus és létezés,
forró Érosz, mámor, hajlékony, szép angyalok

SZENTEK

Vladimir Kopicl

Ha a Nap az égbolton van, azt nappalnak hívjuk.
De ott van az, valahol fent, az éj folyamán is.

Tegnap láttam egy patakot, egy nyulacskát keresett,
egy kicsi, didergő nyuszit,
szürke remegő mancsokkal,
mivel nyár volt, nem tudta megtalálni.
Ezúttal sem találkoztak.
Vajon mi lesz velük a télen?

Se bot, se sárgarépa, se pusztulás, se idill.
Talán majd őszre jelentkeznak, ha elkészül a végső beszámoló.

Fent van a Hold is, ő sem tudja miért, oly közel
a Földhöz és az égbolthoz, de mégis oly távol,
mintha nem volna kötelessége és bizonyossága.
Nem hátráltatja magát, és nem is segít másnak.
Néha nem látjuk, könnyen elfeledjük,
olykor eltakarja egy felhő vagy az épületek sarka.
Nem él polgár módjára, olyan ideiglenes, mulandó, mint
az örökkévalóság és a testvérgyilkosság tompa fénye.

Mindez valamit elmond, de nincs megoldás,
vagy teljesen néma, mint egy üres telefonfülke.

És holnap, a csillagok helyén, ott fognak sorakozni
a szentek, és a csillagok boltozatát kifakítja a fény,
az úr megtelik csalfa hőséggel, mert a szentek
semmit se mondanak, amíg fel nem szólítják őket.
Különben is, ki tudna szót érteni velük, abban a hatalmas
pusztaságban, ahol – rajtuk kívül – minden olyan ködös, mint
egy ostoba dokumentumfilm a tévé képernyőjén.
A világűr nyugodt és átlátszó, mint az üveg, néha
keresztül fut rajta egy nyulacska, és lábával bepiszkítja.

Majd mások is jönni fognak, hogy a mancsával megcirógassa
őket, de nem valószínű. A végnek nincs egyensúlya.

SZOPJAD CSAK GYENGÉDEN

Milko Valent

hommage a jugoszláv homoszexuálisoknak

Yeah...

csak gyengéden a gecivel barátom
ma este nagyon adakozó vagyok
fel vannak srófolva az érzékek
a sötétben ezüst csillámlik
megjött a csillagok erekciója

csak gyengéden a gecivel barátom
szádban a szellő ügyes ügyintéző
az ég romantikus és funkcionális
Zágráb és San Francisco felett

csak gyengéden a gecivel barátom
szopjad csak gyengéden
fiatalok vagyunk és nincs mit szégyellnünk
nem szégyen selymet gyártani
vedd le a szemüveged és a nyakkendő
helyezd magad kényelembe
tátsd ki a szád és szívjad csak lágyan
a nullás lisztet
a fölözött finom tejet
lassú lágy szívó-nyomó blues
méz és tejföl

Yeah...

óóó, hogy te milyen finom és művelt vagy
állítom világvizonylatban egyetemi végzettség
nélkül nem lehetséges harmatba hajtani fejet
csak gyengéden
a gecivel bágyadtan
gyorsan lediplomázunk

még fiatalok vagyunk
és hidd el nekem nem szégyen
yeah

szívjad csak serényen
civilizáltan elkurvult barátom
minden olyan fenséges
minden telis-tele ritmussal
mozdulataid kecsesen kifinomultak
kezed oly selymes
ajkad és nyelved oly választékos
te esztéta vagy nem mongoloid
nem szereted a rockot
a punkot és nem káromkodszt a versben
szereted a klasszikus és választékos hangnemet
az intim csecsebecsét
mozdulataid összehangoltak
begyakoroltad a töltőtollal
hot dogot az intellektusnak
csak gyöngéden a gecivel
szopjad fiú
csak érzéssel
de azért keményen
ahogy a lányok tudják
coitusz interruptus az ötórás tea mellé
gecizz gecizz
yeah

óóó, milyen szép és hasznos
az emulzió barátocskám
kigyógyítja fogszuvasodásod
és mocskos ínsorvadásodat

gecizz gyöngéden barátom
és hidd el
nem szégyen buzinak lenni
ebben a kurva világban
yeah

SZEX ÉS MOCSOK

Branko Čegec

az utcán már kutyák se voltak:
a repülőgépek a külvárosokat bombázták,
a kertekben tarack és pitypang virított,
a pedagógia utolsó mentsvárán,
amelyből kísértáttal rövid szoknyádban frissen szőrtelenített lábakkal,
egyfolytában a narancsról és vlagyivosztokról beszéltél,
részeseges sziklahalról és a balatoni porról,
vakmerő vízésekről és a csendes-óceán vagy egy másik tenger
fennsíkjairól, a karfiolról, irgalmas nővérekről, a karlováci sörről,
istenem, micsoda káposzta! – ismételtettem magamban ugyanazt a
mondatot,
és csak a lábadat bámultam és barokkosan mulatságos fogsorod.
durván és elkényeztetve, mint egy ifjú művész, filantróp,
követtem a test hasadékait lefelé, a túlélő tapasztalatával.
üres az utca, ember
nyál a szájban, nyers texas a duplacsövű puskában,
öröm, a pásztor álmatag hangja a szimbolikus legelőn.

LUBENICE

Branko Čegec

sas a magasban
tenger a mélyben
a faágakon zöld mandula
a söntésnél pincér, magányosan
csak hívatlan vendégek a száraz falakból:
hangyák, tetvek, poloskák
birkák kis csapatokban
fehér bor zöld üvegben
a középső házból kenyér
bárányhús és krumpli a másiktól
birkatúró a fehér fejkendőss asszony kezéből
sasok repülnek az alkonyatban
a sasok későn szállnak
a strand lent van
az ég pedig magasan
a nap már lebukott isztria mögött
a klotyó az antennás házikóban van
egyenes adás
a cnn örök
az éjszaka nem könnyű
a nappal nem éjszaka
alszom, nem adom fel

KOSÁRLABDA

Branko Čegec

Utálom a balosokat.

Utálom a jobbosokat.

A sarlót, a kalapácsot, a horogkeresztet és a mindig mosolygó arcokat a végtelenül szomorú bányákban.

Utálom azokat a csajokat, akik alig várják, hátat fordítsak nekik, hogy aztán zavartalanul mondhassák tovább.

Utálom azokat, akik bódultan kapkodnak árammal ritmizált szívükhöz, és azokat se szeretem, akik a HTV műsorában „emelt fővel”, büszkén nyilatkoznak.

Utálom a dagadt, agyagos szemgödriű okoskodókat, de a hisztérikus csúszó-mászókat sem szeretem, akik sápadt, nyálkás nyomot hagynak maguk után.

Nem szeretem a saját politikai múltjukkal üzletelőket, utálom ennek az „egyetlen országnak” az érdekes és hű polgárait, akik nem tudják eldönteni, hogy melyik az az egyetlen ország.

Utálom a régi pártkáderek médiabirodalmait, melyekben megőszült partizánok és fiatal, gennyes fasiszták mossák könyékig véres kezüket.

Utálom az okoskodó szakszervezetéseket, akik fokhagymától és szilvapálinkától bűzlenek, s rothadó műfogsoruk szaga messziről érződik, leheletük az „elhervadt birodalmakra emlékeztet”.

Ki nem állom az unalmas vezéreket.

Nem szeretem a rollereket.

Utálom a lezserre programozott, oldott nyakkendőjű takonypóckokat és a picsogó picsákat, az italtól felpuffedt arcokat.

Utálom a tömeget, a közepét és a szélét.

Nem szeretem az európai hivatalnokokat
és a hazai fejeseket: a kopaszokat,
a bozontosokat, a szakállasokat és a többieket.
Nem szeretem az államelnököket,
a honvédelmi minisztert, a miniszterelnököt,
utálom az egész kormányt,
az egész sleppel egyetemben.
Saját magam is utálom, mert ártatlanságot
még a saját bőrömben se látok.
És gonosz is vagyok és romlott:
minden alkalommal begörccsölök,
amikor a többi normális ember
hárompontost dobna az ellenfél kosarába
és ünnepelve elszállna az öröklétbe
a „demokrácia műanyag szárnyain”.

TETKÓ

Branko Čegec

oroszlánt tetováltatok a fenekemre.
nagy sörényűt, ahogy vicсорít.
a bugyiból csak a szeme és
a felső álkapcsa fog látszani.
de a részleteket még önnek sem árulom el.
láthat majd a nudista strandon,
vagy amikor átöltözöm a cresi tengerparton,
a halászkunyhónak fordulva.
nem értem miért kell elbűjni.
a meztelen és a félmeztelen testek tömegében
senki sem törődik egy letolt bugyival.
ma is simán átöltöztem a kis, kavicsos strandon,
legalább kétszáz ember előtt.
senki rám se nézett.
a testem még mindig fiatal és feszes.
a melleim is szépek, formásak. Egyébként is
állandóan ki vannak téve az érdeklődő tekinteteknek.
a bal oldalin egy lemosható tetoválás látható:
a fény által elvakított pillangó.
most egy igazi vadállatot akarok.
a testem legvonzóbb részére.
jó nagy legyen.
körülottem motoros csajok,
csupa hivalkodó tetkóval.
én egy oroszlánt akarok.
Nagy, fenséges sörénnyel.
akkor majd többé nem akarja minden bunkó,
betolni a szerszámát
a vicsorgó oroszlán szájába.
oroszlánt tetováltatok a nagy,
tömött, hófehér seggemre.
semmi cellulitisz, leselkedő gazemberek!
jöjjön, aki bátor.
durva szelekció lesz.
és az átöltözés a strandon?
az soha többé nem lesz felesleges.

ROCK AND ROLL

Branko Čegec

a bóra csak rázza az ablakokat. az éjszaka közepén
zendített rá, letépte a zárat az első emeleten.
sikoly és gyermeksírás hallatszott a szobából.
az olasz *famiglia* tegnap későn este érkezett. most a bóra
köszönti őket. egy kicsit zajos, de az igazi rockereknek
a lármából sosem elég. bajok csak a klasszikusokkal vannak.
az egyik tegnap érkezett, egyenesen osorból, hosszasan
és nagy hangon beszélt a templomi ájtatos muzsikáról.
aztán a bóra elnyomta a hangját. a kulcsra zárt szobába
csak a szél süvöltése hatol be. különböző árnyalatokban.
az esőcseppek a cintányérokat döfködték. az egészhez
csak az emeleti deszkapadló nyikorgása nem illik.
„gyermekük van, de a kurva ablakot nem képesek becsukni”.
képtelenség aludni. a szorongás beette magát a csontokba,
a sötétség mélyébe, csak a kilazult deszkák
nyikorgása zavarja a kőkemény, dögös bluest.
felkelek. felkapcsolom a villanyt. lekapcsolom a villanyt.
felkelek. felkapcsolom a villanyt. eloltom. visszafekszem
az ágyba. most biztosan elalszom.
bárányokat számlálok:
„a fenébe, a birkákat ma este egyáltalán nem hallani!”

HORVÁTOK

Krešimir Bagić

hat horvát van párizsban
mindegyiket ismerem
és ez különös örömmel tölt el

minden nap öt után
három horvát férfi sétál a szajna bal partján
és hangosan vitatkozik az otthoni helyzetről
az első diplomata, a második szobafestő, a harmadik portás

minden nap öt után
három horvát nő sétál a szajna jobb partján
magazinokat, recepteket cserélget
és a francia finomlisztet szapulja
az egyik házmester, a másik háziasszony, a harmadik titkárnő

a horvát férfiak és nők hat óra körül találkoznak
harmadik sándor orosz cár hídján ahol
– miután alaposan összecsókolják egymást –
mindjárt szerb vicceket kezdenek mesélni
és a franciákról pletykálnak

hat horvát van párizsban
mindegyiket ismerem
és ez különös örömmel tölt el

MIÉRT LOPTA EL THOMAS BERNHARD A VERSEMET?

Krešimir Bagić

Két hete ugyanazzal a kérdéssel fekszem: miért lopta el Thomas Bernhard a versemet? Önök is tudják, manapság minden lehetséges. Amíg önök a tévét nézik, a nőkről mesélnek, és epésen ismételtetik, hogy a zambiai választásokon csalás történt, addig a huncut beoson a házba, vírust csempész a számítógépbe, eldugja az utolsó doboz cigarettát, vagy pedig, ahogy az én esetemben történt, ellopja a versemet.

Az én bitangom nagyon furfangos volt. Úgy vitte véghez a lopást, hogy nem is volt tudatában, sőt, pusztá elővigyázatosságból meghalt (még hozzá nyolc évvel ezelőtt, hogy rájöttem volna, valójában mi is történt). Tehát a tények: pontosan tizennégy nappal ezelőtt, 1997. február 26-án elolvastam a Forum folyóirat 10. számában (1996, 1131. oldal) a *most tavasszal* című tizenegy soros Thomas Bernhard-verset. A szöveg alá azt írták, németből horvátra fordította Mate A. Ivandić.

A vers hőse egyes szám első személyben bevallja, többé nem érti a mezők szavát, amikor habzik a búzatenger és a holtak tágra nyílt szemmel figyelik a gyerekek nevetését. Mindjárt rájöttem, hogy ezek az én szavaim, és hogy a vers Szlavóniáról szól. De mivel Párizsban olvastam, nem mertem elhinni. Ma este azonban teljes mértékben bizonyos vagyok, hogy valami iszonyatos félreértés történt. Mert, ha jobban belegondolok, vajon ki tudna rajtam kívül olyan sorokat leírni, mint hogy: „ott ahol a gyerekek nevetnek / ott van az én hazám / idegenebb a világ minden országánál.” Bernhard? Szó sem lehet róla. Ez az egykori kereskedősegéd és salzburgi zenésznövendék írhatta a *Wittgenstein unokaöccse* című különös prózát, de ezeket a verssorokat semmiképp.

Rövid életrajza engem igazol. Sehol sincs említés arról, hogy járt volna Szlavóniában. Ausztria nem ihlette, hiszen ott a hegyek és dombok nyelve dominál, nem a síkságé. Marad Hollandia, ahol Bernhard született. De ez se elegendő érv. Hollandia teljesen más: Szlavónia turisztikai kiadásban, semmi köze az igazi, görcsös, végzetes nosztalgiához. Mondják meg nekem, ki hinné el, hogy a búza másutt is habzik, Szlavónián kívül? Ennek semmi köze a fejlődéshez, ez a minden pillanatban kitörni készülő vihar látványa.

Az igazat megvallva, titokzatos számomra, a halottak miért néznek tágra nyílt szemmel engem abban a versemben. Na de hát, miért kellene mindent

megmagyarázni? Mintha tudnák a költők, mit miért írnak le? Sőt, létezik-e ember, aki minden gondolatát és mondatát előre látja és igazolja? Lehet, hogy éppen Thomas Bernhard néz engem azokkal a tágra nyílt szemekkel 1989. február 12. óta, mert szeretne bocsánatot kérni. Ha így volna, figyelemzetnem kell őt és önöket is, hogy téved és tévednek. Én nem várok bocsánatkérést, én nem haragszom. Csupán az érdekel, miért kellett ilyen jó és őszinte verset (amilyen az én *most a tavasszal* című költeményem) az ismert költőnek aláírni, miközben – meg vagyok róla győződve – tágasabb lett volna neki Szlavóniában habzani az én hallgatásom és anonimitásom védelmében. Vajon miért lopta el Thomas Bernhard a versemet?

GJUKA, A NÉPIES KÖLTŐ, A FILMKOCKÁN KÍVÜL ÉNEKEL:

Goran Rem

„Ha a színekre gondolok,
szőke búzatáblát és egy
tündöklő kék égboltot látok.
Ha az emberre gondolok,
akkor napfényt és földet.
Ha imádkozom és kedveskedem
és rátalálok...
boldog vagyok, mert
megrészegít naivságom,
mert Szlavóniának pálinka illata van,
és remeg a lelke,
és mert a ringlószilva kevély
márványára vágyom.”

ÍGY

Goran Rem

Így:
lemaradozva kullogtunk.
A város központjában
a lejtős utcában történt.
Bementünk, de úgy,
hogy senkit se nem vettünk észre.
A záróra környékén, 22-kor: ZZ Top és a Tush.
A falakon tojástartó kartonok...
Jerkan bosszúja,
egy sokkal kisebb állomáson játszódtott le,
Darko bizonyára
emlékszik, hogy hol, egy vidéki
vasútállomáson – Eszékhez viszonyítva –,
lila égbolttal a hátunk mögött,
Vukovár irányából. Lehet, hogy Dalj?
A síneket éppen javították.

ÉJSZAKÁRA

Goran Rem

Vinkovciban
soha sincs elegendő
időd az éjszakára.
A folyó, mely a föld alatt
és annál is lejjebb
sűrű sötétzöld szöveteket szövöget,
valahogy mélyen magába fordulva,
szólítgatja, szólítgatja önmagát
és nincs oka
az álomra. ránk

RINGO REMEGÉSE

Goran Rem

És akkor jöttünk mi!
Be voltunk indulva a boldogságtól,
becsavartuk magunkat hosszú, hosszú
fehér vásznakkal,
a testünk szelíden vonaglott az érintéstől,
és mindent megjegyezett. Leginkább
a Ludwig-dobok remegését.

KALÓZFOTÓ

Goran Rem

Valójában rutinos
meg nem értésről van szó. Ivica Perica azt
szokta mondani, már nem tudom
mit. Ilija Šapina beírta nevét az udvar
betonjába. Ma általában nincs mája.
Aztán még harminc és három
helybeli, a repülő-futár Lemi fivére mintha
ott se lenne, az iskolaudvar homokjaként pereg...
a templom lépcsőjén, valamiféle tengerszint felett,
mondja Dajak és belemeríti a lakodalmas dobokat
abba a folyóba, amely egyedül a világon
unalmában néha saját forrása felé folyik.
Vajon rutinos
érdektelenségről volna szó,
Dragoljub Stanisavljević iskolai pajtásunkról, aki
1991 késő telén vagy fagyos tavaszán
Vjekot és engem, valamint tizenöt éves Asconánkat
traktorjával kihúzta egy mély gödörből
két szlavóniai
szerb falu között,
vagy amikor Nino és én
rablásra gondoltunk, egy kalóznőre,
egy tengerszint feletti ohridi tavi tündérre,
majd egy úszónőre,
a kékséges butterflyra, és valójában
csak – minden elképzelhetetlen helyett –
sült gesztenyét majszoltunk az utcán,
azon a szombati napon,
hát ez...
ez volna egy erős kávé, ez a tér,
nem valami befejezetlenség. Fénykép.

TUDOM

Goran Rem

Boris elhozta a The Dark Side Of The Moont
mi pedig,
úgy tettünk, mintha életünk legtovább
várt szentimentális albuma volna,
fényes és kortalan,
de amint elfordult,
rázendítettünk a *Dvanaest je uri adjele, moj*
című dalra. Ezért ő
lesajnálva
a mocsári ködöket és a bálgúnárokat
valamint, hogy a magnókazettáról első alkalommal
nyikorog az ismeretlen Johnny jeges lehelete,
szó nélkül
lelépett Jasnával.
Elektrotechnika nélkül.

HELYETTES

Goran Rem

elszakadt a cérna,
költőien szólva a kommunikációs csatorna – szúr a szemem. és lám, már
rendben is van a gépezet, annak ellenére, hogy egy
újabb és nagyobb
pénzösszegben reménykedtem. a szememmel nincs mit tenni, de ne
félj, úgy megyünk el, hogy itt maradunk. Mi, utászok, akik térdelünk, és
láthatatlan vesztőhelyért könyörgünk minden befolyásunkat latba vetve.
De ott majd rájövünk, hogy
bennünk élsz, te vagy a füstköd, amit kieresztek két vad refrén között
a koncerten, a fulladásod, mint erdei köleshimlő mászik fel a csónak
habjában, a felágaskodó idézetekben; mert a reggel nedves nyila vagyunk.
És akkor minden
az álom mögött,
puha matt felület. Tudod, te azt. Ott azokban a finom kis szövegecskék
kényelmében.
majd találkozunk, persze,
legfeljebb, ahol legjobban ismerjük egymást, az öledben,
vagy hol is.
legyél szép.
vigyázz az arcodra.
felsöpröm a szavaimat a lapátra, a jazzes seprű
lassítva majd
összeszedi.
Mint amikor nagy lélegzetet veszünk, és iszunk, vagy felfújjuk magunkat,
s nem akarunk kimondani egyetlen szót se. Az ő tantárgya a mélylégzés.
Ha valóban kiöntöm a kávézaccot a növényekre, oxigént fognak termelni,
termelnek, és nem alszanak semmit se. (tudod, milyen sima a növények
körül a felület, ha az üledék megszárad? Uuu!)

Röviden: természetesen kívánom az ürességet.
mittudomén, ne zavarjon, hogy ebbe a gyorsírásba
belekeverem
az élőbeszédet, mert valójában szeretek a szavakkal
vacakolni, szeretek a szavakban elveszni
és átúszni

az éjszakába, amely kommunikációs
értelemben előttünk áll.
de ez minket nem zavar, átvészeljük ezt a valóságos,
korántsem
metaforikus éjszakát. amely nem rossz, hanem sötét
és szép.
az álom névmása. deputy (ugye,
így hívják a seriff helyettesét?) a heyjoe-ból meg a Többiek is.
csók, baba.
vigyázz az arcodra.

HEJ, BÉBI

Goran Rem

hej, bébi, mondanám vesztesként, cool és hasonlók... minden és a többi.
az én kapcsolatom azzal Az Emberrel hasonlóan alakult, mint az új viszonyom
a kommunikációs csatornák

múmiáival... És most sietve és a legnagyobb meglepetésemre, miután
megnyitottalak – leadok néhány nagyon gyors sorozatlövést. nem olvasok
semmit, vagyis

csak néhány korrektúrát – itt mondom el – korrektor vagyok, vagyis valami
lehetetlenség, mert semmit sem lehet helyrehozni, kijavítani, semmit sem
lehet elhinni...

esetleg

valami közeli ismerősnek, uh, vajon mi mindenre
vonatkozik ez, milyen valóságos kategóriákra,

amelyekkel dolgozom, amikor emberekről írok

– tehát ismerősök. ezt-azt azért olvasok,

alkalmi alakoskodást, vagy valami kimondhatót,

jeget, és hosszú menetelést,

ah, Máté barátom,

...

és

... nem tudom. hej, bébi.

UTCA FUTÓSZALAGON

Goran Rem

Nők rohannak, komoran, ész nélkül. Kijárat sehol.

Hiába is keresed, mármint a nőket, csak

egy

nő

van.

Just one woman, véli Ottó. A többi nyelvtan.

Kezével átfogja a nyakát, és elmélyülten vakarózik,

mintha éppen egy fogas kérdésen gondolkodna,

holott

még csak ezután

jön a haddelhadd, egy pokoli családi dráma, a nagy baj,

ami összetöri az ostoba fajankót,

a rumos rudat.

Rum.

BALATON

Miroslav Mićanović

a balaton nem baltimore

de a vasárnap veszélyes
ha állami ünnepre esik –
megkerültük a felvonulókat
a részeg háta mögött vagyunk

a bőség kosarából
sajt és bor kerül elő
sok év után ki fogja
elfelejteni kétségbeesésében
a nőt rózsával a kezében
a nagy plakát alatt:
a history of the united
states és felüvölt

balaton nem baltimore

PORT LINCOLNBAN MINDEN HORVÁT HORGÁSZIK

Miroslav Mićanović

port lincolnban minden
horvát horgászik,
az egyenlítőől délre
egy asszony besétál
a saját képmásába és leül,
az ablak nyitva
és
nappal van, türelmesen
végigülte a magányt
és
most orgonamuzsikát hallgat,
a birkák bégetését,
still shot, fennhéjazó bevándorló,
egy kugligolyó gurul,
óriási, mint Korčula
egy trapper felhúzza
nadrágját,
és egy pillanatra
nem ért semmit se

EGY JÓ EBÉD VALAHOL A SZIGETEN

Miroslav Mićanović

egy fénykép
nyár van, az ősznek még semmi nyoma,
mondhatnám, jóllaktam, az asztalnál ülök,
én vagyok az a férfi hallal a kezében,
lágyan felhevülve és lehítve, ahogy falatonként
adagolod belém a szerelmet,
tengernyi lidérc, a tenger moraja, szieszta,
minden más ismeretlen és már nem tudjuk
meghatározni az összefüggéseket:
ez nem tudományos fikció, nem regény
a melletted levő nőt, nem nevezheted nővérednek,
boldog elégedettség,
leégve, feketén,
fénykép
az ebéd végéről, arról hogy átültél
az asztal másik oldalára, a terítőről,
a felborult borról, a foltokról,
semmit nem árul el a fekete-fehér technika,
kodak-emulzió, sötétkamra,
és nem tudjuk, mi a jobb:
megőrizni vagy elfelejteni
a fényképet

SZOBA

Miroslav Mađer

Egy szoba néz rám gyermekkorom képeslapjairól
betegségekkel és halállal fűszerezve
olyan nyugtalan vagyok
Egy szoba gyűrött ingekkel elnyomott cigarettákkal
bennem lebeg
olyan izgatott leszek
Egy szoba tele régi fényképpel a falusi nagyapámról
a hivatalnok apámról és az anyámról kislány korából
körülvésznek
de én mégis olyan boldogtalan vagyok
Egy szoba tele Szűz Máriával és fehér ágyneművel
két nyegle ágy
fekszik bennem
mert én vagyok a szoba
mely az öregség csendjét őrzi
és a fiatalság bűneit rejti a párnák tollpíhéi között
szoba vagyok
amelyben sok-sok dolog megtörtént
és titkaival csendben öregszik
már senki által be nem lakható

VISZONTLÁTÁSRA, KEDVES KICSI LEÁNY, NEM IS TUDOM HÁNYBÓL

Miroslav Mađer

Egy olyan korban élünk, kedvesem, amikor mindent meg kell számolni
annak ellenére, hogy sokan gyűlölik a számtant
egyre gyakrabban, egyre hevesebben, egyre hosszabban

és mindannyian hazudunk, amikor azt mondjuk, nem füllentünk

Bocsáss meg, kicsikém, ez a kor egy kicsit jobb

Te még ugye emlékszel azokra a felejthetetlen időkre
amit kettesben annak szoktak nevezni
Neked az ajkad fájt, nekem meg a nyomorúság

Olyan szentimentálisak és együtt érzők voltunk
a többiek meg mindig józanok és kedélyesek

Viszontlátásra kicsikém
mindig haragudtunk a vidékre küldött filmkópiák minősége miatt
olyan rosszak voltak, mint a kisvárosi fagyaltok

Mindez semmit se nyomna a latban, de az ég beborult

Viszontlátásra kicsinyem
Majdnem azt mondtam, gyere öreglány, ugorj fel hozzám

Kérlek, értsd meg

HÁROM OK HORVÁTORSZÁG ELHAGYÁSÁRA

Ivan Rogić Nehajev

Három okot szoktak emlegetni, ami miatt el kell menni Horvátországból.

Az első a szegénység. Nem vagyok egy tehetséges csempész, és az apám se volt az álmok kufárja, hogy kinyissa előttem a mennyország kézikönyvét, vagy hogy belém sulykolja az állammal kapcsolatos ismereteket, amiket a fürdőszoba almáriumában tarthattam volna. Ezeket az öröklött hiányosságokat nem tudom bepótolni. Időközben, sajnós, a szegénység úgy megszeretett, hogy nem akar elhagyni, már egész jól megértjük egymást. A hónap utolsó hetén átadom magam a csillagok kegyelmébe, majd ők rendezik sorom. Ha azt mondom: égbolt, akkor arra a napszakra gondolok, amikor félrevonulok, és ki kellene vágni a kalendáriumból a napokat, és összeragasztani az újabbakkal.

A másik ok a nagyvilág. Sokan azt mondják, hogy ők kozmopoliták és számukra Madagaszkár épp oly közeli, mint a gyomorgörcs. Ezzel szemben nálam ez másképp van. Úgy érzem, sehol sem érezném olyan jól magam, mint itt. Hogy ki és mi vagyok – azt meghatározza a hely, ahol állok, ugyanúgy mint a különböző állami és galaktikai ügynökségek. Nem nehéz bizonyítani, hogy sehol sem tátongna olyan ijesztő szakadék a növényeket művelő paraszt és egy megtanulhatatlan nyelv között, mint esetemben. Már nem hitegetem magam, hogy el tudnék menni innen valahova.

A harmadik ok a nők. Az április és az október legszebben Zágrábban mutat a nőkn, jobban áll rajtuk, mint bármely csempészt bunda vagy szőrme. Áprilisba öltözve éjszakai fényeket indukálnak köztem és Ázsia között, és szomorú bennszülötté tesznek, aki a petrezselyem és a fegyverek között lépked az angol pázsiton, és a galaxis urának képzeletét magát. Amikor októberbe öltöznek, egy autónyi jegyzetet hoznak nekem a figyelmességükről. Ebből annyi gyöngédséget tanulok, hogy az elég lesz néhány évszázadig közös pánikunk megfékezésére. Nem kérdem őket a szándékukról. De tudom, nagyon fontos nekik, hogy milyen szilárd az a hely, amit általában nem illik emlegetni, de a szerelem földrajzában mindenhol fővárosként emlegetik.

Így, hát egyetlen nyomós okom sincs, hogy elmenjek Horvátországból.

LASSÚ ESZTENDŐK

Sonja Manojlović

Lassú esztendők

Lassúk az esztendők.

Kialszik a hús, parázslík a táj, sűrű cseppekben eső hull:
a küszöbön ülsz és számolod a távoli városokat,
fásult arccal, mindannyiszor.

Ennek a folyékony réznek elkötelezettségre van szüksége.

Találkozás

A város része vagyunk
és ez a találkozás is egy szeszélyes zúrzavara
tereknek és városoknak.
Vállad felett a nagyváros örvénye kavarog
a fülbevalód halkán csilingel
rejtett pillantásunk általános csendjében
tisztán hallom
a város szívében

Mindenre emlékszem

Ha ez minden, akkor emlékszem,
a házban néma összevisszaság,
gyerekhangok, összenyomva, megszállottan
a kertben, a földieprek között,
az élet harapása,
megbocsátatok, ugye, legegyszerűbben.
Azok a szűk szemek!
Nincs elfelejtve!

Megölnek mindent, amit szeretek,
olvasom az anyám kezéről,
a világ kiszárad, a szavak átkelnek a vízen,
ilyen ez a város, megsemmisült,
szét van bombázva tárgyakra.
Egymás után.
Ennyi maradt az otthonból.

Egyre rövidebb kérdések

Egyre rövidebb kérdések
Magányosan, akadozva, zsetonokat kuporgatva
Ami eljut hozzám. De mi? Mi? Mi?
Semmi.
Malomkő, kitépott szív.
A varázslat köddé vált,
és máris otthon vagyok.
Újból süket, vak és néma.
A szélben pörgök felkoncolva.
Érzékszervektől érzékszervekig,
Ez minden, amit adni fogok.

Mit csinálnak az emberek a metróban?

Zenét hallgatnak, csak úgy egymagukban,
Beszélgetnek, nem tudni kivel,
Apró pillantásokat vetnek,
Gyerekeket nevelnek,
Titokzatos helyeket érintenek –
Fogják a leporellót,
Azt mondhatnánk, mély vízben vannak,
A legfiatalabbak frizurája lakkal tupírozva,
körbe-körbe forog, mint egy bolond körhinta,
A láthatáron egy jó tréfa, az élet élvezete.

Amikor elalszanak, eljön a művészet ideje

Lépj keresztül rajtam, még egy kicsit heverésem,
úgy reggelig. A testem nem ejti-e újra rabul a járda szegélyét?
A hát odaszorul a meleg párához, rácsokon keresztül szárnyalok.
A szőrme embertelenül gyűrt.
Tekints rám, én a nagyváros remekműve vagyok.

Jelek

Minden az ajkak összeszorításával kezdődik

Aztán pedig jön egy vállrándítás,
a tenyérben tenyér, egy legyintés.

A fekete rongyok közül éles pillantásokat vetett,
csak bámult az ablakon kifelé.
Nem az vagy, aminek kiadod magad, gyerek vagy,
akivel valaki valamit tervez.
Beleegyezel? Elhiszed? Sajnálod magad?

Repülőtéri hazugságok

Átellenben, srégen ültünk.
A zsetonjaink egyszerű szavak,
ételről, pénzről, időjárásról,
az ő tekintetük.
Egymás szemébe mélyen behatolnak,
mosolyogva, homályos,
és amikor a vért kiengedték a nyakból,
mindenki a másik pipáját bezárta,
Lecsuktuk a szemünket,
és mindent elpakoltunk.

MÁS SZAVAKKAL

Simon Grabovac

megnézni az udvart. Mindent, ami kint van.
Hogy mi történik. Nézni a színeket,
és megérinteni a szándékukat. Beásni
a földbe, meglesni a szent zugot.
Átaludni az ébrenlétet. Leengedni a csörgőkígyó
szavakat a kútba, hogy kifürkésszék a barlang
kőcsipkéinek sorsát, és holddá tekeredjenek. Elvinni
a vulkánok keresztmetszetének térképét.
Kitéglázni a mélységet világos mennybolttal,
és belélegezni a galambokat.
Letapogatni a lerombolt épületek sorát.
Kőbe vésni a viskót, a tejcsarnokot, a boltot.
Beazonosítani a háziállatok csontvázának
állandó és ideiglenes tartózkodási helyeit.
Belekapaszkodni egy összetört edény darabjába,
és radikális ötlettel átmetszeni. Vetni *egy pillantást*
a világra és darabokra törni, hogy álljuk a szavunk
az udvar kemény földjén. Hosszan hunyorítva
célba találni a képzelet háromszögét,
és félrebeszélni. Kezemmel metaforákat formálni,
szememmel hangutánzókat, hadd lássuk
a lélek sikolyát: ki volt, mikor álmodott,
melyik edényből, mikor a veszély behízelgett hozzá.
Hogy került a sírba. Vajon
sikerült-e felemelnie az idő piramisát,
a vizet,
tűzet.
A Földet.

FEKETE LYUK

Simon Grabovac

Szombat az ő napja.
Korán felkel, mindenki előtt.
Hogy ne legyen hideg,
hogy az orra ne folyjon,
hogy a lába, a száz lába ne fagyjon meg,
harisnyanadrágot húz. Szépen
megigazítja a heréit. És kimegy
a bolhapiacra. Hogy elfoglaljon
egy jó helyet. A legjobbat, ahonnan látni,
mi minden van a világon. Hogy
mi mindent magába nyel
a fekete lyuk.

A DOLGOK FOLYÁSA

Simon Grabovac

A dolgok folyása komoly méreteket ölt.
A székek megkülönböztetik magukat az asztaltól.
A vázákat mobilizálják. Az edények
tartalék lisztet, cukrot, olajat tárolnak.
A ruhásszekrények eltűnnek
a látókörből. A könyvszekrény behúzódik
a polcok közé. A képek barikádokat emelnek.
A parketta, alapanyagára való tekintettel,
homogenizálódott. A késeket elássák.
Mellvédek készülnek. Az íróasztal
bevehetetlen óvóhely. A por mindent elfed.
Álcáz.
A cipők a legnagyobb titokban
dezertálásra készülnek.

KÖTELEZŐ TÉMA

Simon Grabovac

Nincs mit
Kiköpni.
Visszaöklendezni. A gyerekkor
Elolvadt. És kiszóródott,
Mint a kezek végig az
Utcán. Nincs mit
Megismételni. Elolvasni.
Ősi hit,
Szülőföld. Anyóka.
Udvar. Jószág,
Kutya. Minden
Kifolyt
Az ujjaim
Közül.

MEGKÓSTOLNI A LEVEST

Simon Grabovac

Mindent kifecsegtek rólunk.
És ha már így van, minek
erőlködni. Fejünket a falba verni.
Nyugalom. Üljünk
asztalhoz. Kóstoljuk meg a levesünket,
gyújtsunk rá egy cigarettára,
és hunyjuk be a szemünket.
Abban a pillanatban ránk tör
az egész élet. A világ
rendje. Hó
hull majd a homlokunkra,
szemhéjunkra és a pillánkra.

...

Simon Grabovac

Nem tudtam bemenni.
Nem tudtam kijönni.
Nem bírtam megfordulni.
Ültem és kigúvadt szemekkel bámultam
a sötétben ahogy *a kék kicsi szobám*
eltorzult
mennyezetéről kristályfehér szavak hullanak
a naplómra, keringenek az oldalak fölött,
beborítják a sok fekete lyukat,
az íróasztalt és lassan a padlót, a széket,
a lábamat. Ezer évig tartott a síri csend,
míg csak kis szobaszél nem támadt,
úgymond vihar,
és szét nem vitt
mindent.
Épp csak megleshettem az asztalt,
egy fehér áttetsző
szón keresztül,
és a mesterséges
füstködöt

FELOLVASÓEST A HATÁRON

Šemezdin Mehmedinović

Utolért a múltam, megérkezett Bisbee-be,
Egészen ide, a határ mellé

Gregory, a helyi szerbeket gyanúsítja,
Mert a hirdetőoszlopokról
– az éj leple alatt –
Eltűntek a plakátok a fényképpel

Fáradtan tervet szövök:
Estére: felolvasom a verseket,
Reggel pedig irány, Mexikó.

HOLTTESTEK A HÍDON

Šemezdin Mehmedinović

A Forradalmi Múzeum
kiürült garázsából
néztük a grbavikai ablakokat
amikor – a folyó felől – hangokat
hallottam. Ugyan mi az?
„Semmi”, mondja Benjamin,
„holttesteket cserélnek a hídon”.

Azóta eltelt tizenkét év,
és én – most először –
gondolok arra a *semmire*.

JOHN CAGE SZARAJEVÓBAN

Šemezdin Mehmedinović

Itt jár egy finom amerikai.
Azt mondta, te küldted hozzám.
Olyan nyúlánk, mint John Cage,
biztosan muzsikus –

kérdem tőle: „Mister Cage,
mit mond, ki küldte önt hozzám?”
Megismétli, hogy te.
Hanyagul megvonom a vállam,
és csak annyit mondok:
„Nem ismerem”.

APA

Šemezdin Mehmedinović

Élete egyetlen
értelme

hogy ebben
a városban

itt, legyen majd
a sírja

45-ÖS COLT

Šemezdin Mehmedinović

Ma meghalt Muzafer.
Felmentünk a lépcsón
az első emeletre.
Felnyitotta a gyöngyház-
szelence fedelét.

Kibontotta a pamutszövetet,
melybe be volt csomagolva
egy 45-ös colt. Egy
ideig kezében méricskélte az acélt,
majd azt mondta: „Clint Eastwood”

Ma meghalt.

NEM TUDTAM

Šemezdin Mehmedinović

Egy parkból – a padon kávézva –
a Trebevićen zajló csatát nézem

Légvonalban tőlem, ötven méterre
– anélkül, hogy tudnám –
egy amerikai katona az inf. közp.-ből
ugyanazt az eseményt figyelte

Ma – tizenhárom évvel később –
először találkozom vele

Azon a napon – mondja –,
a háború törvényei szerint,
a városnak el kellett volna esnie

CHICAGO

Mile Stojíc

Soha nem fogok verset írni Chicagóról,
A városról, mely fölött a repülő, mint a dongók röpködnek,
Miközben a naplemente kigyulladó neonfények milliárdjaival küzd.
Én pedig bort iszom Haszijával, Hickkel és Iszmettel
Egy tóparti tornácos ház lugasában,
Ahol zöld szélmalom őrli a bevándorlók nosztalgiáját,
Semmit nem látok, és nem tudok, és nem érzek,
Kicsit fáradt vagyok, ezektől a városoktól és országoktól,
Ötvenéves vagyok, és barátaimmal borozgatok,
Soha nem fogok verset írni Chicagóról,
A piszkos kikötőről, ahol dagadt fekete nők riszálnak,
Proletárok voltak az őseim, az utópia homályos perspektívájával,
A munkakerülő napszámosok bluesa nem tudott megérinteni,
„Ki nem szarja le őket, dolgozzanak és akkor majd lesz pénzük!”
Szitkozódtam piaci szellemben, tehát embertelenül,
De hát, mindez ma már közhely az emigráns irodalomban,
Mindannyian egyenjogú hangyák vagyunk
A kapitalista Isten előtt, akinek a neve: Millió

Soha nem fogok verset írni Chicagóról,
A hősökről, akik egykoron banditák voltak, bankrablók,
Hogy a végén az összes elrabolt kincset
az egyházra és a kurvákra hagyják,
Óh, Chicago, nem tudok egy sort se írni,
Mert, hogy itt sikeres költő legyek, ahhoz
Kovbojos becenevet kellene választanom,
És ezerrel kellene nyomulnom,
De nekem még vezetői engedélyem sincs,
Üvöltésem kellene, mint egy farkas,
a jéghideg homlokzatok között

Engem lenyűgöz a lassúság, a céltalanság,
Inkább írok verset Hum szőlőseiről és a gerlékről,
Az embereknek, akik soha nem fogják elolvasni.
Ljubuški, Počitelj, Kočerin, Čista Provo.
Chicagóról nincs mit mondanom.
Ezeket a sorokat a tehetetlenség szülte,
meddő kísérlet, szembeszegülés az élettel,
a szerencsétlen sors ellenében.

BUDAPEST

Mile Stojíc

Imádok sétálni a hajdani császárvárosok
barokk cirádák alatt roskadozó terein,
mint idős hölgy fonnyadt keblén a súlyos arany,
fáradt arcukat a Duna mosdatja

Imádok sétálni a hajdani császárvárosokban,
melyek terein hercegeink szobraira bukkanok,
a mi hercegeink, Zrínyi Miklós, Jelačić Joseph
mellszobraira. Utóbbi szerelmes énekeket költött,
de kegyetlen vadászkeséről inkább ismerték

Szeretem nézni a zöldes háztetőket,
a környező dombok, Buda és Kahlenberg teraszairól,
a Hősök terét és a Heldenplatzot,
a dicső múlttól mesélnek,
mely felett a saskeselyű széttárta szárnyait

Néha eszembe jut, jó lenne ott maradni,
politikai menedékjogot kérni, és életem
hátralévő részét a szerencsétlen Erzsébet
királynő szobrának közelében tölteni,
fia öngyilkos lett, férje pedig
egy repedtsarkú kurvával csalta,
hogy átérezzem a Das Schöne ist nicht als
des Schrecklichen Anfang...

Imádok sétálni a császári metropoliszokban,
nevük a pestis veszélyére figyelmeztet

VAVA

Mile Stojíc

A zágrábi Ljevak könyvesboltban
A szerb költészet új antológiáját lapozgatom,
A korábit még a háború előtt olvastam,
A nevek, melyek egykor a könyv végén voltak,
Most középre kerültek.

Néhány név mellett, zárójelben
Már ott a második évszám is
Egyesek bár élnek, számomra meghaltak
Mások, meghaltak, de bennem élnek

A könyv közepéig felismerem az arcokat
„A világ összes bajával megkínzott arcok,
vagy csak öregek, a barázdákkal szabdalt
kiégett vonások mögött felsejlenek az egykori arcok,
régi szépségek, régi örömök, régi szerelmek”
Elfolyt az idő körülöttünk,
Elvitte a szitkokat, a sarat, a fájdalmat

A könyv második felétől
Új arcok éneklük a lingua francát
Érzéketlenek az emlékeinkre,
A cyber melltartóról zengedeznek
És a szex bábeli tornyáról
De én már nem ismerem
Egyetlen verssorukat sem, nem tudom nevüket,
Számomra idegenek

TÚLVILÁGI LAKOSZTÁLY

Mile Stojic

Ha majd égi bírám előtt állok,
S miután a legfőbb ügyész felsorolja
Minden halálos bűnömet,
És ha a végítélet előtt az utolsó szó jogán
Megszólalhatok, el fogom mondani:
Uram, adj egy kicsinyke panziót
A Hadész előcsarnokában
Földi életem során úgylis megszoktam
A tűz közelségét.

Megkérnélek, hogy szobám mellett
Legyen még lakhelye négy horvátnak,
Két szerbnek, három bosnyáknak,
Egy németnek, egy németül beszélő olasznak,
Két osztráknak
És egy magyarnak,
Akiikkel szép és gondtalan napokat töltöttem
Földi mulandóságom során.

És legyen ott még nyolc nő is,
akiknek a nemzetisége soha nem érdekelt,
És akik léte bizonyította,
Létezik mennyország:
Vesna (az égbék szemű),
Ljiljana, Selma, a „szőke angyal” Elke,
Milena (aki kísérni fog éjszakai utamon,
Ha majd a föld alatt bolyongom),
Senada, Carmen (aki felfedezte számomra
a szerelem nélküli paradicsomot)
és Fatima, az égi gyönyörűség.
Kérlek, hogy legyen ott Miki, a pincér,
És kapjak egy klímaberendezést is.

Ennyit, talán, Uram, én is megérdemlek
Hosszú, földi utam után,
Miután végigjártam a földi poklokat.

A fényűző lakosztályokat, a túlvilági kerteket
Pedig add azoknak, akik
Itt a földön is élvezhették őket.

TÖRTÉNELEM

Mile Stojíc

Először az alpesi, majd a mediterrán országok hagytak el bennünket,
Mert volt mit eladniuk az európai kupecoknak,
Akiiket nem érdekel az érc és a dicső történelem.
A barátok ledöbbsentek, de nyakalták a vörösbort tovább.

Egy ismert színész, ragyogó monológot
Rögtönzött a tragédiánkból.
Kerekasztal-beszélgetéseket rendeztek,
Viszonylag nézhető filmeket forgattak,
Happy enddel, melyben összeölelkezett hóhér és áldozat
Bestsellereket írtak,
Luxus szupermarketek nyíltak,
De mindez, nem volt elég, a vízum maradt,
A történelem tele van előítéletekkel.

Összetörtük a szabadság és a gazdagság illúzióját,
Mint a poharakat, amelyekből a múlt részegítő italát ittuk,
Ledöntöttük a történelem gipszisteneit,
És akkor felfogtuk,
Hogy a magányunkat délről elárasztó felhőkhöz,
Gyilkosainkhoz
Állunk a legközelebb.

Boris A. Novak (1953, Beograd, Szerbia) szlovén költő.
Tomislav Marijan Bilosnić (1947, Zemunik, Horvátország) horvát költő.
Vasko Popa (1922, Grebenac, Vajdaság – 1991) román származású szerb költő.
Vesna Parun (1922, Zlarin, Horvátország – 2010) horvát költőnő.
Josip Pupačić (1928, Slime, Horvátország – 1971) horvát költő.
Tin Ujević (1891, Vrgorac, Horvátország – 1955) horvát költő.
Nikica Petrak (1939, Duga Resa, Horvátország) horvát költő.
Ljiljana Dirjan (1953, Skopje, Macedónia) macedón költőnő.
Josip Sever (1938, Sisak, Horvátország – 1989) horvát költő.
Ivan Slamnig (1930, Metković, Horvátország – 2001) horvát költő.
Antun Šoljan (1932, Beograd, Szerbia – 1993) horvát költő.
Tomaž Šalamun (1941, Zagreb, Horvátország) szlovén költő.
Tito Bilopavlović (1940, Nova Gradiška, Horvátország) horvát költő.
Branko Maleš (1949, Zagreb, Horvátország) horvát költő.
Branko Čučak (1948, Sarajevo, Bosznia-Hercegovina – 2008) szerb költő.
Vojislav Despotov (1950. Zrenjanin, Szerbia – 2000) szerb költő.
Oto Horvat (1967, Novi Sad, Szerbia) szerb költő.
Ivo Svetina (1948, Ljubljana) szlovén költő.
Arsen Dedić (1938, Šibenik, Horvátország) horvát költő és énekes.
Slavko Mihalić (1928, Karlovac, Horvátország – 2007) horvát költő.
Dinko Telečan (1974, Zagreb, Horvátország) horvát költő.
Miodrag Pavlović (1928, Novi Sad, Szerbia) szerb költő.
Novica Tadić (1949, Smriječno, Montenegro – 2011) szerb költő.
Andriana Škunca (1944, Bjelovar, Horvátország) horvát költőnő.
Delimir Rešicki (1960, Osijek, Horvátország) horvát költő.
Zvonko Maković (1947, Osijek, Horvátország) horvát költő.
Jagoda Zamoda (1954, Varaždin) horvát költőnő.
Tatjana Gromača (1971, Sisak, Horvátország). Horvát költőnő.
Jovan Zivlak (1947, Nakovo, Vajdaság) szerb költő.
Danilo Kiš (1935, Szabadka, Vajdaság – 1989) szerb költő.
Vladimir Kopicl (1949, Đeneral Janković, Koszovó) szerb költő.
Milko Valent (1948, Zagreb, Horvátország) horvát költő.
Branko Čegec (1957, Kraljev Vrh, Horvátország) horvát költő
Kresimir Bagić (1962, Gradište, Horvátország) horvát költő.

Goran Rem (1958, Slavonski Brod, Horvátország) horvát költő.
Miroslav Mićanović (1960, Brčko, Bosznia-Hercegovina) horvát költő.
Miroslav S. Mađer (1929, Hrtkovci, Horvátország) horvát költő.
Ivan Rogić Nehajev (1943, Senj, Horvátország) horvát költő.
Sonja Manojlović (1948, Zagreb, Horvátország) horvát költő.
Simon Grabovac (1955, Glogovica, Bosznia-Hercegovina) szerb költő.
Šemezdin Mehmedinović (1960, Kiseljak, Bosznia-Hercegovina) bosnyák költő,
Szarajevó ostroma óta Amerikában él.
Mile Stojić (1955, Dragičina, Bosznia-Hercegovina) szarajevói horvát költő.

Tartalom

5	Helter Skelter
7	Tele van a memória
12	Trombita harsant vala
14	Az irodalom élete
15	És közben, a Corvinban
18	Ősz a Buhimban
20	Csak annyit írjon
22	A kanális partján
25	Sok a szöveg
29	Maximum Rock and Roll
31	Full extra
35	Lingua Illyrica – Elveszett jelentés
37	Határok (Boris A. Novak)
38	Balkán blues (Tomislav Marijan Bilosnić)
39	Tanóra a költészetről (Vasko Popa)
40	Szépséges semmi (Vasko Popa)
41	Nyitott ajtó (Vesna Parun)
43	A szerelem átka (Vesna Parun)
44	Tenger (Josip Pupačić)
45	Nocturne (Tin Ujević)
46	Zágrábi zápor (Tin Ujević)
50	& (Nikica Petrak)
51	A történelemből kihullva (Nikica Petrak)
52	Megint Fiji (Ljiljana Dirjan)
53	Ballada a horvát és a szerb szavakról (Josip Sever)
54	Az eső sablonja (Josip Sever)
55	Szentimentális produkció (Josip Sever)
56	Megállítani a lovat (Ivan Slamnig)
57	Azér csak vót valahogy (Ivan Slamnig)

- 58 Vendéglóban, ebéd után (Antun Šoljan)
- 59 Születésnapok (Tomaž Šalamun)
- 60 Égetett siena (Tomaž Šalamun)
- 61 ... (Tomaž Šalamun)
- 62 ... (Tomaž Šalamun)
- 63 History (Tomaž Šalamun)
- 64 Történelem (Tito Bilopavlović)
- 65 Barátaim (Tito Bilopavlović)
- 66 Nagy témák (Tito Bilopavlović)
- 67 Ismerem én az ilyeneket! (Tito Bilopavlović)
- 68 Olvassatok (Tito Bilopavlović)
- 69 ... (Branko Maleš)
- 70 ... (Branko Maleš)
- 71 ... (Branko Maleš)
- 72 Let's Spend the Night Together (Branko Maleš)
- 73 Olvasni titokban kell! (Branko Maleš)
- 75 Minek nevezzelek? (Branko Maleš)
- 77 xxx (Branko Maleš)
- 78 „This is not a Love Song” (Branko Maleš)
- 80 A Drašković utcai zöldségkereskedésben (Branko Maleš)
- 84 Én vagyok a fazék, a sárgarépa és a tócsa (Branko Čučak)
- 85 Az állomáson állok (Vojislav Despotov)
- 86 Őt mindenki ismeri (Vojislav Despotov)
- 87 Csak ül, és engem néz (Vojislav Despotov)
- 88 Moziba megyek (Vojislav Despotov)
- 89 A szerb birodalom vége (Vojislav Despotov)
- 90 Program (Vojislav Despotov)
- 92 Egy kis jégkorszak (Vojislav Despotov)
- 93 Egy hónap a tengeren (Oto Horvat)
- 94 A délelőtti idill elmaradása (Oto Horvat)
- 95 Sziveri albérleti szobája a Telepen, az Ady utca 23.-ban (Oto Horvat)
- 96 Történelmi beszámoló a költészetnek nevezett hisztériáról (Ivo Svetina)

- 97 Ezt a verset a péniszemmel írom (Ivo Svetina)
98 A szülőföldről (Arsen Dedić)
99 Vidéki mozi (Arsen Dedić)
100 Hazafias költemény (Arsen Dedić)
102 Ne hagyd magad, Ines ((Arsen Dedić)
103 Vihar előtt (Slavko Mihalić)
104 Asztalnál, az óceán közepén (Slavko Mihalić)
105 Ébren a földön (Dinko Telečan)
106 Lisszaboni szarkofág (Dinko Telečan)
107 Apokrif, részlet (Dinko Telečan)
109 Dionüszoszi (Dinko Telečan)
110 Életem az égitestekkel (Miodrag Pavlović)
112 Hallgatás visszhang nélkül (Miodrag Pavlović)
113 Megint az (Novica Tadić)
114 Felpakoltam (Novica Tadić)
115 Sziget (Andriana Škunca)
116 Illatok (Andriana Škunca)
117 Napszél (Andriana Škunca)
118 Éjszakai dal (Andriana Škunca)
119 Tenger, ó tenger (Delimir Rešicki)
121 Tavasz tenger, Vrsar (Delimir Rešicki)
123 Baranyai fecskék (Delimir Rešicki)
125 Diadém (Delimir Rešicki)
127 Nosztalgia (Delimir Rešicki)
129 Adalék a horvát irodalom történetéhez (Zvonko Maković)
131 Porgy and Bess (Zvonko Maković)
132 Amerikai barát (Zvonko Maković)
134 Azután (Zvonko Maković)
135 Az idegen (Zvonko Maković)
139 Mese a városról (Jagoda Zamoda)
140 Három miniatúr (Jagoda Zamoda)
142 Az éjszaka hangjai (Tatjana Gromača)
143 Villám (Jovan Zivlak)
144 Rossz vendég (Jovan Zivlak)

- 145 Forráskút (Jovan Zivlak)
146 Atya vagy fiú (Jovan Zivlak)
147 Szemétdomb (Danilo Kiš)
151 Fohász a bútorokhoz (Vladimir Kopicl)
152 Változás (Vladimir Kopicl)
153 After Midnight (Vladimir Kopicl)
154 Sex Angels (Vladimir Kopicl)
155 Szentek (Vladimir Kopicl)
156 Szopjad csak gyengéden (Milko Valent)
158 Szex és mocsok (Branko Čegec)
159 Lubenice (Branko Čegec)
160 Kosárlabda (Branko Čegec)
162 Tetkó (Branko Čegec)
163 Rock and Roll (Branko Čegec)
164 Horvátok (Krešimir Bagić)
165 Miért lopta el Thomas Bernhard a versemet? (Krešimir Bagić)
167 Gjuka, a népies költő, a filmkockán kívül énekel: (Goran Rem)
168 Így (Goran Rem)
169 Éjszakára (Goran Rem)
170 Ringo remegése (Goran Rem)
171 Kalózfotó (Goran Rem)
172 Tudom (Goran Rem)
173 Helyettes (Goran Rem)
175 Hej, bébi (Goran Rem)
176 Utca futószalagon (Goran Rem)
177 Balaton (Miroslav Mićanović)
178 Port Lincolnban minden horvát horgászik (Miroslav Mićanović)
179 Egy jó ebéd valahol a szigeten (Miroslav Mićanović)
180 Szoba (Miroslav S. Mađer)
181 Vizontlátásra, kedves kicsi leány, nem is tudom hányból
(Miroslav S. Mađer)
182 Három ok Horvátország elhagyására (Igor Rogić Nehajev)
183 Lassú esztendőők (Sonja Manojlović)
186 Más szavakkal (Simon Grabovac)

187	Fekete lyuk Simon Grabovac)
188	A dolgok folyása (Simon Grabovac)
189	Kötelező téma (Simon Grabovac)
190	Megkóstolni a levest (Simon Grabovac)
191	... (Simon Grabovac)
192	Felolvasóest a határon (Šemezdin Mehmedinović)
193	Holttestek a hídon (Šemezdin Mehmedinović)
194	John Cage Szarajevóban (Šemezdin Mehmedinović)
195	Apa (Šemezdin Mehmedinović)
196	45-ös colt (Šemezdin Mehmedinović)
197	Nem tudtam (Šemezdin Mehmedinović)
198	Chicago (Mile Stojić)
200	Budapest (Mile Stojić)
201	Vava (Mile Stojić)
202	Túlvilági lakosztály (Mile Stojić)
204	Történelem (Mile Stojić)
207	Tartalom

Fenyvesi Ottó
Tele van a memória

© Fenyvesi Ottó

Vár Ucca Műhely könyvek 24.

Szerkesztő: Virág Zoltán
Menedzser: Kilián László
Korrektúra: Erdőháti Károly
Kiadja a Művészetek Háza
Felelős kiadó: Hegyeshalmi László
Tördelés: Dénes Tamás
Nyomás: OOK-Press Kft., Veszprém
Felelős vezető: Szathmáry Attila

ISBN 978 963 9105 69 0

ISSN 1588 3086

2012, Veszprém